

**Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia
im. Karola Lipińskiego
w Radzynie Podlaskim**

ZASADY WEWNĄTRZSZKOLNEGO OCENIANIA

Podstawa prawna:

- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 08 kwietnia 2008 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w publicznych szkołach i placówkach artystycznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 65, poz. 400 z późn. zm.)*
- *art. 32 ust. 4 i art. 22 ust. 2 pkt. 4 Ustawy z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 z późn. zm.).*

Zatwierdzony przez Radę Pedagogiczną PSM I stopnia na plenarnym posiedzeniu w dniu 23 czerwca 2015 r.

ELEMENTY ZWO :

I.	Założenia ogólne Zasad Wewnętrzskiego Oceniania	5
II.	Zasady opracowania wymagań edukacyjnych i kryteria oceniania	7
III.	Sposoby sprawdzania osiągnięć i postępów uczniów:	
	A/ Formy i metody sprawdzania osiągnięć i postępów uczniów	8
	B/ Zasady sprawdzania osiągnięć i postępów uczniów	9
	C/ Częstotliwość sprawdzania osiągnięć i postępów uczniów	9
	D/ Zasady i formy poprawiania osiągnięć (korygowania niepowodzeń) uczniów	10
	E/ Sposoby dokumentowania osiągnięć i postępów uczniów	10
IV.	Sposoby i zasady informowania uczniów i rodziców o postępach i osiągnięciach	11
V.	Klasyfikowanie uczniów	12
VI.	Promowanie uczniów	14
VII.	Egzamin poprawkowy	14
VIII.	Sprawdzian wiadomości i umiejętności	15
IX.	Skreślenie z listy uczniów	16
X.	Promowanie poza normalnym trybem	16
XI.	Procedura ewaluacji ZWO	17
XII.	Wymagania edukacyjne z poszczególnych przedmiotów:	
	A/ INSTRUMENT GŁÓWNY:	
	1. AKORDEON	18
	2. FORTEPIAN	27
	3. SKRZYPCE	34
	4. GITARA	40
	5. FLET	46
	6. SAKSOFON	53
	7. TRĄBKA	60
	8. OCENA OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW Z INSTRUMENTU GŁÓWNEGO	67
	B/ INSTRUMENT DODATKOWY – FORTEPIAN	69
	C/ KSZTAŁCENIE SŁUCHU:	
	1. w klasach I - III sześcioletniego cyklu nauczania	71
	2. w klasach IV - VI czteroletniego cyklu nauczania	75
	D/ RYTMIKA w klasach I - III sześcioletniego cyklu nauczania	84
	E/ AUDYCJE MUZYCZNE	88
	F/ CHÓR	92
	G/ ZESPÓŁ KAMERALNY	94

I ZAŁOŻENIA OGÓLNE ZASAD WEWNĄTRZSZKOLNEGO OCENIANIA

1. Wewnątrzszkolne ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z programów nauczania oraz formułowaniu oceny.
2. Ocenianie wewnątrzszkolne ma na celu:
  - a) poinformowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych;
  - b) pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju;
  - c) motywowanie ucznia do dalszej pracy;
  - d) dostarczanie rodzicom (prawnym opiekunom) i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach w uczeniu się oraz uzdolnieniach uczniów;
  - e) umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.
3. Ocenianie wewnątrzszkolne obejmuje:
  - a) formułowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych wynikających z przyjętych programów nauczania;
  - b) informowanie rodziców i uczniów o wymaganiach edukacyjnych;
  - c) ocenianie bieżące według skali i formach przyjętych w danej szkole;
  - d) śródroczne klasyfikowanie według skali i w formach przyjętych w danej szkole;
  - e) przeprowadzanie egzaminów klasyfikacyjnych, promocyjnych i poprawkowych;
  - f) ustalenie ocen klasyfikacyjnych na koniec roku;
  - g) ustalenie warunków i trybu poprawiania ocen klasyfikacyjnych na koniec roku;
  - h) ustalenie trybu i warunków odwoływania się od ocen klasyfikacyjnych.
4. Ocenianie wewnątrzszkolne pełni funkcję:
  - a) **diagnostyczną** - polegającą na ustaleniu aktualnego poziomu osiągnięć i postępów ucznia;
  - b) **wspierającą** - pomagającą uczniowi w samodzielnym planowaniu rozwoju;
  - c) **motywacyjną**
  - d) **informacyjną** - o wymaganiach i aktualnym poziomie osiągnięć i postępów, słabych i mocnych stronach;
  - e) **klasyfikującą** - porządkującą osiągnięcia ucznia wg. skali przyjętej w szkole;
  - f) **kształtującą** - pozwalającą na doskonalenie organizacji i metod pracy edukacyjnej oraz umożliwiającą uczniom przejście odpowiedzialności za proces uczenia się.
5. Przedmiotem oceny jest:
  - a) zakres opanowania gry na instrumencie,
  - b) zakres opanowanych umiejętności i wiadomości z przedmiotów ogólnomuzycznych,
  - c) umiejętność w stosowaniu wiedzy,
  - d) kultura przekazywania wiadomości,
6. Oceny dzielą się na :
  - a) bieżące (częstkowe),
  - b) klasyfikacyjne śródroczne,
  - c) klasyfikacyjne końcoworoczne.

7. Oceny bieżące, oceny klasyfikacyjne śródroczne i oceny klasyfikacyjne końcoworoczne ustala się w stopniach wg. skali:

Lp.	Stopień	Skrót	Wartość liczbową
1.	Celujący	cel.	6
2.	Bardzo dobry	bdb.	5
3.	Dobry	db.	4
4.	Dostateczny	dst.	3
5.	Dopuszczający	dop.	2
6.	Niedostateczny	ndst.	1

8. W szkołach artystycznych realizujących wyłącznie plan nauczania przedmiotów artystyczno – zawodowych uczniom nie wystawia się oceny z zachowania.
9. Nauczyciele na początku roku szkolnego informują uczniów oraz ich rodziców (prawnych opiekunów) o:
- wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i końcoworocznych (semestralnych) ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i nadobowiązkowych zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania;
  - sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów;
    - uczniowie informowani są na pierwszej lekcji organizacyjnej przez nauczyciela przedmiotu,
    - rodzice (prawni opiekunowie) mogą uzyskać informacje bezpośrednio u nauczyciela przedmiotu,
    - wymagania edukacyjne dla poszczególnych przedmiotów i klas dostępne są w bibliotece szkolnej,
  - warunkach i trybie otrzymania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej z obowiązkowych z zajęć edukacyjnych.
10. Nauczyciel jest obowiązany, na podstawie opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, albo niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym niepublicznej poradni specjalistycznej, o których mowa w art. 71b ust. 3b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, zwanej dalej „ustawą” dostosować wymagania edukacyjne, o których mowa w ust. 1 pkt. 1, do indywidualnych potrzeb ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, umożliwiające sprostanie tym wymaganiom.
11. a) Dyrektor szkoły zwalnia ucznia z zajęć edukacyjnych artystycznych na podstawie opinii o ograniczonych możliwościach uczestniczenia ucznia w tych zajęciach, wydanej przez lekarza, na czas określony w tej opinii.
- b) Jeżeli okres zwolnienia ucznia z zajęć edukacyjnych artystycznych uniemożliwia ustalenie śródrocznej lub końcoworocznej (semestralnej) oceny klasyfikacyjnej, w dokumentacji przebiegu nauczania zamiast oceny klasyfikacyjnej wpisuje się „zwolniony” albo „zwolniona”.

II ZASADY OPRACOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH I KRYTERIA OCENIANIA.

1. Wymagania edukacyjne są to zamierzone osiągnięcia i kompetencje uczniów na poszczególnych etapach kształcenia w zakresie wiadomości, umiejętności i postaw uczniów. Określają, co uczeń powinien wiedzieć, rozumieć i umieć po zakończeniu procesu nauczania.
2. Wymagania edukacyjne opracowują nauczyciele na bazie obowiązujących podstaw edukacyjnych i dla danego etapu kształcenia.
3. Uczeń, który spełnia określone wymagania edukacyjne, uzyskuje odpowiednią ocenę. Kryteria wymagań edukacyjnych na poszczególne stopnia szkolne obowiązujące przy ocenie bieżącej, oraz klasyfikacyjnej śródrocznej i końcoworocznej ustalone są przez nauczycieli poszczególnych przedmiotów i ogłaszane na początku roku szkolnego.
4. Przy ustaleniu oceny z chóru, zespołu kameralnego nauczyciel w szczególności bierze pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć (udział w koncertach).
5. Z przedmiotu głównego (instrument główny i zespół instrumentalny) ocena końcoworoczna ustalana jest przez komisję egzaminacyjną w trybie egzaminu promocyjnego (wyjątek stanowi klasa I sześcioletniego cyklu nauczania, w której ocenę wystawia nauczyciel).
6. Przy ocenie z egzaminu promocyjnego z instrumentu głównego komisja uwzględnia w szczególności jakość wykonania artystycznego oraz wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki zajęć edukacyjnych.
7. Przy ocenie z przedmiotu zespół instrumentalny:
  - a) komisja ocenia grę całego zespołu, uwzględniając w szczególności jakość wykonania artystycznego, umiejętność współpracy z innym instrumentalistą lub z członkami zespołu oraz wysiłek wkładany przez poszczególnych uczniów w pracę zespołu,
  - b) przewiduje się jedną ocenę dla wszystkich uczniów w zespole,
  - c) w szczególnych przypadkach komisja egzaminacyjna może na wniosek nauczyciela prowadzącego zróżnicować oceny kierując się jego opinią dotyczącą stopnia zaangażowania poszczególnych uczniów w pracę zespołu,
  - d) na wniosek nauczyciela prowadzącego do ostatecznej oceny mogą być dodane 1-2 punkty wynikające ze skali osiągnięć zespołu na konkursach muzycznych o zasięgu co najmniej regionalnym lub stopnia aktywności koncertowej.

III SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ I POSTĘPÓW UCZNIÓW

A/ FORMY I METODY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ I POSTĘPÓW UCZNIÓW

1. Rozróżnia się następujące formy i metody sprawdzania osiągnięć i postępów uczniów:
  - egzaminy promocyjne
  - prezentacje indywidualne i grupowe, udział w konkursach, koncertach, przeglądach, przesłuchaniach,
  - praca klasowa (obejmuje większą partię materiału i trwa co najmniej 1 godz. lekcyjną),
  - sprawdzian (obejmujący niewielką partię materiału),
  - test,
  - referat,
  - ćwiczenia praktyczne,
  - zadania domowe,
  - praca samodzielna,
  - odpowiedź ustna,
  - aktywność w zajęciach,
  - sprawdzian wykonania pracy domowej,
  - obserwacja ucznia,
  - rozmowa z uczniem,
  - dyskusja,
  - praca w grupach.
2. Do przeprowadzenia egzaminu promocyjnego dyrektor szkoły powołuje co najmniej trzyosobową komisję, w skład której wchodzi:
  - a) dyrektor szkoły albo inny nauczyciel pełniący w szkole funkcję kierowniczą – jako przewodniczący komisji,
  - b) nauczyciel uczący ucznia danego przedmiotu,
  - c) nauczyciel (nauczyciele) tego samego lub pokrewnego przedmiotu.
3. Ocenę z egzaminu promocyjnego wystawia się według skali punktowej:

a) ocena celująca	-	25	pkt.
b) ocena bardzo dobra	-	21 – 24	pkt.
c) ocena dobra	-	16 – 20	pkt.
d) ocena dostateczna	-	13 – 15	pkt.
e) ocena dopuszczająca	-	11 – 12	pkt.
f) ocena niedostateczna	-	do 10	pkt.
4. Na podstawie przeprowadzonego egzaminu promocyjnego komisja ustala ocenę ucznia. W przypadku różnicy zdań, ocenę stanowi średnia arytmetyczna punktów wystawionych przez członków komisji.
5. Z przeprowadzonego egzaminu promocyjnego sporządza się protokół zawierający skład komisji, datę egzaminu, program oraz ocenę ustaloną przez komisję.
6. Terminy egzaminów promocyjnych wyznacza dyrektor szkoły.
7. Rada Pedagogiczna może w uzasadnionych przypadkach zwolnić ucznia z egzaminu promocyjnego z przedmiotu głównego (instrumentu głównego lub zespołu instrumentalnego). Ocenę ustala w tym przypadku nauczyciel prowadzący dane zajęcia edukacyjne.

B/ ZASADY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ I POSTĘPÓW UCZNIÓW

1. Sprawdzanie osiągnięć i postępów uczniów cechuje:
  - obiektywizm,
  - indywidualizacja,
  - konsekwencja,
  - systematyczność,
  - jawność.
2. Każdy dział programowy kończy się pomiarem sumatywnym (test, praca klasowa) lub egzaminem promocyjnym.
3. Prace klasowe zapowiedziane są co najmniej na tydzień wcześniej.
4. Każda praca klasowa poprzedzona jest lekcją powtórzeniową z podaniem kryteriów ocen i wymagań edukacyjnych np. zasady punktacji.
5. Sprawdzian z ostatniej lekcji może odbyć się bez zapowiedzi.
6. Sprawdzian z trzech ostatnich lekcji musi być zapowiedziany.
7. Wszystkie pisemne formy sprawdzania wiedzy powinny być poprawione i ocenione w ciągu 7 dni od ich napisania przez uczniów.
8. Uczeń może być w semestrze 2 razy lub 1 raz (gdy zajęcia obejmują 1 godzinę tyg.) nieprzygotowany do lekcji, z wyjątkiem zapowiedzianych prac kontrolnych, nie ma to jednak wpływu na ocenę końcową.
9. Zgłoszone przez ucznia nie przygotowanie po wywołaniu do odpowiedzi pociąga za sobą wpisanie oceny niedostatecznej.
10. Prawo do ulg w pytaniu zostaje zawieszane w styczniu i w czerwcu.
11. W klasach pierwszych, na początku roku szkolnego, stosujemy miesięczny „okres ochronny” (nie stawiamy ocen niedostatecznych).
12. Najpóźniej na dwa tygodnie przed klasyfikacją (śródroczna, końcoworoczna) należy zakończyć przeprowadzanie prac klasowych.

C/ CZĘSTOTLIWOŚĆ SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ I POSTĘPÓW UCZNIÓW

1. Jednego dnia może odbyć się jedna praca klasowa (nauczyciel musi dokonać wpisu w dzienniku w momencie zapowiedzi).
2. Tygodniowo mogą odbyć się maksymalnie 2 prace klasowe.
3. Jeżeli przedmiot realizowany jest w wymiarze 1 godz. tygodniowo, ocenę semestralną wystawiany z co najmniej 4 ocen cząstkowych (w tym 2 prace pisemne);
Jeżeli przedmiot realizowany jest w wymiarze więcej niż 1 godz. tygodniowo, ocenę semestralną wystawiamy z co najmniej 5 ocen cząstkowych (w tym minimum z 2 prac pisemnych).

4. Na każdej lekcji sprawdzane jest przygotowanie uczniów.
5. Na każdej lekcji sprawdzane są ilościowo prace domowe, zaś jakościowo w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz w semestrze.
6. W przypadku nieobecności nauczyciela w dniu sprawdzianu, pracy klasowej itp. termin należy ponownie uzgodnić z klasą (przy czym nie obowiązuje jednotygodniowe wyprzedzenie).

D/ ZASADY I FORMY POPRAWIANIA OSIĄGNIĘĆ (KORYGOWANIA NIEPOWODZEŃ) UCZNIÓW

1. Po każdej pracy klasowej z kształcenia słuchu lub audycji muzycznych dokonuje się analizy błędów i poprawy, z innych przedmiotów w zależności od potrzeb.
2. Uczniowie, u których stwierdzono braki w wiadomościach z audycji muzycznych, mogą je uzupełnić wykonując dodatkowe zadania domowe.
3. Uczeń nieobecny usprawiedliwiony na pracy pisemnej pisze ją w terminie ustalonym przez nauczyciela.
4. Uczeń może poprawić niekorzystny wynik pracy pisemnej w ciągu 7 dni.
5. Ustalona przez nauczyciela niedostateczna ocena klasyfikacyjna końcoworoczna oraz ocena niedostateczna albo dopuszczająca z przedmiotów instrument główny i kształcenie słuchu może być zmieniona tylko w wyniku egzaminu poprawkowego według ustalonych zasad.

E/ SPOSOBY DOKUMENTOWANIA OSIĄGNIĘĆ I POSTĘPÓW UCZNIÓW

1. Szkoła prowadzi dla każdego oddziału dzienniki lekcyjne, arkusze ocen, w których dokumentuje się osiągnięcia i postępy uczniów w danym roku szkolnym.
2. Dopuszcza się stosowanie w ocenach cząstkowych znaków „+” i „-”.
3. Przy ocenianiu można stosować zapis informacji typu:
  - a/ nieobecność - „nb” lub znak graficzny kreska pionowa „I”,
  - b/ nieprzygotowanie - „np.”,
  - c/ ucieczka - „uc”.
4. Oprócz znaku cyfrowego, dopuszcza się umieszczanie w dzienniku informacji dodatkowych, takich jak:
  - a) zakres materiału,
  - b) data,
  - c) forma oceniania.

5. Wszystkie nagrody i wyróżnienia, uczestnictwo w koncertach, popisach, przeglądach itp., kary, nagany nauczyciel przedmiotu głównego odnotowuje w dzienniku lekcyjnym.
6. W arkuszu ocen nauczyciel przedmiotu głównego umieszcza informację dodatkową o naganie dyrektora, promocji z wyróżnieniem.
7. W świadectwie szkolnym w części dotyczącej szczególnych osiągnięć ucznia odnotowuje się udział ucznia w konkursach, przeglądach i przesłuchaniach.

IV SPOSOBY I ZASADY INFORMOWANIA UCZNIÓW I RODZICÓW O POSTĘPACH I OSIĄGNIĘCIACH

1. Oceny są jawne zarówno dla ucznia i jego rodziców (prawnych opiekunów).
2. Uczeń informowany jest o ocenie w momencie jej wystawienia.
3. Sprawdzone i ocenione pisemne prace kontrolne są przechowywane przez nauczyciela do końca roku szkolnego; uczeń i jego rodzice (prawni opiekunowie) mogą otrzymać je do wglądu na zasadach określonych przez nauczyciela.
4. Na prośbę rodziców (prawnych opiekunów) nauczyciel ustalający ocenę powinien ją uzasadnić.
5. Rodzice informowani są o postępach i osiągnięciach uczniów na spotkaniach, które odbywają się minimum 2 razy w roku szkolnym.
6. Na miesiąc przed klasyfikacyjnym posiedzeniem rady pedagogicznej, poszczególni nauczyciele zobowiązani są do ustnego poinformowania uczniów o grożących ocenach niedostatecznych, dopuszczających i odnotowanie tego w dzienniku. Nauczyciel przedmiotu w tym samym terminie pisemnie informuje rodziców i odnotowuje ten fakt w dzienniku.
7. Na dwa tygodnie przed klasyfikacyjnym posiedzeniem rady pedagogicznej nauczyciele poszczególnych przedmiotów są zobowiązani poinformować ucznia oraz jego rodziców o przewidywanych dla niego stopniach semestralnych.
8. Rodzice, którzy nie uczestniczą w zebraniach z rodzicami i nie kontaktują się z nauczycielami prowadzącymi zajęcia edukacyjne sprawiające uczniowi poważniejsze trudności, nie mogą w żadnym wypadku, w tym kwestionując ocenę powoływać się na brak informacji o postępach w nauce dziecka oraz o przewidywanych dla niego ocenach okresowych lub rocznych.
9. Cztery kolejne nieusprawiedliwione nieobecności ucznia na zajęciach odbywających się 2 razy w tygodniu lub dwie na zajęciach odbywających się raz w tygodniu zobowiązują nauczyciela do poinformowania rodziców o zaistniałej sytuacji i wyjaśnienia powodu absencji ucznia. Fakt ten należy odnotować w dzienniku lekcyjnym.
10. Na prośbę ucznia lub rodziców (prawnych opiekunów) nauczyciel dokonuje wpisu oceny w dzienniczku ucznia lub zeszytce przedmiotowym.

11. Indywidualne rozmowy nauczyciela z rodzicami mogą odbywać się w ciągu dnia pracy (pod warunkiem, że nie zakłóca to organizacji pracy nauczyciela i zapewnienia bezpieczeństwa uczniów, z zachowaniem prawa nauczyciela do odmówienia rodzicowi rozmowy, gdy zajdą w/w okoliczności).
12. Po zakończeniu I semestru nauki w lutym dane z klasyfikacji śródrocznej podawane są do wiadomości uczniów i rodziców.
13. Rodzice uczniów szczególnie wyróżniających się w nauce i zachowaniu otrzymują list pochwalny lub list gratulacyjny.

V KLASYFIKOWANIE UCZNIÓW

1. W ciągu roku szkolnego przeprowadza się klasyfikowanie uczniów w dwóch terminach:
  - a/ **śródroczne** - za I okres w terminie nie wcześniej niż 2 tygodnie przed feriami zimowymi,
  - b/ **końcoworoczne** - w terminie nie wcześniej niż 2 tygodnie przed zakończeniem zajęć edukacyjnych
2. Klasyfikacja śródroczna polega na okresowym podsumowaniu osiągnięć edukacyjnych ucznia z zajęć edukacyjnych określonych w szkolnym planie nauczania i ustalaniu ocen klasyfikacyjnych, według skali określonej w rozdziale I pkt. 7
3. Klasyfikacja końcoworoczna polega na podsumowaniu osiągnięć edukacyjnych ucznia w danym roku szkolnym z zajęć edukacyjnych określonych w szkolnym planie nauczania i ustalaniu ocen klasyfikacyjnych, według skali w rozdziale I pkt. 7.
4. a) Ocenę klasyfikacyjną z zajęć edukacyjnych ustala nauczyciel prowadzący dane zajęcia edukacyjne z zastrzeżeniem pkt. b.
Jedynie z przedmiotu głównego (instrument główny i zespół instrumentalny) klasyfikacyjna ocena końcoworoczna ustalona jest przez komisję w trybie egzaminu promocyjnego (wyjątek stanowią uczniowie klasy I sześcioletniego cyklu nauczania, którym ocenę wystawia nauczyciel prowadzący dane zajęcia edukacyjne).
Nauczyciele przedstawiają oceny na klasyfikacyjnym posiedzeniu rady pedagogicznej, która następnie zatwierdza łączne wyniki klasyfikacji uczniów.
b) Laureaci ogólnopolskich konkursów, przesłuchań i przeglądów w zakresie przedmiotów artystycznych, których organizatorem jest Centrum Edukacji Artystycznej, otrzymują odpowiednio z danych zajęć artystycznych celującą ocenę końcoworoczną (semestralną), a w przypadku instrumentu głównego są zwolnieni z egzaminu promocyjnego.
Po ustaleniu albo uzyskaniu końcoworocznej (semestralnej) oceny klasyfikacyjnej z zajęć artystycznych, laureaci otrzymują z tych zajęć celującą końcoworoczną (semestralną) ocenę klasyfikacyjną.
5. Ocena klasyfikacyjna ustalona zgodnie z ZWO nie może być uchylona lub zmieniona decyzją administracyjną.
6. Oceny cząstkowe, oceny klasyfikacyjne śródroczne i oceny klasyfikacyjne końcoworoczne ustala się w stopniach według skali określonej w rozdziale I pkt. 7.
7. Oceny klasyfikacyjne śródroczne i końcoworoczne nie mogą być ustalone jako średnia arytmetyczna ocen cząstkowych.

8. Ustalona przez nauczyciela niedostateczna końcoworoczna ocena klasyfikacyjna, a z przedmiotu głównego (instrument główny i zespół instrumentalny) oraz kształcenie słuchu ocena niedostateczna albo dopuszczająca, może być zmieniona tylko w wyniku egzaminu poprawkowego z zastrzeżeniem rozdziału VIII pkt. 1.
9. Uczeń jest klasyfikowany, jeżeli został oceniony ze wszystkich przedmiotów i zajęć obowiązkowych, z wyjątkiem tych, z których został zwolniony.
10. Uczeń może nie być klasyfikowany z jednego, kilku lub wszystkich zajęć edukacyjnych, jeżeli brak jest podstaw do ustalenia oceny klasyfikacyjnej z powodu nieobecności ucznia na zajęciach edukacyjnych przekraczającej połowę czasu przeznaczonego na te zajęcia w szkolnym planie nauczania.
11. Uczeń nieklasyfikowany z powodu usprawiedliwionej nieobecności na zajęciach edukacyjnych zdaje egzamin klasyfikacyjny.
12. Na prośbę ucznia nieklasyfikowanego z powodu nieobecności nieusprawiedliwionej lub na prośbę jego rodziców (prawnych opiekunów) rada pedagogiczna może wyrazić zgodę na egzamin klasyfikacyjny.
13. Egzamin klasyfikacyjny zdaje również uczeń realizujący indywidualny tok lub program nauki.
14. W uzasadnionych przypadkach uczeń może, na własną prośbę, za zgodą rady pedagogicznej realizować obowiązkowe zajęcia edukacyjne w planie nauczania danej klasy w ciągu 2 lat, w łącznym wymiarze godzin nie przekraczającym wymiaru godzin przewidywanego dla tej klasy.
Uczeń, o którym mowa nie jest klasyfikowany w pierwszym roku realizacji obowiązkowych zajęć edukacyjnych.
15. Dyrektor szkoły w porozumieniu z uczniem i jego rodzicami (prawnymi opiekunami) wyznacza termin egzaminu klasyfikacyjnego z materiału realizowanego zgodnie z programem nauczania w danym okresie, nie później niż w dniu poprzedzającym dzień zakończenia rocznych zajęć dydaktyczno-wychowawczych.
Jeżeli z przyczyn losowych lub zdrowotnych uczeń nie przystąpił do egzaminu klasyfikacyjnego w wyznaczonym terminie, to może przystąpić do niego w dodatkowym terminie wyznaczonym przez dyrektora.
16. Egzamin klasyfikacyjny przeprowadza nauczyciel przedmiotu, z którego uczeń nie był klasyfikowany, w obecności dyrektora szkoły. Ocena ustala nauczyciel – egzaminator.
17. Pytania egzaminacyjne (ćwiczenia praktyczne, program egzaminu) ustala nauczyciel – egzaminator, a zatwierdza dyrektor szkoły.
18. Egzamin klasyfikacyjny z instrumentu głównego przeprowadza komisja egzaminacyjna według rozdziału III A pkt. 2.
19. Z przeprowadzonego egzaminu klasyfikacyjnego sporządza się protokół zawierający:
  - skład komisji,
  - termin egzaminu,
  - pytania egzaminacyjne (ćwiczenia praktyczne, program egzaminu),
  - ocenę ustaloną przez komisję.
20. W przypadku nieklasyfikowania ucznia z zajęć edukacyjnych w dokumentacji przebiegu nauczania zamiast oceny klasyfikacyjnej wpisuje się „nieklasyfikowany” albo „nieklasyfikowana”.

VI PROMOWANIE UCZNIÓW

1. Promowanie polega na zatwierdzeniu przez radę pedagogiczną wyników klasyfikacji i obejmuje podjęcie uchwał o :
  - a) promowaniu uczniów do klas programowo wyższych lub ukończeniu szkoły,
  - b) promowaniu uczniów poza normalnym trybem,
  - c) wyróżnieniu i odznaczeniu uczniów.
2. Uczeń otrzymuje promocję do klasy wyższej, jeżeli ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych otrzymał ocenę klasyfikacyjną wyższą od stopnia niedostatecznego, a z przedmiotu głównego (instrument główny i zespół instrumentalny) oraz kształcenia słuchu ocenę klasyfikacyjną wyższą od stopnia dopuszczającego.
3. Uczeń kończy szkołę muzyczną I stopnia, jeżeli na zakończenie klasy programowo najwyższej spełnił warunki określone w pkt. 2.
4. Po ukończeniu nauki uczeń otrzymuje świadectwo ukończenia szkoły.
5. Uczniowie klas II – V sześcioletniego cyklu nauczania oraz klas I – III czteroletniego cyklu nauczania, którzy w wyniku klasyfikacji końcoworocznej uzyskali średnią ocen co najmniej 4,75, w tym uzyskali z przedmiotu głównego (instrument główny i zespół instrumentalny) ocenę minimum bardzo dobry, otrzymują promocję do klasy programowo wyższej z wyróżnieniem.
6. Uczniowie klasy VI sześcioletniego cyklu nauczania i klasy IV czteroletniego cyklu nauczania, którzy w wyniku klasyfikacji końcowej, na którą składają się końcoworoczne oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych zajęć edukacyjnych uzyskane w klasie programowo najwyższej oraz końcoworoczne oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych zajęć edukacyjnych, których realizacja zakończyła się w klasach programowo niższych, uzyskali średnią ocen co najmniej 4,75, w tym uzyskali z przedmiotu głównego (instrument główny i zespół instrumentalny) ocenę minimum bardzo dobry, kończą szkołę z wyróżnieniem.

VII EGZAMIN POPRAWKOWY

1. Końcoworoczna ocena klasyfikacyjna ustalona przez komisję egzaminacyjną w trybie egzaminu promocyjnego nie może być zmieniona z zastrzeżeniem rozdziału VIII pkt. 1.
2. Egzamin poprawkowy może zdawać uczeń, który w wyniku klasyfikacji końcoworocznej otrzymał jedną ocenę niedostateczną lub z przedmiotu głównego (instrument główny i zespół instrumentalny) oraz kształcenia słuchu ocenę niedostateczną albo dopuszczającą, z zastrzeżeniem pkt. 1.
W wyjątkowych przypadkach rada pedagogiczna może wyrazić zgodę na egzamin poprawkowy z dwóch przedmiotów.
3. Egzaminu poprawkowego nie mogą zdawać uczniowie klas najwyższych.
4. Termin egzaminu poprawkowego wyznacza dyrektor szkoły do dnia zakończenia rocznych zajęć dydaktyczno-wychowawczych. Egzamin poprawkowy przeprowadza się nie później niż w ostatnim tygodniu ferii letnich – na pisemny wniosek rodziców (prawnych opiekunów) złożony w terminie do 3 dni po klasyfikacyjnym posiedzeniu rady pedagogicznej.

5. Do przeprowadzenia egzaminu poprawkowego dyrektor szkoły powołuje minimum 3 osobową komisję w składzie:
  - a) dyrektor szkoły albo inny nauczyciel pełniący funkcję kierowniczą – jako przewodniczący komisji,
  - b) nauczyciel uczący,
  - c) nauczyciel tego samego lub pokrewnego przedmiotu.
6. Nauczyciel, o którym mowa w pkt. 5 b, może być zwolniony z udziału w pracy komisji egzaminacyjnej na własną prośbę lub w innych, szczególnie uzasadnionych przypadkach. W takim przypadku dyrektor szkoły powołuje w skład komisji innego nauczyciela tego samego lub pokrewnego przedmiotu.
7. Z przeprowadzonego egzaminu poprawkowego sporządza się protokół zawierający: skład komisji, termin egzaminu, pytania egzaminacyjne (ćwiczenia praktyczne, program egzaminu) oraz ocenę ustaloną przez komisję. Do protokołu załącza się pisemne prace ucznia lub zwięzłą informację o ustnych odpowiedziach ucznia.
8. Uczeń, który z udokumentowanych przyczyn losowych lub zdrowotnych nie przystąpił do egzaminu poprawkowego może przystąpić do niego w dodatkowym terminie ustalonym przez dyrektora szkoły.

VIII SPRAWDZIAN WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI

1. Uczeń lub jego rodzice (prawni opiekunowie) mogą zgłosić zastrzeżenia do dyrektora szkoły, jeżeli uznają, że końcoworoczna (semestralna) ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych została ustalona niezgodnie z przepisami prawa dotyczącymi trybu ustalania tej oceny. Zastrzeżenia zgłasza się w terminie do 7 dni po zakończeniu zajęć dydaktyczno- wychowawczych.
2. W przypadku stwierdzenia, że końcoworoczna (semestralna) ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych została ustalona niezgodnie z przepisami prawa dotyczącymi trybu ustalania tej oceny, dyrektor szkoły powołuje komisję, która przeprowadza sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia, odpowiednio w formie praktycznej albo w formie pisemnej i ustnej, oraz ustala końcoworoczną (semestralną) ocenę klasyfikacyjną z danych zajęć edukacyjnych.
3. Termin sprawdzianu uzgadnia się z uczniem i jego rodzicami (prawnymi opiekunami).
4. W skład komisji wchodzi:
  - a) dyrektor szkoły albo nauczyciel zajmujący w tej szkole stanowisko kierownicze – jako przewodniczący komisji,
  - b) nauczyciel prowadzący dane zajęcia edukacyjne,
  - c) dwóch nauczycieli z danej lub innej szkoły tego samego typu, prowadzących takie same lub pokrewne zajęcia edukacyjne.
5. Nauczyciel, o którym mowa w pkt. 4 b, może być zwolniony z udziału w pracy komisji na własną prośbę lub w innych, szczególnie uzasadnionych przypadkach. W takim przypadku dyrektor szkoły powołuje innego nauczyciela prowadzącego takie same zajęcia edukacyjne, z tym że powołanie nauczyciela zatrudnionego w innej szkole następuje w porozumieniu z dyrektorem tej szkoły.

6. Ustalona przez komisję końcoworoczna (semestralna) ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych nie może być niższa od ustalonej wcześniej oceny. Ocena ustalona przez komisję jest ostateczna, z wyjątkiem niedostatecznej końcoworocznej (semestralnej) oceny klasyfikacyjnej, a w przypadku przedmiotów instrument główny i kształcenie słuchu oceny niedostatecznej albo dopuszczającej, która może być zmieniona w wyniku egzaminu poprawkowego, z zastrzeżeniem rozdz. VII pkt. 2.
7. Z prac komisji sporządza się protokół zawierający w szczególności:
  - a) skład komisji,
  - b) termin sprawdzianu, o którym mowa w ust.2 pkt. 1,
  - c) zadania (pytania) sprawdzające lub program,
  - d) wynik sprawdzianu.Protokół stanowi załącznik do arkusza ocen ucznia.
8. Do protokołu, o którym mowa w pkt. 7 dołącza się pisemne prace ucznia i zwiążą informację o ustnych odpowiedziach ucznia.
9. Uczeń, który z przyczyn usprawiedliwionych nie przystąpił do sprawdzianu, o którym mowa w pkt. 2, w wyznaczonym terminie, może przystąpić do niego w dodatkowym terminie, wyznaczonym przez dyrektora szkoły.

IX SKREŚLENIE Z LISTY UCZNIÓW

1. Uczeń, który nie spełnił warunków określonych w rozdz. VI pkt. 2 lub nie zdał egzaminu poprawkowego podlega skreśleniu z listy uczniów.
2. W stosunku do ucznia, w którym na zakończenie klasy programowo najwyższej nie spełnił warunków określonych w rozdz. VI pkt. 2, ma zastosowanie rozdz. IX pkt. 1.
3. Uczeń może zostać skreślony z listy uczniów jeżeli zrezygnuje z nauki w szkole poprzez złożenie pisemnego wniosku w tej sprawie przez rodziców (prawnych opiekunów).

X PROMOWANIE POZA NORMALNYM TRYBEM

1. Uczeń uzyskujący oceny celujące i bardzo dobre z przedmiotów artystycznych lub osiągający sukcesy artystyczne może być uchwałą rady pedagogicznej promowany do klasy programowo wyższej poza normalnym trybem z końcem I semestru lub z końcem roku szkolnego.

XI PROCEDURA EWALUACJI ZWO

1. Pod koniec każdego roku szkolnego może być dokonana ewaluacja Zasad Wewnątrzszkolnego Oceniania na podstawie opinii nauczycieli, uczniów (ewentualnie rodziców).
2. Ewaluacji systemu oceniania dokonuje się na posiedzeniu rady pedagogicznej po zakończeniu roku szkolnego.
3. W ciągu całego roku nauczyciele wpisują do zeszytu ewaluacji ZWO uwagi i spostrzeżenia.

XII WYMAGANIA EDUKACYJNE Z POSZCZEGÓLNYCH PRZEDMIOTÓW

A/ INSTRUMENT GŁÓWNY

1. a/ AKORDEON - sześcioletni cykl nauczania

Klasa I

1. Zagadnienia techniczno – wykonawcze:

- znajomość podstawowych wiadomości z historii akordeonu i umiejętność nazywania poszczególnych części instrumentu,
- poznanie roli poszczególnych elementów akordeonu w procesie powstawania dźwięku,
- opanowanie prawidłowej postawy, właściwego trzymania akordeonu, prawidłowego ułożenia prawej i lewej ręki,
- umiejętność czytania nut w kluczach wiolinowym i basowym,
- atakowanie i kończenie dźwięku palcami przy płynnym prowadzeniu miecha każdą ręką oddzielnie i oburącz,
- legato miechowe, palcowe i miechowo - palcowe każdą ręką oddzielnie i oburącz,
- miękkie zaczynanie i kończenie frazy,
- dynamika płaszczyznowa (p-f) wytrzymywanie równego natężenia dźwięku,
- podział wartości do ósemek włącznie,
- tempa wolne i umiarkowane,
- wyrabianie siły i samodzielności palców lewej ręki w oparciu o pochod gamowłaściwy durowy,
- wprowadzenie podkładania palca 1 pod palcami 2 i 3 oraz przekładania palców 2 i 3 nad palcem 1,
- wprowadzenie techniki akompaniamentu i związanej z nią repetycji akordowej,
- wprowadzenie gamy durowej ręką prawą i lewą oddzielnie oraz trójdźwięku tonicznego durowego w obrębie jednej oktawy.

2. Minimum programowe:

- zestaw ćwiczeń technicznych i artykulacyjno – miechowych wskazujących na opanowanie problematyki muzycznej i technicznej, przewidzianej programem dla klasy pierwszej,
- gamy majorowe oraz trójdźwięki toniczne – wprowadzenie prawą i lewą ręką oddzielnie.

3. Klasyfikacja śródroczna i końcoworoczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.

Klasa II

1. Zadania techniczno – wykonawcze:

- przyswojenie podstawowych elementów obycia estradowego,
- oddzielne przygotowanie atakowania i kończenia dźwięku techniką miechowo-palcową miechem jednokierunkowym, oddzielnie każdą ręką i oburącz,
- doskonalenie legata palcowego i miechowo- palcowego,
- wprowadzenie portato palcowego ręką prawą przy płynnym prowadzeniu miecha,

- doskonalenie form portato palcowego ręką lewą,
- frazowanie palcami przy płynnym prowadzeniu miecha,
- dynamika płaszczyznowa (p- f),
- podział wartości do szesnastek włącznie,
- tempa wolne i umiarkowane
- doskonalenie ułożenia prawej ręki przy grze w różnych rejestrach manuału dyskantowego,
- wprowadzenie podkładania 1 palca pod 4 oraz przekładanie 4 palca nad 1,
- doskonalenie poprzednich form przekładania i podkładania palców,
- doskonalenie gry lewą ręką w różnych pozycjach manuału basowego,
- doskonalenie techniki akompaniamentu przy zastosowaniu różnorodnej aplikatury,
- gama durowa w pozycji oktawy równoległej i trójdźwięk toniczny durowy oburącz.

1. Minimum programowe:

- gamy majorowe oburącz w obrębie oktawy, trójdźwięk toniczny oburącz do dwóch znaków przykluczowych,
- dziesięć etiud szesnastotaktowych lub dłuższych,
- 12 – 14 utworów z działu „Utwory różne”.

2. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
  - gama majorowa i trójdźwięk toniczny oburącz w ramach jednej oktawy,
  - 1 etiuda,
  - 2 utwory z działu „Utwory różne”.

Klasa III

1. Zadania techniczno –wykonawcze:

- znajomość konserwacji akordeonu,
- wprowadzenie atakowania i kończenia dźwięku do ósemek włącznie oddzielnie i oburącz,
- doskonalenie form artykulacji legato i portato,
- miękkie zaczynanie i kończenie frazy oddzielnie i oburącz,
- wprowadzenie crescendo i diminuendo oddzielnie i oburącz,
- wprowadzenie trioli ósemkowej,
- stosowanie ritenuto,
- doskonalenie siły i samodzielności palców prawej ręki (4 i 5) w oparciu o ćwiczenia pięciopalcowe pozycyjne i progresyjne w różnych rejestrach manuału dyskantowego,
- wprowadzenie techniki wykonywania ozdobników – przednutek krótkich,
- doskonalenie gry lewą ręką w różnych pozycjach manuału basowego,
- doskonalenie pochodów gamowłaściwego durowego oraz techniki repetycji akordów,
- wprowadzenie pochodów gamowłaściwego minorowego harmonicznego i melodycznego,
- realizowanie pasaży tonicznych majorowych i minorowych w przewrotach,
- umiejętność czytania nut a’vista (utwory w wolnym tempie z klasy I i II),
- umiejętność samodzielnego opracowania łatwego utworu pod względem techniczno – wykonawczym (palcowanie, miechowanie),
- umiejętność pokonywania tremy,
- wprowadzenie zagadnienia faktury polifonicznej.

2. Minimum programowe:

- gamy majorowe i minorowe oburącz (melodyczne i harmoniczne) równoległe do dwóch znaków przykluczowych,
- pasaże toniczne dur i moll oraz kadencje,
- 8 etiud,
- 2 utwory polifoniczne,
- 10 utworów z działu „Utwory różne”.

3. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
- 2 gamy (dur i moll),
  - 2 etiudy,
  - 1 utwór z działu „Utwory różne”.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**
- 2 gamy (dur i moll),
  - etiuda,
  - utwór polifoniczny lub dawnych mistrzów,
  - 1 utwór z działu „Utwory różne”.

Klasa IV

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- doskonalenie form legato (wprowadzenie legato kciukiem),
- doskonalenie form portato palcowego przy płynnym prowadzeniu miecha oraz portato miechowo – palcowego,
- doskonalenie opanowanych form frazowania oraz zaczynania i kończenia frazy,
- doskonalenie dynamiki płaszczyznowej (p – ff),
- rozwijanie umiejętności nasilania i zmniejszania natężenia dźwięku,
- doskonalenie umiejętności wykonywania podziału trójkowego,
- tempa wolne, umiarkowane i umiarkowanie szybkie,
- doskonalenie zmian agogicznych: accelerando i ritenuto,
- wprowadzenie techniki repetycji pojedynczych dźwięków prawą ręką przy zastosowaniu różnorodnej aplikatury,
- doskonalenie techniki pasażowej w oparciu o trójdźwięk toniczny,
- wprowadzenie cichej zamiany palców,
- wykonywanie ozdobników – przednutek i mordentów,
- umiejętność grania a’vista łatwych utworów w wolnym tempie z repertuaru klas niższych,
- uczestnictwo w formach muzykowania zespołowego (duety akordeonowe, zespoły kameralne),
- wyrabianie umiejętności samodzielnej pracy nad utworem (pokonywanie trudnych fragmentów),
- umiejętność świadomego ćwiczenia i korekty własnych błędów,
- umiejętność koncentrowania się i pokonywania tremy podczas wykonywania utworu,
- dokonywanie samooceny wykonania utworu,
- gamy durowe i molowe równoległe przez dwie oktawy, pasaże toniczne w przewrotach, czterodźwięk septymowy, kadencje.

2. Minimum programowe:

- gamy równoległe przez dwie oktawy do trzech znaków przykluczowych, pasaże toniczne w przewrotach, czterodźwięk dominanty septymowej w pozycji zasadniczej, kadencja,
- 6 etiud,
- 2 utwory polifoniczne,
- 2 utwory cykliczne,
- 4 utwory z działu „Utwory różne”.

3. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
- 1 gama durowa,
  - 1 etiuda,
  - 1 utwór polifoniczny,
  - 1 utwór z działu „Utwory różne”.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**
- 2 gamy (dur i moll),
  - etiuda zróżnicowana pod względem technicznym,
  - utwór polifoniczny lub dawnych mistrzów,
  - 2 części utworu cyklicznego lub cykl wariacyjny,
  - 1 utwór z działu „Utwory różne”.

Klasa V

1. Zagadnienia techniczno - wykonawcze:

- doskonalenie wszystkich poznanych form atakowania i kończenia dźwięku,
- doskonalenie poznanych form legato: pojedynczymi dźwiękami, ześlizgiwanie się, legato kciukiem, łączenie interwałów, cicha zamiana palców,
- doskonalenie poznanych form portato,
- wprowadzenie non legata palcowego przy płynnym prowadzeniu miecha,
- doskonalenie dynamiki płaszczyznowej oraz crescendo i decrescendo,
- wprowadzenie umiejętności akcentowania dźwięku,
- wprowadzenie zagadnień polirytmicznych,
- tempa wolne, umiarkowane i szybkie oraz accelerando i ritenuto,
- doskonalenie techniki repetycji dźwięków,
- rozwijanie biegłości palcowej prawej ręki,
- wprowadzenie techniki zmian pozycji ręki – skoki pojedynczymi dźwiękami ,
- wprowadzenie ćwiczeń na rozwinięcie rozpiętości palców,
- rozwijanie umiejętności grania a’vista łatwych utworów w wolnym tempie,
- uczestnictwo w formach muzykowania kameralnego,
- rozwijanie umiejętności samodzielnej pracy nad utworem – pokonywanie trudnych miejsc,
- rozwijanie umiejętności koncentrowania się i pokonywania tremy podczas wykonywania utworu,
- doskonalenie umiejętności samodzielnego opracowania utworu pod względem technicznym i wykonawczym; palcowanie, miechowanie, dynamika, frazowanie, interpretacja,
- doskonalenie wykonywania gam majorowych i minorowych.

2. Minimum programowe:

- gamy do 4 znaków przykluczowych dur i moll równoległe i w pozycji tercji, pasaże toniczne, dominantseptymowe, kadencja,
- 4 etiudy,
- 2 utwory polifoniczne,
- 2 utwory cykliczne lub forma wariacji,
- 4 utwory z działu „Utwory różne”.

3. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
- 2 gamy (dur i moll),
  - 1 etiuda,
  - 1 utwór polifoniczny,
  - 1 utwór z działu „Utwory różne”.

- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
- 2 gamy (dur i moll),
  - 2 etiudy zróżnicowane pod względem technicznym,
  - 1 utwór polifoniczny,
  - 2 części utworu cyklicznego lub cykl wariacyjny,
  - 1 utwór z działu „Utwory różne”.

Klasa VI

1. Zadania techniczno – wykonawcze:

- doskonalenie poznanych form atakowania i kończenia dźwięku,
- podsumowanie opanowanych form artykulacji palcowej i miechowo – palcowej,
- podsumowanie form frazowania oraz zaczynania i kończenia frazy,
- rozwijanie biegłości palcowej prawej ręki,
- podsumowanie zagadnień dynamicznych – dynamiki płaszczyznowej, crescendo, decrescendo, akcentu, stawiania dźwięku,
- rozwijanie umiejętności zmiany temp,
- podsumowanie zagadnień technicznych dotyczących prawej ręki – układu ręki, rozpiętości palców, siły i samodzielności palców, techniki repetycji dźwięków, techniki pasażowej, techniki wykonywania ozdobników,
- podsumowanie zagadnień technicznych dotyczących lewej ręki – rozpiętości palców, siły i samodzielności palców, techniki repetycji dźwięków i akordów, techniki akompaniamentu, ogólnej biegłości palcowej,
- umiejętność grania a`vista,
- uczestnictwo w formach muzykowania kameralnego,
- umiejętność samodzielnej pracy nad utworem,
- umiejętność koncentrowania się i pokonywania tremy,
- umiejętność samodzielnego opracowania utworu pod względem techniczno – wykonawczym (palcowanie, miechowanie, dynamika, frazowanie, interpretacja),
- gamy durowe i molowe równoległe i rozbieżnie przez 2 oktawy, pasaże toniczne w przewrotach, czterodźwięki dominantseptymowe w przewrotach, kadencje.

2. Minimum programowe:

- gamy do 5 znaków chromatycznych, pasaże toniczne, D7 oraz septymowe zmniejszone w przewrotach, kadencje,
- 4 etiudy,
- 2 utwory polifoniczne,
- 2 utwory cykliczne lub forma wariacji,
- 4 utwory z działu „Utwory różne”.

3. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
- 2 gamy (dur i moll),
  - 2 etiudy zróżnicowane pod względem technicznym,
  - 1 utwór cykliczny lub utwór z działu „Utwory różne”,
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin końcowy** :
- 2 gamy (dur i moll),
  - 1 etiuda,
  - 1 utwór polifoniczny,
  - 1 utwór cykliczny lub forma wariacyjna.
  - 1 utwór z działu „Utwory różne”.

Program przesłuchań i egzaminów w całym cyklu nauczania w całości wykonywany jest z pamięci.

1. b/ AKORDEON - czteroletni cykl nauczania

Klasa I

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- znajomość podstawowych wiadomości z historii akordeonu i umiejętność nazywania poszczególnych części instrumentu,
- poznanie roli poszczególnych elementów akordeonu w procesie powstawania dźwięku,
- opanowanie prawidłowej postawy, właściwego trzymania akordeonu, prawidłowego ułożenia prawej i lewej ręki,
- umiejętność czytania nut w kluczach wiolinowym i basowym,
- atakowanie i kończenie dźwięku palcami przy płynnym prowadzeniu miecha każdą ręką oddzielnie i oburącz,
- legato miechowe, palcowe i miechowo - palcowe każdą ręką oddzielnie i oburącz,
- miękkie zaczynanie i kończenie frazy,
- dynamika płaszczyznowa (p-f) wytrzymywanie równego natężenia dźwięku,
- podział wartości do ósemek włącznie,
- tempa wolne i umiarkowane,
- wyrabianie siły i samodzielności palców lewej ręki w oparciu o pochód gamowłaściwy durowy,
- wprowadzenie podkładania palca 1 pod palcami 2 i 3 oraz przekładania palców 2 i 3 nad palcem 1,
- wprowadzenie techniki akompaniamentu i związanej z nią repetycji akordowej,
- wprowadzenie gamy durowej ręką prawą i lewą oddzielnie oraz trójdźwięku tonicznego durowego w obrębie jednej oktawy.

2. Minimum programowe:

- zestaw ćwiczeń technicznych i artykulacyjno - miechowych wskazujących na opanowanie problematyki muzycznej i technicznej przewidzianej programem dla klasy pierwszej,
- gamy majorowe oraz trójdźwięki toniczne - wprowadzenie prawą i lewą ręką oddzielnie.

3. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
  - gama majorowa w obrębie jednej oktawy - oburącz,
  - 2 etudy o różnych problemach technicznych,
  - 1 utwór z działu „Utwory różne”.

Klasa II

1. Zadania techniczno – wykonawcze:

- znajomość konserwacji akordeonu,
- wprowadzenie atakowania i kończenia dźwięku do ósemek włącznie oddzielnie i oburącz,
- doskonalenie form artykulacji legato i portato,
- miękkie zaczynanie i kończenie frazy oddzielnie i oburącz,
- wprowadzenie crescendo i diminuendo oddzielnie i oburącz,
- wprowadzenie trioli ósemkowej,
- stosowanie ritenuto,

- doskonalenie siły i samodzielności palców prawej ręki (4 i 5) w oparciu o ćwiczenia pięciopalcowe pozycyjne i progresyjne w różnych rejestrach manuału dyszkantowego,
- wprowadzenie techniki wykonywania ozdobników – przednutek krótkich,
- doskonalenie gry lewą ręką w różnych pozycjach manuału basowego,
- doskonalenie pochodów gamowłaściwego durowego oraz techniki repetycji akordów,
- wprowadzenie pochodów gamowłaściwego minorowego harmonicznego i melodycznego,
- realizowanie pasaży tonicznych majorowych i minorowych w przewrotach,
- umiejętność czytania nut a'vista (utwory w wolnym tempie z klasy I i II),
- umiejętność samodzielnego opracowania łatwego utworu pod względem techniczno – wykonawczym (palcowanie, miechowanie),
- umiejętność pokonywania tremy,
- wprowadzenie zagadnienia faktury polifonicznej.

2. Minimum programowe:

- gamy majorowe i minorowe oburącz (melodyczne i harmoniczne) równolegle do dwóch znaków przykluczowych,
- pasaże toniczne dur i moll oraz kadencje,
- 8 etiud,
- 2 utwory polifoniczne,
- 10 utworów z działu „Utwory różne”.

3. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
- 2 gamy (dur i moll),
  - 2 etiudy,
  - 1 utwór z działu „Utwory różne”.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**
- 2 gamy (dur i moll),
  - 1 utwór polifoniczny,
  - 1 etiuda,
  - 1 utwór z działu „Utwory różne”.

Klasa III

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- doskonalenie wszystkich poznanych form atakowania i kończenia dźwięku,
- doskonalenie poznanych form legato: pojedynczymi dźwiękami, ześlizgiwanie się, legato kciukiem, łączenie interwałów, cicha zamiana palców,
- doskonalenie poznanych form portato,
- wprowadzenie non legata palcowego przy płynnym prowadzeniu miecha,
- doskonalenie dynamiki płaszczyznowej oraz crescendo i decrescendo,
- wprowadzenie umiejętności akcentowania dźwięku,
- wprowadzenie zagadnień polirytmicznych,
- tempa wolne, umiarkowane i szybkie oraz accelerando i ritenuto,
- doskonalenie techniki repetycji dźwięków,
- rozwijanie biegłości palcowej prawej ręki,
- wprowadzenie techniki zmian pozycji ręki – skoki pojedynczymi dźwiękami,
- wprowadzenie ćwiczeń na rozwinięcie rozpiętości palców,
- rozwijanie umiejętności grania a'vista łatwych utworów w wolnym tempie,
- uczestnictwo w formach muzykowania kameralnego,
- rozwijanie umiejętności samodzielnej pracy nad utworem – pokonywanie trudnych miejsc,

- rozwijanie umiejętności koncentrowania się i pokonywania tremy podczas wykonywania utworu,
- doskonalenie umiejętności samodzielnego opracowania utworu pod względem technicznym i wykonawczym; palcowanie, miechowanie, dynamika, frazowanie, interpretacja,
- doskonalenie wykonywania gam majorowych i minorowych.

2. Minimum programowe:

- gamy do 4 znaków przykluczowych dur i moll równoległe i w pozycji tercji, pasaże toniczne, dominantseptymowe, kadencja,
- 4 etiudy,
- 2 utwory polifoniczne,
- 2 utwory cykliczne lub forma wariacji,
- 4 utwory z działu „Utwory różne”.

3. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**

- 1 gama,
- 1 etiuda,
- 1 utwór polifoniczny,
- 1 utwór z działu „Utwory różne”.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**

- 2 gamy (dur i moll),
- 1 utwór polifoniczny,
- 2 części utworu cyklicznego lub cykl wariacyjny,
- 1 utwór z działu „Utwory różne”.

Klasa IV

1. Zadania techniczno – wykonawcze:

- doskonalenie poznanych form atakowania i kończenia dźwięku,
- podsumowanie opanowanych form artykulacji palcowej i miechowo – palcowej,
- podsumowanie form frazowania oraz zaczynania i kończenia frazy,
- rozwijanie biegłości palcowej prawej ręki,
- podsumowanie zagadnień dynamicznych – dynamiki płaszczyznowej, crescendo, decrescendo, akcentu, stawiania dźwięku,
- rozwijanie umiejętności zmiany temp,
- podsumowanie zagadnień technicznych dotyczących prawej ręki – układu ręki, rozpiętości palców, siły i samodzielności palców, techniki repetycji dźwięków, techniki pasażowej, techniki wykonywania ozdobników,
- podsumowanie zagadnień technicznych dotyczących lewej ręki – rozpiętości palców, siły i samodzielności palców, techniki repetycji dźwięków i akordów, techniki akompaniamentu, ogólnej biegłości palcowej,
- umiejętność grania a’vista,
- uczestnictwo w formach muzykowania kameralnego,
- umiejętność samodzielnej pracy nad utworem,
- umiejętność koncentrowania się i pokonywania tremy,
- umiejętność samodzielnego opracowania utworu pod względem techniczno – wykonawczym (palcowanie, miechowanie, dynamika, frazowanie, interpretacja),
- gamy durowe i molowe równoległe i rozbieżnie przez 2 oktawy, pasaże toniczne w przewrotach, czterodźwięki dominantseptymowe w przewrotach, kadencje.

2. Minimum programowe:

- gamy do 5 znaków chromatycznych, pasaże toniczne, D7 oraz septymowe zmniejszone w przewrotach, kadencje,
- 4 etiudy,
- 2 utwory polifoniczne,
- 2 utwory cykliczne lub forma wariacji,
- 4 utwory z działu „Utwory różne”.

3. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne:**

- 2 gamy (dur i moll),
- 2 etiudy zróżnicowane pod względem technicznym,
- 1 utwór cykliczny lub utwór z działu „Utwory różne”,

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin końcowy:**

- 2 gamy (dur i moll),
- 1 etiuda,
- 1 utwór polifoniczny,
- 1 utwór cykliczny lub forma wariacyjna.
- 1 utwór z działu „Utwory różne”.

Program przesłuchań i egzaminów w całym cyklu nauczania w całości wykonywany jest z pamięci.

2.a/ FORTEPIAN - sześcioletni cykl nauczania

Klasa I

1. **Opanowanie wiadomości i umiejętności ogólnych** (pojęcia przeciwstawne „nad”, „pod”, wysoko, nisko itp., liczenie w odniesieniu do metrum i wartości rytmicznych).
2. **Opanowanie podstawowych pojęć i wiadomości muzycznych** (znajomość klawiatury, notacji muzycznej, rodzajów artykulacji).
3. **Opanowanie wiadomości związanych z grą na instrumencie** (budowa fortepianu i pianina, brzmienie instrumentu w różnych rejestrach, nazwy palców, synchronizacja: nuta-dźwięk-klawisz).
4. **Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - prawidłowa postawa ucznia przy instrumencie,
  - artykulacja portato i legato,
  - podkład pierwszego palca,
  - granie dwudźwięków i trójdzźwięków harmonicznym – rozłożonym i jako współbrzmienia,
  - nawyk właściwej aplikatury,
  - podstawowe rodzaje dynamiki,
  - stosowanie wolnego i umiarkowanego tempa,
  - elementarne zasady frazowania, kończenie zdania muzycznego i okresu, zróżnicowania dynamicznego melodii i akompaniamentu,
  - pamięciowe opanowanie utworów.
5. **Realizowanie gam** krzyżykowych i bemolowych, majorowych i minorowych (harmonicznym i melodycznym) do pięciu znaków, każdą ręką oddzielnie i razem w ruchu równoległym przez dwie oktawy. Granie gam durowych: C, G, D, A, E w ruchu rozbieżnym od środka klawiatury w obrębie jednej oktawy. Wykonanie gamy chromatycznej od każdego dźwięku przez dwie oktawy, każdą ręką oddzielnie. Granie trójdzźwięków tonicznym majorowych i minorowych z przewrotami, każdą ręką oddzielnie i razem przez dwie oktawy do pięciu znaków.
Program ten realizowany jest w ciągu trzech lat nauki w klasach I – III w zależności od predyspozycji ucznia i jego postępów.
6. **Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego utwory ze wszystkich działów:
  - ćwiczenia ze szkół gry,
  - etiudy,
  - utwory polifoniczne,
  - utwory dowolne.Wybrane utwory powinny być wykonywane na pamięć.
7. **Udział w minimum dwóch popisach** klasowych lub szkolnych.
8. **Klasyfikacja** śródroczna i końcoworoczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia biorąc pod uwagę:
  - stopień spełnienia wymagań programowych w klasie I (postępy w zdobywaniu umiejętności technicznych, muzycznych, opanowanie utworu),
  - pilność i systematyczność pracy ucznia.

Klasa II

- 1. Opanowanie wiadomości muzycznych** (różne rodzaje artykulacji, budowa gam, notacja muzyczna itp.).
- 2. Problemy techniczno-wykonawcze:**
  - artykulacja portato, legato, staccato,
  - stosowanie różnych rodzajów dynamiki,
  - zwiększanie tempa,
  - przestrzeganie właściwej aplikatury,
  - płaszczyzny dźwiękowe - uwypuklenie melodii na tle akompaniamentu, uwypuklenie jednego głosu w polifonii,
  - kończenie zdania muzycznego i okresu, dynamiczne uwypuklenie punktów kulminacyjnych, rozplanowanie crescendo i diminuendo, interpretacja utworu,
  - wprowadzenie pedalizacji zgodnie z możliwościami dziecka.
- 3. Realizowanie gam i pasaży** w zależności od predyspozycji ucznia i jego postępów (zgodnie z programem klasy I).
- 4. Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego utwory ze wszystkich działów:
  - 8 etiud,
  - 3 utwory polifoniczne,
  - 3 formy klasyczne,
  - 6 utworów dowolnych.
- 5. Udział w minimum dwóch popisach** klasowych lub szkolnych.
- 6. Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
    - 1 gama (dur lub moll),
    - etiuda,
    - polifonia lub forma klasyczna (do wyboru),
    - utwór dowolny (może być sonatina).

Klasa III

- 1. Opanowanie wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych** niezbędnych do realizacji programu - doskonalenie nabytych umiejętności z klasy II.
- 2. Rozwijanie techniki palcowej:** stosowanie ćwiczeń palcowych w różnej artykulacji i w różnych tempach.
- 3. Realizowanie gam i pasaży** w zależności od predyspozycji ucznia i jego postępów (zgodnie z programem klasy I i II).
- 4. Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego utwory ze wszystkich działów:
  - 5 etiud,
  - 3 utwory polifoniczne lub polifonizujące,
  - 3 formy klasyczne,
  - 5 utworów dowolnych.
- 5. Udział w minimum dwóch popisach** klasowych lub szkolnych.
- 6. Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
    - 1 gama (dur lub moll),
    - etiuda,
    - polifonia,
    - utwór dowolny
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
    - 2 gamy (dur i moll) – egzamin przeprowadzany jest wcześniej,
    - etiuda,
    - polifonia,
    - forma klasyczna (allegro sonatowe, rondo lub wariacje),
    - utwór dowolny.

Klasa IV

- 1. Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego utwory ze wszystkich działów: niezbędnych do realizacji poszerzonego programu.
- 2. Realizowanie gam** majorowych i minorowych do siedmiu znaków w pozycji oktawy w ruchu równoległym i rozbieżnym przez cztery oktawy: w pozycji tercji, seksty i decymy w ruchu równoległym przez cztery oktawy. Granie gam chromatycznych w ruchu równoległym przez cztery oktawy oraz w ruchu rozbieżnym przez dwie oktawy. Granie pasaży tonicznych z przewrotami w ruchu równoległym i rozbieżnym przez cztery oktawy. Wykonanie pasaży opartych na czterodźwiękach dominanty septymowej i akordach septymowych zmniejszonych z przewrotami, granych razem, w ruchu równoległym i przez trzy oktawy. Granie trójdźwięków triady ze zdwojoną prymą w postaci zasadniczej i w przewrotach. Łączenie akordów triady traktowane jako przygotowanie do grania kadencji.
Program ten realizowany jest w ciągu dwóch lat nauki w klasach IV – V w zależności od predyspozycji ucznia i jego postępów.
- 3. Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego utwory ze wszystkich działów:
  - 4 etiudy,
  - 2 utwory polifoniczne,
  - 2 formy klasyczne,
  - 3 utwory dowolne.
- 4. Udział w minimum dwóch popisach** klasowych lub szkolnych.
- 5. Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
    - 1 gama (dur lub moll),
    - etiuda,
    - polifonia,
    - utwór dowolny.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
    - 2 gamy (dur i moll) – egzamin przeprowadzany jest wcześniej,
    - etiuda,
    - polifonia,
    - forma klasyczna (allegro sonatowe, rondo lub wariacje),
    - utwór dowolny.

Klasa V

- 1. Opanowanie wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych** niezbędnych do realizacji programu nauczania.
- 2. Rozwijanie podstaw techniki fortepianowej, pamięci muzycznej i wrażliwości na jakość dźwięku:**
  - kształcenie słuchu i wrażliwości muzycznej,
  - kształtowanie umiejętności interpretacyjnej z uwzględnieniem formy i stylu utworu,
  - wyrabianie umiejętności samodzielnej pracy ucznia w domu.
- 3. Realizowanie gam i pasaży** w zależności od predyspozycji ucznia i jego postępów (zgodnie z programem klasy IV).
- 4. Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego utwory ze wszystkich działów:
  - 3 etiudy,
  - 2 utwory polifoniczne,
  - 2 formy klasyczne,
  - 3 utwory dowolne.

5. **Udział w minimum dwóch popisach** klasowych lub szkolnych.
6. **Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
    - 1 gama (dur lub moll),
    - etiuda,
    - polifonia,
    - utwór dowolny.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**
    - 2 gamy (dur i moll) – egzamin przeprowadzany jest wcześniej,
    - etiuda,
    - polifonia,
    - forma klasyczna (allegro sonatowe, rondo lub wariacje),
    - utwór dowolny.

Klasa VI

1. **Doskonalenie umiejętności i utrwalenie wiadomości** nabytych w ciągu poprzednich lat nauki w szkole (uzupełnienie braków):
  - pogłębianie problemów opracowanych w klasach niższych w zakresie różnych odmian: artykulacji, techniki palcowej, dwudźwięków i akordowej, zastosowanie pedału, tempa, dynamiki,
  - pogłębianie pracy nad uwypukleniem myśli i wyrazu muzycznego w utworach różnych stylów i epok i różnych form muzycznych,
  - rozwijanie umiejętności czytania nut i gry a`vista,
  - rozwijanie umiejętności samodzielnej pracy w domu.
2. **Rozwijanie techniki palcowej** – doskonalenie wykonywania gam i pasaży z zakresu programu klasy IV i V (realizowanie gam w szybszym tempie).
3. **Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego utwory ze wszystkich działów:
  - 2 etiudy,
  - 2 utwory polifoniczne,
  - 1 forma klasyczna,
  - 2 utwory dowolne.
4. **Udział w minimum dwóch popisach** klasowych lub szkolnych.
5. **Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
    - 1 gama (dur lub moll),
    - etiuda,
    - polifonia,
    - utwór dowolny.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin końcowy :**
    - 2 gamy (dur i moll) – egzamin przeprowadzany jest wcześniej,
    - etiuda,
    - polifonia,
    - forma klasyczna (allegro sonatowe, rondo lub wariacje),
    - utwór dowolny.

Program przesłuchań i egzaminów w całym cyklu nauczania w całości wykonywany jest z pamięci.

2.b/ FORTEPIAN - czteroletni cykl nauczania

Klasa I

1. **Opanowanie wiadomości i umiejętności ogólnych** (pojęcia przeciwstawne „nad”, „pod”, wysoko, nisko itp., liczenie w odniesieniu do metrum i wartości rytmicznych).
2. **Opanowanie podstawowych pojęć i wiadomości muzycznych** (znajomość klawiatury, notacji muzycznej, rodzajów artykulacji).
3. **Opanowanie wiadomości związanych z grą na instrumencie** (budowa fortepianu i pianina, brzmienie instrumentu w różnych rejestrach, nazwy palców, synchronizacja: nuta-dźwięk-klawisz).
4. **Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - prawidłowa postawa ucznia przy instrumencie,
  - artykulacja portato i legato,
  - podkład pierwszego palca,
  - granie dwudźwięków i trójdzźwięków harmoniczných – rozłożonych i jako współbrzmienia,
  - nawyk właściwej aplikatury,
  - stosowanie różnych rodzajów dynamiki,
  - stopniowe zwiększanie tempa,
  - płaszczyzny dźwiękowe – uwypuklenie melodii na tle akompaniamentu, uwypuklenie jednego głosu w polifonii
  - kończenie zdania i okresu, dynamiczne uwypuklenie punktów kulminacyjnych, rozplanowanie crescendo i diminuendo, interpretacja utworu,
  - wprowadzenie pedalizacji zgodnie z możliwościami dziecka.
5. **Realizowanie gam** krzyżykowych i bemolowych, majorowych i minorowych (harmoniczných i melodycznych) do pięciu znaków, każdą ręką oddzielnie i razem w ruchu równoległym przez dwie oktawy. Granie gam durowych: C, G, D, A, E w ruchu rozbieżnym od środka klawiatury w obrębie jednej oktawy. Wykonanie gamy chromatycznej od każdego dźwięku przez dwie oktawy, każdą ręką oddzielnie. Granie trójdzźwięków toniczných majorowych i minorowych z przewrotami, każdą ręką oddzielnie i razem przez dwie oktawy do pięciu znaków.
Program ten realizowany jest w zależności od predyspozycji ucznia i jego postępów.
6. **Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego utwory ze wszystkich działów:
  - ćwiczenia ze szkół gry,
  - 6 etiud,
  - 2 utwory polifoniczne lub polifonizujące,
  - 1 forma klasyczna,
  - 4 utwory dowolne.
7. **Udział w minimum dwóch popisach** klasowych lub szkolnych.
8. **Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna i końcoworoczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia biorąc pod uwagę:
    - stopień spełnienia wymagań programowych w klasie I (postępy w zdobywaniu umiejętności technicznych, muzycznych, opanowanie utworu),
    - pilność i systematyczność pracy ucznia.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
    - 1 gama (dur lub moll),
    - etiuda,
    - polifonia lub forma klasyczna (do wyboru),
    - utwór dowolny (może być sonatina).

Klasa II

- 1. Opanowanie wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych** niezbędnych do realizacji programu - doskonalenie nabytych umiejętności z klasy I.
- 2. Rozwijanie techniki palcowej:** stosowanie ćwiczeń palcowych w różnej artykulacji i w różnych tempach.
- 3. Realizowanie gam** majorowych i minorowych do siedmiu znaków w pozycji oktawy w ruchu równoległym i rozbieżnym przez cztery oktawy: w pozycji tercji, seksty i decymy w ruchu równoległym przez cztery oktawy. Granie gam chromatycznych w ruchu równoległym przez cztery oktawy oraz w ruchu rozbieżnym przez dwie oktawy. Granie pasaży tonicznych z przewrotami w ruchu równoległym i rozbieżnym przez cztery oktawy. Wykonywanie pasaży opartych na czterodźwiękach dominanty septymowej i akordach septymowych zmniejszonych z przewrotami, granych razem, w ruchu równoległym i przez dwie oktawy. Granie trójdźwięków triady ze zdwojoną prymą w postaci zasadniczej i w przewrotach. Łączenie akordów triady traktowane jako przygotowanie do grania kadencji.

Program ten realizowany jest w ciągu dwóch lat nauki w klasach II i III w zależności od predyspozycji ucznia i jego postępów.

- 4. Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego utwory ze wszystkich działów:
  - 4 etiudy,
  - 3 utwory polifoniczne lub polifonizujące,
  - 3 formy klasyczne,
  - 4 utwory dowolne.
- 5. Udział w minimum dwóch popisach** klasowych lub szkolnych.
- 6. Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - przesłuchanie semestralne :**
    - 1 gama (dur lub moll),
    - etiuda,
    - polifonia,
    - utwór dowolny.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - egzamin promocyjny :**
    - 2 gamy (dur i moll) – egzamin przeprowadzany jest wcześniej,
    - etiuda,
    - polifonia,
    - forma klasyczna (allegro sonatowe, rondo lub wariacje),
    - utwór dowolny.

KLASA III

- 1. Opanowanie wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych** niezbędnych do realizacji programu nauczania.
- 2. Rozwijanie podstaw techniki fortepianowej,** pamięci muzycznej i wrażliwości na jakość dźwięku:
  - kształcenie słuchu i wrażliwości muzycznej,
  - kształtowanie umiejętności interpretacyjnej z uwzględnieniem formy i stylu utworu,
  - wyrabianie umiejętności samodzielnej pracy ucznia w domu.
- 3. Realizowanie gam i pasaży** w zależności od predyspozycji ucznia i jego postępów (zgodnie z programem klasy II).
- 4. Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego utwory ze wszystkich działów:
  - 3 etiudy,
  - 2 utwory polifoniczne,
  - 2 formy klasyczne,
  - 3 utwory dowolne.

5. **Udział w minimum dwóch popisach** klasowych lub szkolnych.
6. **Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
    - 1 gama (dur lub moll),
    - etiuda,
    - polifonia,
    - utwór dowolny.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**
    - 2 gamy (dur i moll) – egzamin przeprowadzany jest wcześniej,
    - etiuda,
    - polifonia,
    - forma klasyczna (allegro sonatowe, rondo lub wariacje),
    - utwór dowolny.

KLASA IV

1. **Doskonalenie umiejętności i utrwalenie wiadomości** nabytych w ciągu poprzednich lat nauki w szkole (uzupełnienie braków):
  - pogłębianie problemów opracowanych w klasach niższych w zakresie różnych odmian: artykulacji, techniki palcowej, dwudźwięków i akordowej, zastosowanie pedału, tempa, dynamiki,
  - pogłębianie pracy nad uwypukleniem myśli i wyrazu muzycznego w utworach różnych stylów i epok i różnych form muzycznych,
  - rozwijanie umiejętności czytania nut i gry a`vista,
  - rozwijanie umiejętności samodzielnej pracy w domu.
2. **Rozwijanie techniki palcowej** - doskonalenie wykonywania gam i pasaży z zakresu programu klasy II i III (realizowanie gam w szybszym tempie).
3. **Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego utwory ze wszystkich działów:
  - 2 etiudy,
  - 2 utwory polifoniczne,
  - 1 forma klasyczna,
  - 2 utwory dowolne.
4. **Udział w minimum dwóch popisach** klasowych lub szkolnych.
5. **Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
    - 1 gama (dur lub moll),
    - etiuda (zawierająca różne problemy techniczne),
    - polifonia,
    - utwór dowolny.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin końcowy :**
    - 2 gamy (dur i moll) – egzamin przeprowadzany jest wcześniej,
    - etiuda,
    - polifonia,
    - forma klasyczna (allegro sonatowe, rondo lub wariacje),
    - utwór dowolny.

Program przesłuchań i egzaminów w całym cyklu nauczania w całości wykonywany jest z pamięci.

3.a/ SKRZYPCE - sześcioletni cykl nauczania

Klasa I

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

Rozwój wyobraźni muzycznej i myślenia obrazowego. Nazywanie części skrzypiec i smyczka. Ustawienie rąk. Najprostsze oznaczenia artykulacyjne, dynamiczne i aplikatury. Jakość dźwięku, intonacja, rytm. Zaznajomienie ze strojem skrzypiec (kwinty czyste). Poznanie pierwszej pozycji. Najprostsze odmiany artykulacji detache całym smyczkiem i jego częściami, legato do 4 nut. Podstawy podziału smyczka, zmiany strun. Płynne zmiany kierunku ruchu smyczka w różnych jego częściach. Proste ćwiczenia lewej ręki. Gamy i trójdźwięki w najprostszych tonacjach. Łatwe utwory i melodie ludowe. Przygotowanie do czytania nut.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 4 gamy,
- 6 etiud,
- 6 utworów dowolnych.

3. Udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

4. Klasyfikacja śródroczna i końcoworoczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia biorąc pod uwagę:

- zrealizowanie minimum programowego,
- stopień spełnienia wymagań technicznych,
- postępy w zdobywaniu umiejętności technicznych, muzycznych, opanowania instrumentu,
- pilność i systematyczność pracy ucznia.

Klasa II

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

Dalszy rozwój wyobraźni muzycznej, dalsza praca nad układem rąk, intonacją, wydobywaniem dźwięku i rytmem. Artykulacja detache, legato i łączenie tych rodzajów artykulacji. Dynamika, prowadzenie smyczka po dwóch strunach, najprostsze flażolety, zapoznanie z najprostszymi dwudźwiękami (z pustymi strunami), Zapoznanie z pozycjami II i III. Gamy durowe i molowe z trójdźwiękami przez dwie oktawy, rozwój podstawowych umiejętności czytania nut a`vista. Początek pracy nad martelego. Wprowadzenie rytmu synkopowanego. Rozszerzenie zakresu dynamiki piano, mezzoforte, forte. Gamy durowe i molowe wraz pasażami.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 5 gam wraz z pasażami,
- 8 etiud,
- 1 koncert (wykonany z pamięci),
- 6 utworów dowolnych (2 wykonane z pamięci),
- ćwiczenia.

3. Udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

4. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :

- koncert (część I lub III) lub forma wariacji bądź sonatiny (sonaty),
- utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu.

Cały program wykonany z pamięci.

Klasa III

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

Dalszy rozwój wyobraźni muzycznej, praca nad intonacją, rytmem, wydobyciem dźwięku. Artykulacja detache, legato, martele i ich łączenie. Utrwalenie pozycji I-III i ich zmiana. Proste dwudźwięki i proste akordy w I-szej pozycji. Gamy w pozycjach, jak również z przejściami między pozycjami. Chromatyczne następstwa. Ćwiczenia wstępne do trylu. Przygotowawcze ćwiczenia do wibracji. Nawyki samodzielnego przygotowania prostych melodii i czytania z nut. Nauka strojenia skrzypiec maszynkami.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 5 gam wraz z pasażami,
- 8 etiud,
- 1 koncert,
- 6 utworów dowolnych.

3. Udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

4. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**

- gamy (dur i moll) w obrębie pozycji I-III wraz z pasażami - wykonane z pamięci,
- etiuda,
- utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu wykonany z pamięci.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**

- koncert (część I lub III) lub forma wariacji bądź sonatiny (sonaty) o porównywalnym czasie trwania,
- utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu (inny niż wykonywany przez ucznia na przesłuchaniu półrocznym) lub II część koncertu, bądź etiuda o porównywalnym czasie trwania.

Cały program wykonany z pamięci.

Klasa IV

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

Dalszy rozwój wyobraźni muzycznej. Praca nad intonacją, dynamiką, rytmem. Artykulacja detache, legato, martele i ich łączenie. Zapoznanie z artykulacją staccato. Poznanie pozycji IV i ewentualnie V, zmiana pozycji. Łatwe ćwiczenia w pozycjach IV i ew. V. Ćwiczenia i etiudy dwudźwiękowe w I-szej pozycji. Akordy. Dalsze poznawanie gam przez dwie oktawy i zapoznanie z gamami przez trzy oktawy. Nawyki wibracji. Czytanie nut a`vista.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 5 gam durowych i molowych do 4 znaków przykluczowych,
- 8 etiud,
- 1 koncert,
- 5 utworów dowolnych.

3. Udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

4. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**

- gamy (dur i moll) wraz z pasażami - wykonane z pamięci,
- dwudźwięki w obrębie I pozycji - wykonane z pamięci,
- etiuda,
- utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu - wykonany z pamięci.

- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
- etiuda,
  - koncert (część I lub III) lub forma wariacji - wykonane z pamięci,
  - utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu (inny niż wykonywany przez ucznia na przesłuchaniu półrocznym) lub II część koncertu z towarzyszeniem fortepianu - wykonany z pamięci..

Klasa V

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

Dalszy rozwój wyobraźni muzycznej. Praca nad artykulacją detache, martele, legato, staccato oraz ich łączenie. Dla zdolniejszych uczniów wprowadzenie artykulacji spiccato i sautille. Rozwój biegłości w grze. Przyswojenie pięciu pierwszych pozycji. Dwudźwięki w pozycjach I-III. Zmiany pozycji przy grze w dwugłosie. Poznanie pozycji VI i ewentualnie VII. Gamy przez trzy oktawy wraz z pasażami. Doskonalenie wibracji. Zapoznanie z flażoletami kwartowymi. Czytanie nut a`vista.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 5 gam durowych i molowych przez dwie lub trzy oktawy wraz z pasażami i dwudźwiękami w obrębie pozycji I- III,
- 7 etiud,
- 1 koncert,
- 5 utworów dowolnych lub 4 utwory i sonata (2 części).

3. Udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

4. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :

- gamy (dur i moll) przez 3 oktawy wraz z pasażami - wykonane z pamięci,
- gama durowa dwudźwiękami (tercje, seksty, oktawy) w obrębie pozycji I-III wykonana z pamięci,
- etiuda,
- utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu - wykonany z pamięci.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :

- etiuda,
- koncert (część I lub III) z towarzyszeniem fortepianu - wykonany z pamięci,
- sonata (2 kontrastujące części) z towarzyszeniem fortepianu.

Klasa VI

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

Dalszy rozwój wyobraźni muzycznej, artykulacja detache, legato, martele, ewentualnie staccato i sautille. Rozwój biegłości w grze. Rozwój techniki lewej ręki: tryle, różne sposoby przejść do pozycji, dwudźwięki. Gra w siedmiu pozycjach. Akordy, flażolety. Gamy przez trzy oktawy wraz z pasażami (dla zdolniejszych uczniów również czterodźwięki), gamy dwudźwiękowe (tercje, seksty, oktawy). Czytanie nut a`vista. Rozwój ekspresji estradowej. Ewentualne uzupełnienie repertuaru z klas IV-V.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 5 gam wraz z pasażami i dwudźwiękami,
- 7 etiud,
- 1 sonatę,
- 1 koncert,
- 4 utwory dowolne.

3. Udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

4. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
- gamy (dur i moll) przez 3 oktawy wraz z pasażami - wykonane z pamięci,
  - gama durowa dwudźwiękami (tercje, seksty, oktawy) w co najmniej trzech pozycjach - wykonana z pamięci,
  - etiuda dwudźwiękowa
  - utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu - wykonany z pamięci.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin końcowy** :
- gamy (dur i moll),
  - etiuda,
  - koncert (część I lub II i III) - wykonany z pamięci,
  - sonata (2 kontrastujące części) z towarzyszeniem fortepianu,
  - utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu - wykonany z pamięci.

3.b/ SKRZYPCE - czteroletni cykl nauczania

Klasa I

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

Rozwój wyobraźni muzycznej i myślenia obrazowego. Nazywanie części skrzypiec i smyczka. Ustawienie i praca nad układem rąk. Najprostsze oznaczenia artykulacyjne, dynamiczne i aplikatury. Jakość dźwięku, intonacja, rytm. Zaznajomienie ze strojem skrzypiec (kwinty czyste). Poznanie pierwszej pozycji. Najprostsze odmiany artykulacji detache całym smyczkiem i jego częściami. Artykulacja legato do 4 nut i łączenie poznanych rodzajów artykulacji. Początek pracy nad martele. Podstawy podziału smyczka, zmiany strun. Płynne zmiany kierunku ruchu smyczka w różnych jego częściach. Wprowadzenie rytmu synkopowanego. Rozszerzenie zakresu dynamiki piano, mezzoforte, forte. Proste ćwiczenia lewej ręki. Gamy i trójdźwięki w najprostszyc tonacjach. Łatwe utwory i melodie ludowe. Przygotowanie do czytania nut.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 5 gam,
- 8 etiud,
- 1 koncert,
- 7 utworów dowolnych.

3. Udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

4. Przesłuchania i egzaminy:

a/ **Klasyfikacja śródroczna** - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia biorąc pod uwagę:

- stopień spełnienia zadań programowych w kl. I,
- postępy w zdobywaniu umiejętności technicznych, muzycznych, opanowanie utworu,
- pilność i systematyczność pracy ucznia.

b/ **Klasyfikacja końcoworoczna** - **egzamin promocyjny** :

- gamy (dur i moll) wraz z trójdźwiękami w obrębie pierwszej pozycji,
- etiuda,
- koncert (jedna część) lub forma wariacji bądź utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu.

Cały program wykonany z pamięci.

Klasa II

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

Dalszy rozwój wyobraźni muzycznej, praca nad intonacją, dynamiką, rytmem, wydobyciem dźwięku. Artykulacja detache, legato, martele i ich łączenie. Utrwalenie pozycji I-III i ich zmiana. Dwudźwięki i proste akordy w I-szej pozycji. Gamy w pozycjach, jak również z przejściami między pozycjami. Chromatyczne następstwa. Ćwiczenia wstępne do trylu. Przygotowawcze ćwiczenia do wibracji. Nawyki samodzielnego przygotowania prostych melodii i czytania z nut. Nauka strojenia skrzypiec maszynkami.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 5 gam,
- 8 etiud,
- 1 koncert,
- 7 utworów dowolnych.

3. Udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

4. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - przesłuchanie semestralne :

- gamy (dur i moll) w obrębie pierwszej pozycji wraz z trójdźwiękami - wykonane z pamięci,
- etiuda,
- utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu - wykonany z pamięci.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - egzamin promocyjny :

- etiuda,
- koncert (jedna część) lub forma wariacji - wykonany z pamięci,,
- utwór z towarzyszeniem fortepianu (inny niż wykonywany przez ucznia na przesłuchaniu) - wykonany z pamięci.

Klasa III

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

Zapoznanie z artykulacją staccato. Gra w trzech pozycjach, zmiana pozycji. Łatwe ćwiczenia w pozycjach IV i V. Ćwiczenia i etiudy dwudźwiękowe w I –szej pozycji. Akordy. Dalsze poznawanie gam przez dwie oktawy i zapoznanie z gamami przez trzy oktawy. Nawyki wibracji. Czytanie nut a`vista. Praca nad artykulacją detache, martele, legato, staccato, oraz ich łączenie. Dwudźwięki w pierwszej pozycji. Gamy przez dwie i ewentualnie trzy oktawy wraz z pasażami. Zapoznanie z gamami chromatycznymi. Doskonalenie wibracji. Zapoznanie z flażoletami kwartowymi.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 5 gam,
- 8 etiud,
- 1 koncert,
- 6 utworów dowolnych.

3. Udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

4. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - przesłuchanie semestralne :

- gamy (dur i moll) wraz z pasażami w pozycjach I-III - wykonane z pamięci,
- etiuda,
- utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu - wykonany z pamięci..

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - egzamin promocyjny :

- etiuda,
- koncert (część I lub II i III) z towarzyszeniem fortepianu,
- utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu (inny niż wykonywany przez ucznia na przesłuchaniu półrocznym).

Klasa IV

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

Dalszy rozwój wyobraźni muzycznej, artykulacja detache, legato, martele, staccato. Wprowadzenie artykulacji sautille (dla zdolnych uczniów). Rozwój biegłości w grze. Rozwój techniki lewej ręki: tryle, różne sposoby przejść do pozycji, dwudźwięki. Gra w sześciu - siedmiu pozycjach. Akordy, flażolety. Gamy przez trzy oktawy wraz z pasażami (dla zdolniejszych uczniów również czterodźwięki), gamy dwudźwiękowe (tercje, seksty, oktawy). Czytanie nut a`vista. Rozwój ekspresji estradowej. Ewentualne uzupełnienie repertuaru z klas niższych.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 5 gam,
- 7 etiud,
- 1 koncert,
- sonatę (2 kontrastujące części).
- 5 utworów dowolnych.

3. Udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

4. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - przesłuchanie semestralne :

- gamy (dur i moll) przez 3 oktawy wraz z pasażami - wykonane z pamięci,
- gama durowa dwudźwiękami (tercje, seksty, oktawy) w obrębie pozycji I-III wykonana z pamięci,
- etiuda,
- utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu - wykonany z pamięci.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - egzamin końcowy :

- gamy (dur i moll),
- etiuda,
- koncert (część I lub II i III) - wykonany z pamięci,
- sonata (2 kontrastujące części) z towarzyszeniem fortepianu,
- utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu - wykonany z pamięci.

4.a/ GITARA KLASYCZNA - sześcioletni cykl nauczania

Klasa I

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- znajomość budowy gitary,
- opanowanie właściwej postawy przy instrumencie oraz właściwego układu rąk,
- nabycie umiejętności świadomego wydobycia dźwięku (uderzeniem tirando),
- opanowanie techniki zmiany strun prawą ręką przy naprzemiennym szarpaniu palcami i, m,
- opanowanie podstaw techniki arpeggio,
- koordynacja pracy obu rąk,
- znajomość rozkładu dźwięków na gryfie do V progu,
- znajomość notacji muzycznej z uwzględnieniem notacji gitarowej,

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 8 ćwiczeń lub melodii jednogłosowych,
- 4 etiudy o różnych problemach technicznych,
- 2 utwory dowolne.

4. Klasyfikacja śródroczna i końcoworoczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.

Klasa II

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- umiejętność zmian pozycji na tej samej strunie,
- umiejętność eksponowania jednego spośród dwu głosów,
- umiejętność rozszerzania przestrzeni międzypalcowej lewej ręki,
- umiejętność tłumienia strun prawą i lewą ręką,
- umiejętność prawidłowego grania łatwych utworów a'vista w wolnym tempie z uwzględnieniem precyzji rytmicznej,
- umiejętność rozpoczynania i kończenia frazy,
- nabycie precyzji i niezależności palców obydwu rąk,
- opanowanie podstawowych rodzajów dynamiki - piano – forte,
- znajomość wartości nut do szesnastek włącznie,
- arpeggio oraz rozszerzenie skali na strunach 1 i 2 do XII progu,
- małe barre.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- gamy majorowe przez jedną lub dwie oktawy,
- 8 utworów zawierających różne problemy techniczne,
- 4 etiudy na różne problemy techniczne,
- 4 utwory dowolne.

3. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :

- gama durowa,
- etiuda,
- utwór dowolny.

Klasa III

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- nabycie swobody podczas zmian pozycji różnymi sposobami,
- znajomość techniki legato, barre oraz apoyando i uderzenia akordowego tirando,
- umiejętność posługiwania się crescendo i diminuendo,
- znajomość taktów złożonych, rytmów punktowanych, synkopy oraz trioli,
- umiejętność wydobycia flażoletów naturalnych oraz sztucznych,
- umiejętność gry w zespole (np. duet z nauczycielem),
- umiejętność strojenia gitary.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 10 utworów z wykorzystaniem poznanych technik,
- 2 duety,
- 2 utwory z działu „Formy Klasyczne”,
- utwory dowolne.

3. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**

- 2 gamy (dur i moll),
- etiuda,
- utwór z działu „Formy Klasyczne”,
- utwór dowolny.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**

- 2 gamy (dur i moll),
- etiuda,
- utwór z działu „Formy Klasyczne”,
- utwór dowolny.

Klasa IV

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- opanowanie techniki legato i pozostałych technik wprowadzonych w klasie III,
- umiejętność różnicowania dynamicznego poszczególnych głosów,
- umiejętność eksponowania dowolnego dźwięku w akordzie,
- umiejętność kształtowania barwy dźwięku,
- umiejętność frazowania,
- znajomość symboli akordów,
- nauka realizowania ornamentów,
- doskonalenie staccato, portamento i glissando.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 8 utworów z wykorzystaniem poznanych technik,
- 4 etiudy na różne problemy techniczne,
- 2 utwory z działu „Formy Klasyczne”,
- utwory dowolne.

3. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**

- 2 gamy (dur i moll w obrębie dwóch oktaw),
- etiuda,
- część sonatiny lub inny utwór z działu „Formy Klasyczne”,
- utwór dowolny.

- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
- 2 gamy (dur i moll),
  - etiuda,
  - utwór z działu „Formy Klasyczne”,
  - utwór dowolny.

Klasa V

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- umiejętność samodzielnego doskonalenia poznanych technik i rozwiązywania problemów wykonawczych,
- umiejętność interpretacji utworów i wiedza na temat podstawowych różnic stylistycznych między epokami muzycznymi,
- umiejętność realizacji podstawowych ozdorników znajomość zasad samodzielnego przygotowania utworów,
- wykorzystanie techniki rasquado do prostych akompaniamentów,
- umiejętność frazowania z wykorzystaniem różnych sposobów artykulacji.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 4 etiudy o różnych problemach technicznych,
- 2 utwory dawnych mistrzów,
- utwór cykliczny z działu „Formy Klasyczne”,
- 4 utwory różne,
- czytanie a'vista z każdym nowo poznanym utworem na lekcji,
- duety lub inne,
- akompaniament do muzyki współczesnej.

3. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :

- 2 gamy (dur i moll w obrębie dwóch i trzech oktaw),
- etiuda,
- część sonatiny, sonaty lub wariacje,
- utwór dowolny lub kameralny.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :

- 2 gamy (dur i moll),
- etiuda,
- utwór z działu „Formy Klasyczne”,
- utwór dowolny.

Klasa VI

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- umiejętność interpretacji utworu zgodnie z jego budową formalną,
- opanowanie podstaw techniki tremolo,
- umiejętność koncentracji i pokonywania tremy podczas występu,
- umiejętność samokontroli oraz samooceny.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 6 etiud o różnych problemach technicznych,
- 2 utwory polifoniczne,
- sonata klasyczna,
- utwory dowolne.

3. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
- 2 gamy (dur i moll),
  - etiuda,
  - część sonatiny, sonaty, rondo lub temat z wariacjami,
  - utwór dowolny,
  - utwór kameralny.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin końcowy :**
- 2 gamy (dur i moll),
  - etiuda,
  - część sonatiny, sonaty, rondo lub temat z wariacjami,
  - utwór z muzyki dawnej lub część suity,
  - utwór dowolny,
  - utwór a'vista.

Przesłuchania śródroczne, egzaminy promocyjne i egzamin końcowy powinny być wykonane z pamięci.

4.b/ GITARA KLASYCZNA - czteroletni cykl nauczania

Klasa I

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- zapoznanie ucznia z budową gitary oraz z zasadami konserwacji,
- postawa ucznia przy instrumencie (układ rąk),
- artykulacja tirando dla prawej ręki,
- stawianie palców lewej ręki na gryfie, ćwiczenia palcowe,
- rozciąganie przestrzeni międzypalcowej wzdłuż i wszerz gryfu,
- małe barre (odpowiednio przygotowane ćwiczeniami wstępnymi),
- wprowadzenie łatwych form legata (wstępujące i zstępujące),
- sposoby tłumienia strun przy pomocy prawej ręki,
- synchronizacja pracy obu rąk,
- kontrola czystości dźwięków,
- zapoznanie z notacją muzyczną i oznaczeniami notacji gitarowej,
- znajomość dźwięków na chwytni do v progu włącznie,
- takty proste i złożone,
- różnicowanie płaszczyzn dźwiękowych melodii i akompaniamentu.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 10 utworów 8-taktowych,
- 2 etiudy arpeggio,
- 2 etiudy na dwudźwięki i więcej,
- 2 utwory dowolne,
- 1 duet gitarowy.

3. Udział w popisie klasowym „Mój pierwszy koncert”.

4. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**
- gama durowa,
  - etiuda,
  - utwór dowolny.

Klasa II

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- doskonalenie poznanych technik i stosowanie różnych kombinacji palcowych,
- wprowadzenie uderzenia „apoyando” czyli melodiowego na łatwych fragmentach jednogłosowych i gamach,
- arpeggio wykonywane kciukiem na dowolnych sąsiednich strunach,
- próby wyodrębnienia melodii na tle akompaniamentu,
- rozpoczynanie i kończenie frazy (frazowanie),
- rozwijanie ruchliwości palców lewej ręki na ćwiczeniach zmian chwytów, wzdłuż i w szerz gryfu,
- doskonalenie sposobów zmian pozycji na tych samych strunach ze zmianą. palców i na strunach różnych,
- czytanie dźwięków w wybranych pozycjach,
- sposób wykonywania flażoletów naturalnych,
- wartości nut i pauz do szesnastek włącznie,
- rytm punktowany, synkopa, triola. dynamika mp, mf, crescendo i diminuendo,
- nauka gry łatwych utworów techniką tremolo.

2. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 6 etiud o różnych problemach technicznych (legato, pozycja, barre),
- 2 utwory z działu „Formy Klasyczne”,
- utwory z działu różne,
- 1 akompaniament,
- czytanie a’vista 8 krótkich utworów na lekcji.

3. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**

- 2 gamy (dur i moll),
- etiuda,
- utwór z działu „Formy Klasyczne”,
- utwór dowolny.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**

- 2 gamy (dur i moll),
- etiuda,
- utwór z działu „Formy Klasyczne”,
- utwór dowolny.

Klasa III

2. Zadania techniczno - wykonawcze:

- doskonalenie technik prawej ręki, wprowadzenie techniki „tremolo” na jednej strunie i na strunach sąsiednich,
- arpeggio wykonywane trzema i czterema palcami,
- wyodrębnienie jednego głosu za pomocą apoyanda spośród uderzeń nierównoczesnych dwu i trzech palców,
- wprowadzenie rejestrów głosowych przy podstawku i nad otworem rezonansowym,
- wprowadzenie artykulacji „staccato”, jako efektu tłumienia strun,
- rozciąganie przestrzeni międzypalcowej lewej ręki – wykonywanie odległości całego tonu między sąsiednimi palcami,
- iadomości – przestrajanie struny szóstej,
- dynamika od pp do ff,
- stosowanie portamento i glissando,
- podstawowe iadomości z zakresu wiedzy o interpretacji utworu.

3. **Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego:
  - 6 etiud o różnych problemach technicznych,
  - 1 część sonaty lub temat z wariacjami,
  - 2 utwory muzyki dawnej,
  - utwory dowolne,
  - czytanie a'vista 10 utworów na lekcji.
4. **Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
    - 2 gamy (w obrębie dwóch oktaw),
    - etiuda,
    - część sonatiny, sonaty, rondo lub temat z wariacjami,
    - utwór dowolny solowy lub kameralny.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
    - 2 gamy (w obrębie dwóch oktaw),
    - etiuda,
    - część sonatiny, sonaty, rondo lub temat z wariacjami,
    - utwór dowolny solowy lub kameralny.

Klasa IV

1. **Zadania techniczno - wykonawcze:**
  - doskonalenie poznanych technik dla obu rąk,
  - dalsze próby wyodrębniania jednego i dwu głosów spośród uderzeń jednoczesnych trzema i czterema palcami,
  - rozszerzenie skali poznania dźwięków do XII progu,
  - dalsze pogłębianie wiedzy o interpretacji utworu: cechy stylistyczne różnych epok,
  - podstawowe znaki skróconej notacji akordów, symbole i chwytty schematyczne,
  - improwizowanie w dowolnym stylu,
  - trudniejsze zadania rytmiczne i dynamiczne,
  - utrwalanie poznanych wiadomości teoretyczno-praktycznych.
2. **Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego:
  - wszystkie gamy majorowe i minorowe przez dwie i trzy oktawy oraz ich kadencje,
  - gama chromatyczna,
  - etiudy i utwory przygotowywane na egzamin techniczny i egzamin końcowy (czytane a'vista na zajęciach lekcyjnych),
  - akompaniamenty lub duety,
  - utwory solowe przygotowywane na koncerty.
3. **Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
    - 2 gamy (w obrębie trzech oktaw),
    - etiuda,
    - część sonatiny, sonaty, rondo lub temat z wariacjami,
    - utwór dowolny,
    - utwór kameralny.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin końcowy** :
    - 2 gamy (w obrębie trzech oktaw),
    - etiuda,
    - część sonatiny, sonaty, rondo lub temat z wariacjami,
    - utwór z muzyki dawnej lub część suity,
    - utwór dowolny,
    - utwór a'vista.

Przesłuchania śródroczne, egzaminy promocyjne i egzamin końcowy powinny być wykonane z pamięci.

5.a/ FLET - sześcioletni cykl nauczania

Klasa I

1. Zagadnienia techniczno – wykonawcze:

- wiadomości z zakresu historii instrumentu,
- budowa fletu i sposoby jego pielęgnacji,
- prawidłowa postawa podczas gry,
- układ rąk i palców, zasady palcowania,
- technika oddechowa – rodzaje oddechu, rola przepony i mięśni brzucha,
- technika wydobycia dźwięku, technika zadęcia, rola warg, języka, krtani,
- kształtowanie dźwięku na długich wartościach nut,
- nauka gry z nut,
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej i z akompaniamentem,
- gamy i pasaże durowe do czterech znaków przykluczowych w obrębie dwóch oktaf, w tempie wolnym, artykulacją *legato* i *non legato*.

2. Minimum programowe:

- gamy i pasaże durowe do dwóch znaków przykluczowych w obrębie dwóch oktaf,
- piętnaście etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
- cztery utwory solowe lub z akompaniamentem.

3. Klasyfikacja śródroczna i końcoworoczna – ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.

Klasa II

1. Zadania techniczno – wykonawcze:

- kształtowanie dźwięku na długich wartościach nut,
- doskonalenie techniki oddechowej i zadęcia,
- wyrabianie biegłości palców,
- rozwijanie wyobraźni muzycznej,
- wprowadzenie artykulacji pojedynczego *staccato*,
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej i z akompaniamentem,
- gamy i pasaże durowe i molowe (harmoniczne i melodyczne) do trzech znaków przykluczowych w obrębie dwóch, trzech oktaf, w tempie umiarkowanym, artykulacją *legato* i *non legato*;

2. Minimum programowe:

- gamy i pasaże durowe i molowe do trzech znaków przykluczowych w obrębie dwóch oktaf,
- piętnaście etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
- cztery utwory solowe lub z akompaniamentem.

3. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
  - gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe,
  - dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
  - utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci.

Klasa III

1. Zadania techniczno –wykonawcze:

- kształtowanie dźwięku na długich wartościach nut,
- doskonalenie techniki oddechowej i zadęcia,
- wyrabianie biegłości palców,
- rozwijanie wyobraźni muzycznej,
- doskonalenie artykulacji,
- stopniowanie dynamiki
- sposoby wykonywania ozdobników – obiegniki,
- nauka czytania nut *a vista*,
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej i z akompaniamentem,
- gamy i pasaże durowe i molowe (harmoniczne i melodyczne) w obrębie dwóch, trzech oktaw, w tempie umiarkowanym, artykulacją *legato*, *non legato* i *staccato*; pochody tercjowe.

2. Minimum programowe:

- gamy i pasaże durowe i molowe w obrębie dwóch, trzech oktaw, pochody tercjowe, gama chromatyczna w obrębie dwóch oktaw.
- piętnaście etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
- dwa utwory cykliczne z wybranych form: sonata, sonatina, suite, wariacje, koncert,
- cztery utwory solowe lub z akompaniamentem.

3. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe,
  - dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
  - utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**
- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe,
  - dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
  - utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci.

Klasa IV

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- kształtowanie dźwięku na długich wartościach nut,
- doskonalenie techniki oddechowej i zadęcia,
- wyrabianie biegłości palców,
- rozwijanie wyobraźni muzycznej,
- doskonalenie artykulacji,
- stopniowanie dynamiki
- sposoby wykonywania ozdobników – przednutki, mordenty, obiegniki i tryle,
- nauka czytania nut *a vista*,
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej i z akompaniamentem,
- zapoznanie ucznia z zagadnieniem interpretacji utworów,
- gamy i pasaże durowe i molowe (harmoniczne i melodyczne) w obrębie dwóch, trzech oktaw, w tempie umiarkowanym, sukcesywnie zwiększonym, artykulacją *legato*, *non legato* i *staccato*; pochody tercjowe.

2. Minimum programowe:

- gamy i pasaże durowe i molowe w obrębie dwóch, trzech oktaw, gama chromatyczna w obrębie dwóch oktaw.
- piętnaście etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
- dwa utwory cykliczne z wybranych form: sonata, sonatina, suita, wariacje, koncert,
- cztery utwory solowe lub z akompaniamentem

3. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - przesłuchanie semestralne :

- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe,
- dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
- utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci,
- utwór cykliczny z akompaniamentem (wybrana część) lub utwór solowy.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - egzamin promocyjny :

- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe, gama chromatyczna,
- dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
- utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci,
- utwór cykliczny z akompaniamentem (wybrana część) lub utwór solowy.

Klasa V

1. Zagadnienia techniczno - wykonawcze:

- kształtowanie dźwięku na długich wartościach nut,
- doskonalenie techniki oddechowej i zadęcia,
- wyrabianie biegłości palców,
- rozwijanie wyobraźni muzycznej,
- doskonalenie artykulacji,
- stopniowanie dynamiki
- sposoby wykonywania ozdobników – obiegniki,
- nauka czytania nut *a vista*,
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej i z akompaniamentem,
- zapoznanie ucznia z zagadnieniem interpretacji utworów,
- gamy i pasaże durowe i molowe (harmoniczne i melodyczne) w obrębie dwóch, trzech oktaw, w tempie umiarkowanym, sukcesywnie zwiększanym, artykulacją *legato*, *non legato* i *staccato*; pochody tercjowe, gama chromatyczna w obrębie dwóch oktaw.

2. Minimum programowe:

- gamy i pasaże durowe i molowe w obrębie dwóch, trzech oktaw, pochody tercjowe, gama chromatyczna w obrębie dwóch oktaw.
- piętnaście etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
- dwa utwory cykliczne z wybranych form: sonata, sonatina, suita, wariacje, koncert,
- cztery utwory solowe lub z akompaniamentem.

3. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - przesłuchanie semestralne :

- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe, gama chromatyczna,
- dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
- utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci,
- utwór cykliczny z akompaniamentem (wybrana część) lub utwór solowy.

- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe, gama chromatyczna,
  - dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
  - utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci,
  - utwór cykliczny z akompaniamentem (wybrana część) lub utwór solowy.

Klasa VI

1. Zadania techniczno – wykonawcze:

- kształtowanie dźwięku na długich wartościach nut,
- doskonalenie techniki oddechowej i zadęcia,
- wyrabianie biegłości palców,
- rozwijanie wyobraźni muzycznej,
- doskonalenie artykulacji,
- stopniowanie dynamiki
- sposoby wykonywania ozdobników – przednutki, mordenty, obiegniki i tryle,
- nauka czytania nut *a vista*,
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej i z akompaniamentem,
- zapoznanie ucznia z zagadnieniem interpretacji utworów,
- gamy i pasaże durowe i molowe (harmoniczne i melodyczne) w obrębie dwóch, trzech oktaw, w tempie umiarkowanym, sukcesywnie zwiększanym, artykulacją *legato*, *non legato* i *staccato*; pochody tercjowe, gama chromatyczna w obrębie dwóch oktaw.

2. Minimum programowe:

- gamy i pasaże durowe i molowe w obrębie dwóch, trzech oktaw, pochody tercjowe, gama chromatyczna w obrębie dwóch oktaw.
- piętnaście etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
- dwa utwory cykliczne z wybranych form: sonata, sonatina, suite, wariacje, koncert,
- cztery utwory solowe lub z akompaniamentem.

3. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe, gama chromatyczna,
  - dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
  - utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci,
  - utwór cykliczny z akompaniamentem – wybrane części.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin końcowy** :
- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe, gama chromatyczna,
  - dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
  - utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci,
  - utwór cykliczny z akompaniamentem.

5.b/ FLET - czteroletni cykl nauczania

Klasa I

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- wiadomości z zakresu historii instrumentu,
- budowa fletu i sposoby jego pielęgnacji,
- prawidłowa postawa podczas gry,
- układ rąk i palców, zasady palcowania,
- technika oddechowa – rodzaje oddechu, rola przepony i mięśni brzucha,
- technika wydobywania dźwięku, technika zadęcia, rola warg, języka, krtani,
- kształtowanie dźwięku na długich wartościach nut,
- nauka gry z nut,
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej i z akompaniamentem,
- gamy i pasaże durowe do czterech znaków przykluczowych w obrębie dwóch oktaw, w tempie wolnym, artykulacją *legato* i *non legato*.

2. Minimum programowe:

- gamy i pasaże durowe do dwóch znaków przykluczowych w obrębie dwóch oktaw,
- piętnaście etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
- cztery utwory solowe lub z akompaniamentem.

3. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
  - gama i pasaż durowy wykonane artykulacją *legato* i *non legato* w tempie wolnym,.
  - dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
  - drobny utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci.

Klasa II

1. Zadania techniczno – wykonawcze:

- kształtowanie dźwięku na długich wartościach nut,
- doskonalenie techniki oddechowej i zadęcia,
- wyrabianie biegłości palców,
- rozwijanie wyobraźni muzycznej,
- wprowadzenie artykulacji pojedynczego *staccato*,
- sposoby wykonywania ozdobników – przednutki, mordenty, tryle,
- nauka czytania nut *a vista*,
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej i z akompaniamentem,
- gamy i pasaże durowe i molowe (harmoniczne i melodyczne) do czterech znaków przykluczowych w obrębie dwóch, trzech oktaw, w tempie umiarkowanym, artykulacją *legato* i *non legato*; pochody tercjowe.

2. Minimum programowe:

- gamy i pasaże durowe i molowe do czterech znaków przykluczowych w obrębie dwóch, trzech oktaw, pochody tercjowe,
- piętnaście etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
- cztery utwory solowe lub z akompaniamentem.

3. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe,
  - dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
  - utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe,
  - dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
  - utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci.

Klasa III

1. Zadania techniczno - wykonawcze:

- kształtowanie dźwięku na długich wartościach nut,
- doskonalenie techniki oddechowej i zadęcia,
- wyrabianie biegłości palców,
- rozwijanie wyobraźni muzycznej,
- doskonalenie artykulacji,
- stopniowanie dynamiki
- sposoby wykonywania ozdobników – obiegniki,
- nauka czytania nut *a vista*,
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej i z akompaniamentem,
- zapoznanie ucznia z zagadnieniem interpretacji utworów,
- gamy i pasaże durowe i molowe (harmoniczne i melodyczne) w obrębie dwóch, trzech oktaw, w tempie umiarkowanym, sukcesywnie zwiększanym, artykulacją *legato*, *non legato* i *staccato*; pochody tercjowe, gama chromatyczna w obrębie dwóch oktaw.

2. Minimum programowe:

- gamy i pasaże durowe i molowe w obrębie dwóch, trzech oktaw, pochody tercjowe, gama chromatyczna w obrębie dwóch oktaw.
- piętnaście etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
- dwa utwory cykliczne z wybranych form: sonata, sonatina, suita, wariacje, koncert,
- cztery utwory solowe lub z akompaniamentem.

3. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe, gama chromatyczna,
  - dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
  - utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci,
  - utwór cykliczny z akompaniamentem – wybrane części.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe, gama chromatyczna,
  - dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
  - utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci,
  - utwór cykliczny z akompaniamentem – wybrane części.

Klasa IV

1. Zadania techniczno – wykonawcze:

- kształtowanie dźwięku na długich wartościach nut,
- doskonalenie techniki oddechowej i zadęcia,
- wyrabianie biegłości palców,
- rozwijanie wyobraźni muzycznej,
- doskonalenie artykulacji,
- stopniowanie dynamiki
- sposoby wykonywania ozdobników – przednutki, mordenty, obiegniki i tryle,
- nauka czytania nut *a vista*,
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej i z akompaniamentem,
- zapoznanie ucznia z zagadnieniem interpretacji utworów,
- gamy i pasaże durowe i molowe (harmoniczne i melodyczne) w obrębie dwóch, trzech oktaw, w tempie umiarkowanym, sukcesywnie zwiększonym, artykulacją *legato*, *non legato* i *staccato*; pochody tercjowe, gama chromatyczna w obrębie dwóch oktaw.

2. Minimum programowe:

- gamy i pasaże durowe i molowe w obrębie dwóch, trzech oktaw, pochody tercjowe, gama chromatyczna w obrębie dwóch oktaw,
- piętnaście etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
- dwa utwory cykliczne z wybranych form: sonata, sonatina, suita, wariacje, koncert,
- cztery utwory solowe lub z akompaniamentem.

3. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - przesłuchanie semestralne :

- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe, gama chromatyczna,
- dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
- utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci,
- utwór cykliczny z akompaniamentem – wybrane części.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - egzamin końcowy :

- gama durowa i molowa (harmoniczna i melodyczna), pasaże i pochody tercjowe, gama chromatyczna,
- dwie etiudy (ćwiczenia) zawierające różne problemy techniczne,
- utwór solowy lub z akompaniamentem – z pamięci,
- utwór cykliczny z akompaniamentem.

Klasa I

- 1. Opanowanie wiadomości i umiejętności ogólnych** (liczenie w odniesieniu do metrum i wartości rytmicznych a także pojęć przeciwstawnych, np. wysoko – nisko).
- 2. Opanowanie podstawowych pojęć i wiadomości muzycznych** (znajomość aplikatury, notacji muzycznej, rodzajów artykulacji).
- 3. Opanowanie wiadomości związanych z grą na instrumencie** (budowa instrumentu i sposoby jego pielęgnacji, brzmienie instrumentu w różnych rejestrach, nazwy palców, aplikatura).
- 4. Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - prawidłowa postawa podczas gry oraz prawidłowy układ rąk i palców,
  - prawidłowa technika oddechu i zadęcia (rola języka),
  - artykulacja non legato i legato,
  - podstawowe rodzaje dynamiki,
  - stosowanie wolnego i umiarkowanego tempa,
  - elementarne zasady frazowania i kończenia zdania muzycznego,
  - pamięciowe opanowanie utworu,
  - umiejętność gry z akompaniamentem.
- 5. Realizowanie gam** do 2 znaków przykluczowych w skali, jaką uczeń na tym etapie nauczania dysponuje,
  - pasaż, pasaż rozłożony, w tempie wolnym, w dynamice mf,
  - legato, non legato.
- 6. Zrealizowanie minimum programowego:**
  - gamy j.w.,
  - ćwiczenia ze szkół gry,
  - etiudy o różnych problemach technicznych,
  - 2 utwory solowe z akompaniamentem,
  - wybrane utwory powinny być wykonane z pamięci.
- 7. Klasyfikacja** śródroczna i końcoworoczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia, biorąc pod uwagę:
  - stopień spełnienia wymagań programowych w klasie I (postępy w zdobywaniu umiejętności technicznych, muzycznych, opanowaniu utworu),
  - pilność i systematyczność pracy ucznia.

Klasa II

- 1. Opanowanie wiadomości muzycznych** (różne rodzaje artykulacji, budowa gam, notacja muzyczna itp.).
- 2. Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - kształtowanie dźwięku na długich wartościach rytmicznych,
  - doskonalenie techniki oddechu i zadęcia,
  - wyrabianie biegłości palców,
  - doskonalenie artykulacji non legato i legato,
  - stosowanie różnych rodzajów dynamiki,
  - umiejętność czytania nut a'vista,
  - umiejętność gry pamięciowej z akompaniamentem.

3. **Gamy** majorowe i minorowe do 3 znaków przykluczowych wykonywane:
  - w obrębie całej skali instrumentu,
  - artykulacja legato, non legato, tempo umiarkowane, dynamika mf, pasaż, pasaż rozłożony, odległości tercjowe w dur, mf.
4. **Zrealizowanie minimum programowego:**
  - gamy j.w.,
  - ćwiczenia ze szkół gry,
  - 10 etiud o różnych problemach technicznych,
  - 4 utwory z akompaniamentem wykonane z pamięci,
  - udział w popisie klasowym lub szkolnym.
5. **Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
    - gama (dur lub moll),
    - 2 etiudy (jedna z pamięci),
    - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.

Klasa III

1. **Opanowanie wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych** niezbędnych do realizacji programu – doskonalenie nabytych umiejętności z klasy II.
2. **Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - doskonalenie techniki wykonawczej i interpretacyjnej obejmującej zagadnienia z lat poprzednich, ponad to:
  - rozwijanie umiejętności gry pamięciowej oraz z akompaniamentem,
  - sposoby wykonywania ozdobników, przednutek i mordentów.
3. **Gamy i trójdźwięki** (pasaże) majorowe i minorowe (harmoniczne) – do 4 znaków przykluczowych wykonywane:
  - w obrębie całej skali instrumentu,
  - artykulacja legato, non legato,
  - tempo umiarkowane, dynamika mf, odległości tercjowe, dominanta – sept.
4. **Zrealizowanie minimum programowego:**
  - gamy j.w.,
  - ćwiczenia ze szkół gry,
  - 10 etiud o różnych problemach technicznych,
  - 2 duety,
  - 4 utwory dowolne grane z akompaniamentem wykonane z pamięci
  - udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.
5. **Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
    - gamy (dur i moll),
    - 2 etiudy (jedna z pamięci),
    - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
    - gamy (dur i moll),
    - 2 etiudy zróżnicowane pod względem agogicznym (jedna z pamięci),
    - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.

Klasa IV

- 1. Opanowanie i doskonalenie nabytych wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych** niezbędnych do realizacji poszerzonego programu.
- 2. Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - doskonalenie techniki wykonawczej i interpretacyjnej obejmującej zagadnienia z lat poprzednich, ponad to:
  - sposoby wykonywania ozdobników: obiegniki, tryle,
  - rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej (duety, tria) i z akompaniamentem,
  - wprowadzanie utworów cyklicznych,
  - rozwijanie umiejętności samodzielnej pracy w domu.
- 3. Gamy i pasaże** wykonywane:
  - w obrębie całej skali instrumentu, artykulacja non legato, legato, portato,
  - tempo sukcesywnie zwiększane, dynamika mf,
  - gama chromatyczna w obrębie wykonywanej gamy (dur, moll), pochody tercjowe, dominanta – sept.
- 4. Zrealizowanie minimum programowego:**
  - gamy j.w.,
  - 10 etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
  - 2 duety,
  - 4 utwory dowolne grane z akompaniamentem wykonane z pamięci
  - udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.
- 5. Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
    - gamy (dur i moll),
    - 2 etiudy (jedna z pamięci),
    - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**
    - gamy (dur i moll),
    - 2 zróżnicowane etiudy (jedna z pamięci),
    - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.

Klasa V

- 1. Opanowanie wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych** niezbędnych do realizacji programu nauczania.
- 2. Doskonalenie techniki wykonawczej i interpretacyjnej** obejmującej zagadnienia z lat poprzednich, ponad to:
  - rozwijanie pamięci muzycznej i wrażliwości na jakość i barwę dźwięku – kształcenie słuchu i wrażliwości muzycznej,
  - kształtowanie umiejętności interpretacyjnej z uwzględnianiem formy i stylu utworu,
  - wyrabianie umiejętności samodzielnej pracy ucznia w domu.
- 3. Realizowanie gam i pasaży** w zależności od predyspozycji ucznia i jego postępów (zgodnie z programem klasy IV), ponad to:
  - wprowadzanie artykulacji staccato,
  - sukcesywne zwiększanie tempa,
  - pochody tercjowe w gamach dur i moll harmoniczej,
  - dominanta sept. i czterodźwięk zmniejszony.

4. Zrealizowanie minimum programowego:

- gamy j.w.,
- 10 etiud o zróżnicowanych problemach technicznych,
- 4 utwory z akompaniamentem grane z pamięci,
- udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

5. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**

- gamy (dur i moll),
- 2 etiudy (jedna z pamięci),
- utwór dowolny wykonany z pamięci.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**

- gamy (dur i moll),
- 2 etiudy (jedna z pamięci),
- utwór dowolny wykonany z pamięci.

Klasa VI

1. Doskonalenie umiejętności i utrwalenie wiadomości nabytych w ciągu poprzednich lat nauki.

2. Pogłębienie problemów opracowanych w klasach niższych w zakresie techniki wykonawczej i interpretacyjnej:

- pogłębienie pracy nad uwypukleniem myśli i wyrazu muzycznego w utworach.

3. Doskonalenie wykonywania gam i pasaży (realizacja gam w szybszym tempie).

4. Zrealizowanie minimum programowego:

- gamy dur i moll,
- 10 etiud o zróżnicowanych problemach technicznych,
- 4 utwory dowolne wykonane z pamięci,
- udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

5. Przesłuchania i egzaminy:

a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**

- gamy (dur i moll),
- 2 etiudy o różnych problemach technicznych (jedna z pamięci),
- 1 utwór z akompaniamentem wykonany z pamięci.

b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin końcowy :**

- gamy (dur i moll),
- 2 zróżnicowane etiudy (jedna z pamięci),
- 2 utwory dowolne z akompaniamentem wykonane z pamięci.

6.b/ SAKSOFON - czteroletni cykl nauczania

Klasa I

1. **Opanowanie wiadomości i umiejętności ogólnych** (liczenie w odniesieniu do metrum i wartości rytmicznych a także pojęć przeciwstawnych, np. wysoko – nisko).
2. **Opanowanie podstawowych pojęć i wiadomości muzycznych** (znajomość aplikatury, notacji muzycznej, rodzajów artykulacji).
3. **Opanowanie wiadomości związanych z grą na instrumencie** (budowa instrumentu i sposoby jego pielęgnacji, brzmienie instrumentu w różnych rejestrach, nazwy palców, aplikatura).
4. **Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - prawidłowa postawa podczas gry oraz prawidłowy układ rąk i palców,
  - prawidłowa technika oddechu i zadęcia (rola języka),
  - artykulacja non legato i legato,
  - podstawowe rodzaje dynamiki,
  - stosowanie wolnego i umiarkowanego tempa,
  - elementarne zasady frazowania i kończenia zdania muzycznego,
  - pamięciowe opanowanie utworu,
  - umiejętność gry z akompaniamentem.
5. **Realizowanie gam** do 2 znaków przykluczowych w skali, jaką uczeń na tym etapie nauczania dysponuje,
  - pasaż, pasaż rozłożony, w tempie wolnym, w dynamice mf,
  - legato, non legato.
6. **Zrealizowanie minimum programowego:**
  - gamy j.w.,
  - ćwiczenia ze szkół gry,
  - etiudy o różnych problemach technicznych,
  - 2 utwory dowolne z akompaniamentem,
  - wybrane utwory powinny być wykonane z pamięci.
7. **Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
    - gama (dur lub moll),
    - 2 etiudy (jedna z pamięci),
    - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.

Klasa II

1. **Opanowanie wiadomości ogólnomuzycznych** (rodzaje artykulacji, budowa gam, notacja muzyczna itp.) niezbędnych do realizacji programu – doskonalenie nabytych umiejętności z klasy I.
2. **Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - doskonalenie techniki wykonawczej i interpretacyjnej obejmującej zagadnienia z klasy I, ponad to:
  - kształtowanie dźwięku na długich wartościach rytmicznych,
  - doskonalenie techniki oddechu i zadęcia,
  - wyrabianie biegłości palców,
  - doskonalenie artykulacji non legato i legato,
  - stosowanie różnych rodzajów dynamiki,

- rozwijanie umiejętności czytania nut a'vista,
  - umiejętność gry pamięciowej oraz z akompaniamentem,
  - sposoby wykonywania ozdobników, przednutek i mordentów.
- 3. Gamy i trójdźwięki** (pasaże) majorowe i minorowe (harmoniczne) – do 4 znaków przykluczowych wykonywane:
- w obrębie całej skali instrumentu,
  - artykulacja legato, non legato,
  - tempo umiarkowane, dynamika mf, odległości tercjowe, dominanta – sept.
- 4. Zrealizowanie minimum programowego:**
- gamy j.w.,
  - ćwiczenia ze szkół gry,
  - 10 etiud,
  - 2 duety,
  - 4 utwory dowolne z akompaniamentem wykonane z pamięci,
  - udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.
- 5. Przesłuchania i egzaminy:**
- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
- gamy (dur i moll),
  - 2 etiudy (jedna z pamięci),
  - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**
- gamy (dur i moll),
  - 2 etiudy zróżnicowane pod względem agogicznym,
  - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.

Klasa III

- 1. Opanowanie i doskonalenie nabytych wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych** niezbędnych do realizacji programu nauczania.
- 2. Doskonalenie techniki wykonawczej i interpretacyjnej** obejmującej zagadnienia z lat poprzednich ponad to:
- sposoby wykonywania ozdobników, obiegniki, tryle,
  - rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej (duety, tria) i z akompaniamentem,
  - wprowadzanie utworów cyklicznych,
  - rozwijanie umiejętności samodzielnej pracy w domu,
  - rozwijanie wrażliwości na jakość i barwę dźwięku – kształcenie słuchu i wrażliwości muzycznej,
  - kształtowanie umiejętności interpretacyjnej z uwzględnieniem formy i stylu utworu.
- 3. Realizacja gam i pasażów** w zależności od predyspozycji ucznia i jego postępów zgodnie z programem klasy II, ponad to:
- wprowadzanie artykulacji staccato,
  - sukcesywne zwiększanie tempa,
  - pochody tercjowe w gamach dur i moll harmonicznej,
  - dominanta sept i czterodźwięk zmniejszony.
- 4. Zrealizowanie minimum programowego:**
- gamy j.w.,
  - 10 etiud,
  - 2 duety,
  - 4 utwory dowolne wykonane z pamięci,
  - udział w co najmniej dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

5. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
- gamy (dur i moll),
  - 2 etiudy (jedna z pamięci),
  - utwór dowolny wykonany z pamięci.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**
- gamy (dur i moll),
  - 2 etiudy (jedna z pamięci),
  - utwór dowolny wykonany z pamięci.

Klasa IV

1. Opanowanie i doskonalenie nabytych wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych niezbędnych do realizacji poszerzonego programu.

2. Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:

- doskonalenie techniki wykonawczej i interpretacyjnej obejmującej zagadnienia z lat poprzednich, ponad to:
- sposoby wykonywania ozdobników: obiegniki, tryle,
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej (duety, tria) i z akompaniamentem,
- wprowadzanie utworów cyklicznych,
- rozwijanie umiejętności samodzielnej pracy w domu.

3. Gamy i pasaże wykonywane:

- w obrębie całej skali instrumentu, artykulacja non legato, legato, portato,
- tempo sukcesywnie zwiększane, dynamika mf,
- gama chromatyczna w obrębie wykonywanej gamy (dur, moll), pochody tercjowe, dominanta – sept.

4. Zrealizowanie minimum programowego:

- gamy j.w.,
- 10 etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
- 2 duety,
- 4 utwory z akompaniamentem grane z pamięci,
- udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

5. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
- gamy (dur i moll),
  - 2 etiudy (jedna z pamięci),
  - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin końcowy :**
- gamy (dur i moll),
  - 2 zróżnicowane etiudy (jedna z pamięci),
  - 2 utwory dowolne z akompaniamentem wykonane z pamięci.

7.a/ TRĄBKA - sześcioletni cykl nauczania

Klasa I

- 1. Opanowanie wiadomości i umiejętności ogólnych** (liczenie w odniesieniu do metrum i wartości rytmicznych a także pojęć przeciwstawnych, np. wysoko – nisko).
- 2. Opanowanie podstawowych pojęć i wiadomości muzycznych** (znajomość aplikatury, notacji muzycznej, rodzajów artykulacji).
- 3. Opanowanie wiadomości związanych z grą na instrumencie** (budowa instrumentu i sposoby jego pielęgnacji, brzmienie instrumentu w różnych rejestrach, nazwy palców, aplikatura).
- 4. Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - prawidłowa postawa podczas gry oraz prawidłowy układ rąk i palców,
  - prawidłowa technika oddechu i zadęcia (rola języka),
  - artykulacja non legato i legato,
  - podstawowe rodzaje dynamiki,
  - stosowanie wolnego i umiarkowanego tempa,
  - elementarne zasady frazowania i kończenia zdania muzycznego,
  - pamięciowe opanowanie utworu,
  - umiejętność gry z akompaniamentem.
- 5. Realizowanie gam** do 2 znaków przykluczowych w skali, jaką uczeń na tym etapie nauczania dysponuje,
  - pasaż, pasaż rozłożony, w tempie wolnym, w dynamice mf,
  - legato, non legato.
- 6. Zrealizowanie minimum programowego:**
  - gamy j.w.,
  - ćwiczenia ze szkół gry,
  - etiudy o różnych problemach technicznych,
  - 2 utwory solowe z akompaniamentem,
  - wybrane utwory powinny być wykonane z pamięci.
- 7. Klasyfikacja** śródroczna i końcoworoczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia, biorąc pod uwagę:
  - stopień spełnienia wymagań programowych w klasie I (postępy w zdobywaniu umiejętności technicznych, muzycznych, opanowaniu utworu),
  - pilność i systematyczność pracy ucznia.

Klasa II

- 1. Opanowanie wiadomości muzycznych** (różne rodzaje artykulacji, budowa gam, notacja muzyczna itp.).
- 2. Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - kształtowanie dźwięku na długich wartościach rytmicznych,
  - doskonalenie techniki oddechu i zadęcia,
  - wyrabianie biegłości palców,
  - doskonalenie artykulacji non legato i legato,
  - stosowanie różnych rodzajów dynamiki,
  - umiejętność czytania nut a'vista,
  - umiejętność gry pamięciowej z akompaniamentem.

3. **Gamy** majorowe i minorowe do 3 znaków przykluczowych wykonywane:
  - w obrębie całej skali instrumentu,
  - artykulacja legato, non legato, tempo umiarkowane, dynamika mf, pasaż, pasaż rozłożony, odległości tercjowe w dur, mf.
4. **Zrealizowanie minimum programowego:**
  - gamy j.w.,
  - ćwiczenia ze szkół gry,
  - 10 etiud o różnych problemach technicznych,
  - 2 utwory z akompaniamentem wykonane z pamięci,
  - udział w popisie klasowym lub szkolnym.
5. **Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
    - gama (dur lub moll),
    - etiuda,
    - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.

Klasa III

1. **Opanowanie wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych** niezbędnych do realizacji programu – doskonalenie nabytych umiejętności z klasy II.
2. **Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - doskonalenie techniki wykonawczej i interpretacyjnej obejmującej zagadnienia z lat poprzednich, ponad to:
  - rozwijanie umiejętności gry pamięciowej oraz z akompaniamentem,
  - sposoby wykonywania ozdobników, przednutek i mordentów.
3. **Gamy i trójdźwięki** (pasaże) majorowe i minorowe (harmoniczne) – do 4 znaków przykluczowych wykonywane:
  - w obrębie opanowanej skali instrumentu,
  - artykulacja legato, non legato,
  - tempo umiarkowane, dynamika mf, odległości tercjowe,
4. **Zrealizowanie minimum programowego:**
  - gamy j.w.,
  - ćwiczenia ze szkół gry,
  - 10 etiud o różnych problemach technicznych,
  - 2 duety,
  - 4 utwory dowolne grane z akompaniamentem (2 wykonane z pamięci),
  - udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.
5. **Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
    - gamy (dur i moll),
    - etiuda,
    - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
    - gamy (dur i moll),
    - 2 etiudy zróżnicowane pod względem agogicznym,
    - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.

Klasa IV

- 1. Opanowanie i doskonalenie nabytych wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych** niezbędnych do realizacji poszerzonego programu.
- 2. Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - doskonalenie techniki wykonawczej i interpretacyjnej obejmującej zagadnienia z lat poprzednich, ponad to:
  - sposoby wykonywania ozdobników: obiegniki, tryle,
  - rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej (duety, tria) i z akompaniamentem,
  - wprowadzanie utworów cyklicznych,
  - rozwijanie umiejętności samodzielnej pracy w domu.
- 3. Gamy i pasaże** wykonywane:
  - w obrębie całej skali instrumentu, artykulacja non legato, legato, portato,
  - tempo sukcesywnie zwiększane, dynamika mf,
  - gama chromatyczna w obrębie wykonywanej gamy (dur, moll), pochody tercjowe, dominanta – sept.
- 4. Zrealizowanie minimum programowego:**
  - gamy j.w.,
  - 15 etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
  - 2 duety,
  - 4 utwory solowe, w tym 2 z akompaniamentem (2 utwory grane z pamięci),
  - udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.
- 5. Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
    - gamy (dur i moll),
    - etiuda,
    - utwór dowolny lub cykliczny (jedna część) z akompaniamentem wykonany z pamięci.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**
    - gamy (dur i moll),
    - 2 zróżnicowane etiudy,
    - utwór dowolny lub cykliczny (dwie części) z akompaniamentem (wykonany z pamięci).

Klasa V

- 1. Opanowanie wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych** niezbędnych do realizacji programu nauczania.
- 2. Doskonalenie techniki wykonawczej i interpretacyjnej** obejmującej zagadnienia z lat poprzednich, ponad to:
  - rozwijanie pamięci muzycznej i wrażliwości na jakość i barwę dźwięku – kształcenie słuchu i wrażliwości muzycznej,
  - kształtowanie umiejętności interpretacyjnej z uwzględnianiem formy i stylu utworu,
  - wyrabianie umiejętności samodzielnej pracy ucznia w domu.
- 3. Realizowanie gam i pasaży** w zależności od predyspozycji ucznia i jego postępów (zgodnie z programem klasy IV), ponad to:
  - wprowadzanie artykulacji staccato,
  - sukcesywne zwiększanie tempa,
  - pochody tercjowe w gamach dur i moll harmoniczej,
  - dominanta sept. i czterodźwięk zmniejszony.

4. Zrealizowanie minimum programowego:

- gamy j.w.,
- 15 etiud o zróżnicowanych problemach technicznych,
- utwór cykliczny (koncert lub sonata),
- 4 utwory solowe (w tym co najmniej 2 z akompaniamentem),
- udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

5. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
- gamy (dur i moll),
  - etiuda,
  - utwór dowolny lub cykliczny (jedna część) wykonany z pamięci.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny :**
- gamy (dur i moll),
  - 2 etiudy,
  - utwór dowolny lub cykliczny (dwie kontrastujące części) wykonany z pamięci.

Klasa VI

1. Doskonalenie umiejętności i utrwalenie wiadomości nabytych w ciągu poprzednich lat nauki.

2. Pogłębienie problemów opracowanych w klasach niższych w zakresie techniki wykonawczej i interpretacyjnej:

- pogłębienie pracy nad uwypukleniem myśli i wyrazu muzycznego w utworach.

3. Doskonalenie wykonywania gam i pasaży (realizacja gam w szybszym tempie).

4. Zrealizowanie minimum programowego:

- gamy dur i moll,
- 15 etiud o zróżnicowanych problemach technicznych,
- utwór cykliczny,
- 4 utwory solowe, w tym 2 z akompaniamentem (2 utwory wykonane z pamięci),
- udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

5. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne :**
- gamy (dur i moll) wykonane w szybkim tempie, pasaż toniczny, dominanta septymowa,
  - 2 etiudy o różnych problemach technicznych,
  - 1 utwór solowy lub z akompaniamentem (wykonany z pamięci).
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin końcowy :**
- gamy (dur i moll) wykonane w szybkim tempie, pasaż toniczny, dominanta septymowa,
  - 2 dwie etiudy z nut,
  - utwór kameralny wykonany z nut,
  - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.

7.b/ TRĄBKA - czteroletni cykl nauczania

Klasa I

1. **Opanowanie wiadomości i umiejętności ogólnych** (liczenie w odniesieniu do metrum i wartości rytmicznych a także pojęć przeciwstawnych, np. wysoko – nisko).
2. **Opanowanie podstawowych pojęć i wiadomości muzycznych** (znajomość aplikatury, notacji muzycznej, rodzajów artykulacji).
3. **Opanowanie wiadomości związanych z grą na instrumencie** (budowa instrumentu i sposoby jego pielęgnacji, brzmienie instrumentu w różnych rejestrach, nazwy palców, aplikatura).
4. **Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - prawidłowa postawa podczas gry oraz prawidłowy układ rąk i palców,
  - prawidłowa technika oddechu i zadęcia (rola języka),
  - artykulacja non legato i legato,
  - podstawowe rodzaje dynamiki,
  - stosowanie wolnego i umiarkowanego tempa,
  - elementarne zasady frazowania i kończenia zdania muzycznego,
  - pamięciowe opanowanie utworu,
  - umiejętność gry z akompaniamentem.
5. **Realizowanie gam** do 2 znaków przykluczowych w skali, jaką uczeń na tym etapie nauczania dysponuje,
  - pasaż, pasaż rozłożony, w tempie wolnym, w dynamice mf,
  - legato, non legato.
6. **Zrealizowanie minimum programowego:**
  - gamy j.w.,
  - ćwiczenia ze szkół gry,
  - etiudy o różnych problemach technicznych,
  - 2 utwory solowe, w tym dwa z akompaniamentem,
  - wybrane utwory powinny być wykonane z pamięci.
7. **Przesłuchania i egzaminy:**
  - a/ Klasyfikacja śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.
  - b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
    - gama (dur lub moll),
    - etiuda,
    - utwór dowolny z akompaniamentem.

Klasa II

1. **Opanowanie wiadomości ogólnomuzycznych** (rodzaje artykulacji, budowa gam, notacja muzyczna itp.) niezbędnych do realizacji programu – doskonalenie nabytych umiejętności z klasy I.
2. **Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:**
  - doskonalenie techniki wykonawczej i interpretacyjnej obejmującej zagadnienia z klasy I, ponad to:
  - kształtowanie dźwięku na długich wartościach rytmicznych,
  - doskonalenie techniki oddechu i zadęcia,
  - wyrabianie biegłości palców,
  - doskonalenie artykulacji non legato i legato,
  - stosowanie różnych rodzajów dynamiki,

- rozwijanie umiejętności czytania nut a'vista,
  - umiejętność gry pamięciowej oraz z akompaniamentem,
  - sposoby wykonywania ozdobników, przednutek i mordentów.
- 3. Gamy i trójdźwięki** (pasaże) majorowe i minorowe (harmoniczne) – do 4 znaków przykluczowych wykonywane:
- w obrębie opanowanej skali instrumentu,
  - artykulacja legato, non legato,
  - tempo umiarkowane, dynamika mf, odległości tercjowe.
- 4. Zrealizowanie minimum programowego:**
- gamy j.w.,
  - ćwiczenia ze szkół gry,
  - 10 etiud,
  - 4 duety,
  - 4 utwory dowolne z akompaniamentem (2 wykonane z pamięci),
  - udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.
- 5. Przesłuchania i egzaminy:**
- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
- gamy (dur i moll),
  - etiuda,
  - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
- gamy (dur i moll),
  - 2 etiudy zróżnicowane pod względem agogicznym,
  - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.

Klasa III

- 1. Opanowanie i doskonalenie nabytych wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych** niezbędnych do realizacji programu nauczania.
- 2. Doskonalenie techniki wykonawczej i interpretacyjnej** obejmującej zagadnienia z lat poprzednich, ponad to:
- sposoby wykonywania ozdobników, obiegniki, tryle,
  - rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej (duety, tria) i z akompaniamentem,
  - wprowadzanie utworów cyklicznych,
  - rozwijanie umiejętności samodzielnej pracy w domu,
  - rozwijanie wrażliwości na jakość i barwę dźwięku – kształcenie słuchu i wrażliwości muzycznej,
  - kształtowanie umiejętności interpretacyjnej z uwzględnieniem formy i stylu utworu.
- 3. Realizacja gam i pasażów** w zależności od predyspozycji ucznia i jego postępów zgodnie z programem klasy II, ponad to:
- wprowadzanie artykulacji staccato,
  - sukcesywne zwiększanie tempa,
  - pochody tercjowe w gamach dur i moll harmonicznej,
  - dominanta sept i czterodźwięk zmniejszony.
- 4. Zrealizowanie minimum programowego:**
- gamy j.w.,
  - 15 etiud,
  - 4 duety,
  - 4 utwory dowolne z akompaniamentem, 2 wykonane z pamięci,
  - udział w co najmniej dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

5. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
- gamy (dur i moll),
  - etiuda,
  - utwór dowolny lub cykliczny (jedna część) wykonany z pamięci.
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin promocyjny** :
- gamy (dur i moll),
  - 2 etiudy,
  - utwór dowolny lub cykliczny (dwie kontrastujące części) wykonany z pamięci.

Klasa IV

1. Opanowanie i doskonalenie nabytych wiadomości ogólnych i pojęć muzycznych niezbędnych do realizacji poszerzonego programu.

2. Problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjne:

- doskonalenie techniki wykonawczej i interpretacyjnej obejmującej zagadnienia z lat poprzednich, ponad to:
- sposoby wykonywania ozdobników: obiegniki, tryle,
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej, zespołowej (duety, tria) i z akompaniamentem,
- wprowadzanie utworów cyklicznych,
- rozwijanie umiejętności samodzielnej pracy w domu.

3. Gamy i pasaże wykonywane:

- w obrębie całej skali instrumentu, artykulacja non legato, legato, portato,
- tempo sukcesywnie zwiększane, dynamika mf,
- gama chromatyczna w obrębie wykonywanej gamy (dur, moll), pochody tercjowe, dominanta – sept.

4. Zrealizowanie minimum programowego:

- gamy j.w.,
- 15 etiud (ćwiczeń) zawierających różne problemy techniczne,
- 2 duety,
- 4 utwory solowe, w tym 2 z akompaniamentem (2 utwory wykonane z pamięci),
- udział w minimum dwóch popisach klasowych lub szkolnych.

5. Przesłuchania i egzaminy:

- a/ Klasyfikacja śródroczna - **przesłuchanie semestralne** :
- gamy (dur i moll),
  - etiuda,
  - utwór dowolny lub cykliczny (jedna część) z akompaniamentem (utwór wykonany z pamięci).
- b/ Klasyfikacja końcoworoczna - **egzamin końcowy** :
- gamy (dur i moll) wykonane w szybkim tempie, pasaż toniczny, dominanta septymowa,
  - 2 etiudy,
  - utwór kameralny wykonany z nut,
  - utwór dowolny z akompaniamentem wykonany z pamięci.

8. OCENA OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW Z INSTRUMENTU GŁÓWNEGO

Uczeń, który spełnia określone wymagania edukacyjne, uzyskuje odpowiednią ocenę. **Ustala się następujące kryteria wymagań edukacyjnych** na poszczególne oceny bieżące oraz oceny śródroczne i końcoworoczne:

1. **Ocenę celującą** - otrzymuje uczeń, który:
  - opanował materiał znacznie wykraczający poza program nauczania danej klasy,
  - prezentuje grę bezbłędną technicznie i jednocześnie interesującą od strony muzycznej,
  - osiągnął sukcesy w konkursach i przesłuchaniach regionalnych i ogólnokrajowych lub posiada inne porównywalne osiągnięcia.
2. **Ocenę bardzo dobrą** - otrzymuje uczeń, który:
  - opanował zakres umiejętności i wiedzy określony w programie nauczania danej w danej klasie,
  - prezentuje grę bezbłędną technicznie, wierną tekstowi i jednocześnie interesującą od strony muzycznej.
3. **Ocenę dobrą** - otrzymuje uczeń, który:
  - opanował materiał nauczania przewidziany w programie nauczania w danej klasie,
  - prezentuje grę poprawną pod względem technicznym i muzycznym, lecz z małymi niedociągnięciami.
4. **Ocenę dostateczną** - otrzymuje uczeń, który:
  - opanował materiał nauczania w danej klasie w zakresie umożliwiającym postępy w dalszej nauce gry na fortepianie,
  - prezentuje grę z wyraźnymi brakami technicznymi lub muzycznymi, ale z zadatkami na postępy muzyczne w dalszej nauce.
5. **Ocenę dopuszczającą** - otrzymuje uczeń, który:
  - w ograniczonym zakresie opanował program nauczania w danej klasie,
  - prezentuje grę z wyraźnymi brakami technicznymi i muzycznymi, które mogą poważnie utrudnić, a nawet uniemożliwić dalszą naukę.
6. **Ocenę niedostateczną** - otrzymuje uczeń, który:
  - nie opanował niezbędnego minimum umiejętności i materiału nauczania przewidzianego w programie danej klasy,
  - braki techniczne i muzyczne w grze uniemożliwiają mu dalszą naukę.

Oceny z przesłuchania i egzaminu promocyjnego ustalane są przez komisję egzaminacyjną zgodnie z powyższymi kryteriami według skali punktowej:

1. ocena celująca	-	25 pkt.
2. ocena bardzo dobra	-	21 - 24 pkt.
3. ocena dobra	-	16 – 20 pkt.
4. ocena dostateczna	-	13 – 15 pkt.
5. ocena dopuszczająca	-	11 – 12 pkt.
6. ocena niedostateczna	-	do 10 pkt.

Ponadto komisja bierze pod uwagę: prawidłowość funkcjonowania aparatu gry, sprawność techniczną, dyscyplinę rytmiczną i agogiczną, muzykalność, wycucie stylu i formy, pamięć, odporność na stres oraz pilność, systematyczność w pracy i wysiłek wkładany przez ucznia.

Przy ustalaniu ostatecznej oceny komisja egzaminacyjna powinna brać pod uwagę opinię pedagoga prowadzącego ucznia.

B/ INSTRUMENT DODATKOWY – FORTEPIAN w klasach V–VI sześcioletniego cyklu nauczania i III–IV czteroletniego cyklu nauczania

I rok nauczania – Klasa V cyklu sześcioletniego i klasa III cyklu czteroletniego

1. Zadania techniczno- wykonawcze i wiadomości teoretyczne:

- zapoznanie ucznia z budową fortepianu,
- zapoznanie ucznia z podstawowymi wiadomościami o historii instrumentu,
- kształtowanie prawidłowej postawy,
- prawidłowe ułożenie prawej i lewej ręki na klawiaturze,
- nauka podstawowych sposobów artykulacji (portato, legato, staccato),
- stosowanie podstawowych rodzajów dynamiki (forte, piano, crescendo, diminuendo),
- nauka podstawowych zasad frazowania (zaczynanie i kończenie frazy, uwypuklanie kulminacji),
- wykonywanie akordów artykulacją portato,
- nauka równoczesnego czytania z dwóch pięciolinii w kluczu wiolinowym i basowym,
- ćwiczenie czytania a`vista łatwych i krótkich utworów z działu „utwory dowolne”,
- zapoznanie ucznia z zasadami samodzielnej pracy nad utworem z uwzględnieniem właściwego frazowania, artykulacji, tempa, dynamiki i stylistyki utworu,
- przygotowywanie ucznia do muzykowania zespołowego poprzez granie prostych akompaniamentów z repertuaru wykonywanego na instrumencie głównym lub utworów na cztery ręce.

2. Realizowanie gam majorowych: C, G, D, A, E, F oraz minorowych (harmonicznych i melodycznych): a, e, h, d każdą ręką oddzielnie, najpierw przez jedną, następnie przez dwie oktawy. Gamy C, G, D w ruchu rozbieżnym przez jedną oktawę. Trójdźwięki toniczne rozłożone w obrębie oktawy, w przewrotach, każdą ręką oddzielnie. Trójdźwięki toniczne w formie akordów w przewrotach każdą ręką oddzielnie.

3. Zrealizowanie minimum programowego obejmującego:

- 12 utworów ośmiotaktowych do wyboru z różnych działów.

4. Klasyfikacja:

a/ śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.

b/ końcoworoczna – **gzamin** – uczeń wykonuje 2 dowolnie wybrane utwory z działów:

- etiudy,
- utwory polifoniczne lub dawnych mistrzów,
- formy klasyczne,
- utwory różne lub na cztery ręce.

II rok nauczania – Klasa VI cyklu sześcioletniego i klasa IV cyklu czteroletniego

1. Zadania techniczno- wykonawcze i wiadomości teoretyczne:

- kontrolowanie prawidłowej postawy i ułożenia rąk na klawiaturze,
- doskonalenie artykulacji portato, legato i staccato,
- stosowanie podstawowych rodzajów dynamiki (forte, piano, crescendo, diminuendo),
- realizowanie podstawowych zasad frazowania (zaczynanie i kończenie frazy, uwypuklanie kulminacji),

- wykonywanie akordów artykulacją portato,
  - realizowanie ozdobników,
  - doskonalenie umiejętności czytania z dwóch pięciolinii w kluczu wiolinowym i basowym,
  - ćwiczenie czytania a' vista łatwych i krótkich utworów z działu „utwory dowolne”,
  - samodzielne opracowanie łatwego utworu z uwzględnieniem właściwego frazowania, artykulacji, tempa, dynamiki i stylistyki utworu,
  - granie prostych akompaniamentów z repertuaru wykonywanego na instrumencie głównym lub utworów na cztery ręce.
- 2. Realizowanie gam** majorowych do czterech znaków przykluczowych w ruchu równoległym przez dwie oktawy. Gamy minorowe (harmoniczne i melodyczne) do trzech znaków przykluczowych, każdą ręką oddzielnie, najpierw przez jedną, a następnie przez dwie oktawy. Gamy C, G, D, A, E w ruchu rozbieżnym przez dwie oktawy. Pasaże toniczne w postaci zasadniczej przez dwie oktawy, każdą ręką oddzielnie. Trójdźwięki triady w formie akordów w przewrotach, każdą ręką oddzielnie.
- 3. Zrealizowanie minimum programowego** obejmującego utwory z działów, w tym:
- 2 etiudy,
  - 1 utwór polifoniczny lub dawnych mistrzów,
  - 2 utwory różne lub na cztery ręce.
- 4. 4. Klasyfikacja:**
- a/ śródroczna - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia.
- b/ końcoworoczna – **gzamin** – uczeń wykonuje 2 dowolnie wybrane utwory z działów:
- etiudy,
  - utwory polifoniczne lub dawnych mistrzów,
  - formy klasyczne,
  - utwory różne lub na cztery ręce.

OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. **Śródroczne i końcoworoczne oceny klasyfikacyjne wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia** uwzględniając w szczególności:
  - stopień spełniania wymagań programowych w danym roku nauki (postępy w zdobywaniu umiejętności technicznych, muzycznych, opanowaniu utworu).
  - pilność i systematyczność pracy ucznia.
2. Uczeń, który spełnia określone wymagania edukacyjne, uzyskuje odpowiednią ocenę. **Ustala się następujące kryteria wymagań edukacyjnych** na poszczególne oceny bieżące oraz oceny śródroczne i końcoworoczne:
3. **Kryteria oceniania osiągnięć uczniów:**
  - **Ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:
    - opanował materiał znacznie wykraczający poza program nauczania danej klasy,
    - prezentuje grę bezbłędną technicznie i jednocześnie interesującą od strony muzycznej.

- **Ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
  - opanował zakres umiejętności i wiedzy określony w programie nauczania w danej klasie,
  - prezentuje grę bezbłędną technicznie, wierną tekstowi i jednocześnie interesującą od strony muzycznej.
- **Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
  - opanował materiał nauczania przewidziany w programie nauczania w danej klasie,
  - prezentuje grę poprawną pod względem technicznym i muzycznym.
- **Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
  - opanował materiał nauczania w danej klasie w zakresie umożliwiającym postępy w dalszej nauce gry na fortepianie,
  - prezentuje grę z wyraźnymi brakami technicznymi lub muzycznymi, ale z zadatkami na postępy muzyczne w dalszej nauce.
- **Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który :
  - w ograniczonym zakresie opanował program nauczania w danej klasie,
  - prezentuje grę z wyraźnymi brakami technicznymi i muzycznymi, które mogą poważnie utrudnić, a nawet uniemożliwić dalszą naukę.
- **Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
  - nie opanował niezbędnego minimum umiejętności i materiału nauczania przewidzianego w programie danej klasy,
  - braki techniczne i muzyczne w grze uniemożliwiają mu dalszą naukę.

C/ 1. KSZTAŁCENIE SŁUCHU w klasach I–III sześcioletniego cyklu nauczania

Klasa I

1. Wiedza i umiejętności z zakresu podstawowych znaków i zasad notacji muzycznej oraz teorii muzyki.

Uczeń:

- potrafi zapisać klucz wiolinowy i rozumie jego znaczenie,
- zna nazwy literowe i solmizacyjne nut oraz ich położenie na pięciolinii,
- zna wartości rytmiczne nut i pauz w zakresie od szesnastek do całej nuty oraz wartości z kropkami – umie je zapisać i zrealizować,
- zna układ całych tonów i półtonów w gamie C-dur i potrafi je rozpoznać w zapisie melodii,
- zna nazwy interwałów i sposób ich zapisu w zakresie 1–5 i 8 i potrafi je rozpoznać słuchowo,
- zna podstawowe określenia dynamiczne, agogiczne i artykulacyjne,
- zna znaki chromatyczne – pojedyncze,
- zna oznaczenia: Da capo al. Fine, I i II volta, znak repetycji i fermaty.

2. Umiejętności muzyczne.

Uczeń:

- potrafi zaśpiewać: gamę C-dur, interwały w zakresie 1 – 5 i 8,
- potrafi utrwalić się w tonacji C-dur za pomocą trójdźwięku tonicznego,
- potrafi zaintonować tonikę usłyszanej melodii,
- potrafi zrealizować ćwiczenie rytmiczne lub melodyczno–rytmiczne z taktowaniem na 2, 3 i 4,
- potrafi zaśpiewać poprawnie intonacyjnie około dziesięciu piosenek w tym również o treści patriotycznej i pieśni kultywujących tradycje narodowe,
- potrafi zaśpiewać a'vista nazwami solmizacyjnymi lub literowymi proste ćwiczenie w tonacji C – dur,
- potrafi grać na instrumentach perkusyjnych,
- potrafi zrealizować z nut ćwiczenie rytmiczne jednogłosowe w taktach 2/4, 3/4, 4/4,
- potrafi zapisać z pamięci łatwą melodię w tonacji C- dur,
- potrafi odnaleźć i poprawić błędy rytmiczne i melodyczne w dyktandach,
- potrafi rozpoznać brzmienie: fortepianu, organów, skrzypiec, wiolonczeli, gitary, fletu, klarnetu, trąbki, werbla i ksylofonu.

Klasa II

1. Wiedza i umiejętności z zakresu podstawowych znaków i zasad notacji muzycznej oraz teorii muzyki.

Uczeń:

- zna budowę gam i triad w tonacjach: C-dur, G-dur, D-dur i F-dur i potrafi zapisać ich znaki przykluczowe,
- zna interwały w zakresie 1-6 i 8,
- zna grupy szesnastkowe i triolę ósemkową,
- zna określenia dynamiczne, agogiczne i artykulacyjne występujące w poznawanej literaturze muzycznej.

2. Umiejętności muzyczne.

Uczeń:

- potrafi zaśpiewać: gamy i triady C-dur, G-dur, D-dur i F-dur, interwały w zakresie 1 – 5 i 8, ćwiczenia solfeżowe, fragmenty piosenek dziecięcych i ludowych, kanony dwugłosowe solmizacyjnie i literowo,
- potrafi utrwalić się w poznanych tonacjach za pomocą trójdźwięku tonicznego lub triady,
- potrafi zaintonować tonikę usłyszanej melodii,
- potrafi zrealizować ćwiczenie rytmiczne lub melodyczno – rytmiczne z taktowaniem na 2, 3 i 4,
- potrafi grupować wartości rytmiczne w poznanych taktach,
- potrafi zaśpiewać poprawnie intonacyjnie około dziesięciu piosenek w tym również o treści patriotycznej i pieśni kultywujących tradycje narodowe,
- potrafi zaśpiewać a vista nazwami solmizacyjnymi lub literowymi proste ćwiczenie w tonacji C–dur, G-dur, D-dur i F-dur,
- potrafi zapisać z pamięci łatwą melodię w tonacji C-dur, G-dur, D-dur i F-dur,
- potrafi odnaleźć i poprawić błędy rytmiczne i melodyczne w dyktandach,
- potrafi rozpoznać brzmienie: fortepianu, organów, skrzypiec, wiolonczeli, gitary, fletu, klarnetu, trąbki, werbla i ksylofonu,
- zna i potrafi zastosować poznane określenia dynamiczne i agogiczne w realizowanych ćwiczeniach,
- potrafi rozpoznać brzmienie: fortepianu, organów, klawesynu, skrzypiec, wiolonczeli, gitary, fletu, oboju, klarnetu, trąbki, waltorni, puzonu, werbla, kotła i ksylofonu z prezentacji na żywo lub z nagrania.

Klasa III

1. Wiedza i umiejętności z zakresu podstawowych znaków i zasad notacji muzycznej oraz teorii muzyki.

Uczeń:

- zna budowę gam i triad w tonacjach: C-dur, G-dur, D-dur, F-dur oraz a-moll, e-moll, d-moll (naturalną i harmoniczną) i potrafi zapisać ich znaki przykluczowe,
- zna interwały w zakresie 1- 8,
- zna trójdźwięk zwiększony i zmniejszony,
- wie co to jest przedtakt, synkopa przez wartość i przez łuk,
- zna określenia dynamiczne, agogiczne, artykulacyjne i interpretacyjne występujące w poznawanej literaturze muzycznej, ćwiczeniach solfeżowych i dyktandach.

2. Umiejętności muzyczne.

Uczeń:

- potrafi zaśpiewać: gamy i triady C-dur, G-dur, D-dur i F-dur, interwały w zakresie 1 - 5 i 8, ćwiczenia solfeżowe, fragmenty piosenek dziecięcych i ludowych, kanony dwugłosowe solmizacyjnie i literowo,
- potrafi utrwalić się w poznanych tonacjach za pomocą trójdźwięku tonicznego lub triady,
- potrafi zaintonować tonikę usłyszanej melodii,
- potrafi zrealizować ćwiczenie rytmiczne lub melodyczno – rytmiczne z taktowaniem na 2, 3 i 4,
- potrafi grupować wartości rytmiczne w poznanych taktach,
- potrafi zaśpiewać poprawnie intonacyjnie około dziesięciu piosenek w tym również o treści patriotycznej i pieśni kultywujących tradycje narodowe,

- potrafi zaśpiewać a'vista nazwami solmizacyjnymi lub literowymi proste ćwiczenie w tonacji C–dur, G-dur, D-dur i F-dur,
- potrafi zapisać z pamięci łatwą melodię w tonacji C-dur, G-dur, D-dur i F-dur,
- potrafi odnaleźć i poprawić błędy rytmiczne i melodyczne w dyktandach,
- potrafi rozpoznać brzmienie: fortepianu, organów, skrzypiec, wiolonczeli, gitary, fletu, klarnetu, trąbki, werbla i ksylofon,
- zna i potrafi zastosować poznane określenia dynamiczne i agogiczne w realizowanych ćwiczeniach,
- potrafi rozpoznać brzmienie: fortepianu, organów, klawesynu, skrzypiec, wiolonczeli, gitary, fletu, oboju, klarnetu, trąbki, waltorni, puzonu, werbla, kotła i ksylofonu z prezentacji na żywo lub z nagrania.

OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. Formy i metody sprawdzania postępów w nauce:

- odpowiedź ustna,
- prace domowe,
- test,
- kartkówka (obejmująca niewielką partię materiału)
- praca klasowa (obejmuje większą partię materiału)
- praca w klasie: indywidualna i zespołowa,
- udział w konkursach przedmiotowych,
- dyktanda rytmiczno-muzyczne,
- zadania słuchowe,
- prezentacje indywidualne i grupowe,
- aktywność na zajęciach.

2. Ocena wyników nauczania przedmiotu kształcenie słuchu w szkole muzycznej I stopnia w klasach I – III cyklu sześcioletniego powinna opierać się przede wszystkim na ocenie:

- zaangażowania ucznia w proces edukacyjny,
- aktywności na zajęciach,
- systematycznej pracy w domu nagradzanej oceną cząstkową,
- ocenach uzyskiwanych podczas lekcji za wykonanie ćwiczeń, zadań czy poleceń nauczyciela.

Podczas dokonywania oceny osiągnięć ucznia należy pamiętać o następujących elementach:

- początkowym poziomie uzdolnień muzycznych ucznia
- rozwoju umiejętności muzycznych w ocenianym okresie
- zaangażowaniu i aktywności ucznia podczas lekcji
- zaangażowaniu i systematyczności pracy w domu
- zdobytych wiadomościach i umiejętnościach z teorii muzyki
- ogólnym rozwojem muzycznym: wrażliwości i poczuciu estetyki.

3. Kryteria oceniania osiągnięć uczniów:

- **Ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:
  - ma bardzo dobry słuch muzyczny,
  - zakres wiadomości i umiejętności z teorii muzyki opanował w stopniu wykraczającym poza program danej klasy,
  - zadania i polecenia wykonuje bezbłędnie i szybko,
  - rozwój jego predyspozycji muzycznych jest wyraźnie widoczny.

- **Ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
  - ma bardzo dobry słuch muzyczny,
  - zakres wiadomości i umiejętności z teorii muzyki opanował w stopniu objętym programem danej klasy,
  - zadania i polecenia wykonuje poprawnie i w dobrym tempie,
  - rozwój jego predyspozycji muzycznych jest stały.
- **Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
  - ma dobry słuch muzyczny,
  - zakres wiadomości i umiejętności z teorii muzyki opanował w stopniu zadowalającym,
  - zadania i polecenia wykonuje samodzielnie ale popełnia drobne błędy,
  - spełnienie wymagań edukacyjnych nie zagraża dalszemu rozwojowi muzycznemu.
- **Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
  - ma dość dobry słuch muzyczny,
  - zakres wiadomości i umiejętności z teorii muzyki opanował w stopniu podstawowym,
  - zadania i polecenia wykonuje z pewnymi błędami lub wymaga pomocy nauczyciela ,
  - spełnienie wymagań edukacyjnych pozwala na dalsze kształcenie muzyczne.
- **Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
  - ma dość dobry słuch muzyczny,
  - zakres wiadomości i umiejętności z teorii muzyki opanował w stopniu mniejszym niż podstawowy,
  - zadania i polecenia wykonuje z dużymi błędami i stale wymaga pomocy nauczyciela ,
  - spełnienie wymagań edukacyjnych nie pozwala na dalsze kształcenie muzyczne.
- **Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
  - nie spełnia wymagań edukacyjnych dla danej klasy i zakres jego wiadomości i umiejętności nie pozwala na dalsze kształcenie muzyczne.

C/ 2. KSZTAŁCENIE SŁUCHU w klasach IV–VI sześcioletniego cyklu nauczania i I–IV czteroletniego cyklu nauczania

SZEŚCIOLETNI CYKL NAUCZANIA

Klasa IV

1. Ćwiczenia słuchowe i słuchowo-głosowe:

- śpiewanie i rozpoznawanie gam C, G, F, D, B,
- śpiewanie trójdźwięków triady harmoniczej w postaci zasadniczej melodycznie i harmonicznie w opanowanych tonacjach,
- ćwiczenia rytmiczne polegające przede wszystkim na rytmizowaniu gam, triady i innych motywów melodycznych, stanowiące praktyczne zastosowanie różnego metrum i różnych wartości rytmicznych,
- określanie wszystkich odległości melodycznych i harmoniczných w obrębie oktawy z podaniem ich rozmiaru,
- intonowanie interwałów w poznanych tonacjach nazwami literowymi i solmizacyjnymi oraz bez nazw, w oderwaniu od tonacji /z wyjątkiem seksty i septymy/, na podstawie podanego trójdźwięku,
- powtarzanie głosem jednego ze składników interwału harmonicznego oraz trójdźwięku majorowego, minorowego oraz próby intonowania składników trójdźwięków zmniejszonych i zwiększonych.

2. Czytanie nut głosem:

- śpiewanie z taktowaniem w kluczu skrzypcowym i basowym /bardzo proste układy/,
- śpiew jednogłosowych melodii tonalnych po utrwaleniu się w tonacji przez trójdźwięk toniczny lub triadę harmoniczną,
- śpiew łatwych melodycznie i rytmicznie dwugłosowych melodii tonalnych,
- sprowadzanie dźwięków lub całych fragmentów melodii będących na wysokości niedostępnej dla głosu dziecka, do indywidualnej skali głosu ucznia,
- śpiew jednogłosowych łatwych melodii tonalnych, z zastosowaniem alteracji.

3. Dyktanda:

- zapis jednogłosowej melodii w równych wartościach rytmicznych, w pochodzie sekundowym, tercjowym, kwintowym i oktawowym, równolegle ze słyszeniem w bardzo wolnym tempie,
- dyktando interwałowe /melodyczne i harmoniczne/ zapisywane cyframi arabskimi,
- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, kilkakrotnie stukane lub grane na jednym dźwięku,
- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, grane ze zmiennym przebiegiem melodii cztero lub cztero- lub ósmiotaktowej,
- jednogłosowe pamięciowe dyktando melodyczno rytmiczne.

4. Zakres wiadomości o muzyce:

- tonacja /gamy/ majorowe do dwóch znaków przykluczowych,
- budowanie interwałów tonalnych w górę i w dół w oparciu o gamę - zapis melodyczny i harmoniczny, określanie ich rozmiaru,

- kwarta zmniejszona IV stopnia i kwinta zwiększona VII stopnia w majorze, ich tonalne rozwiązanie melodyczne i harmoniczne,
- tryton w oderwaniu od tonalności,
- budowa czterech rodzajów trójdźwięków bez przewrotu w poznanych tonacjach,
- pojęcie transpozycji,
- nazwy oktaf: zapis nutowy i literowy dźwięków i ich umiejscowienie na klawiaturze fortepianu,
- metrum 2-, 3-, 4-, 5- i 6-miarowe o jednostce miary ćwierćnutowej i ósemkowej,
- powtarzanie, systematyzowanie i utrwalanie wiadomości nabytych w poprzednich klasach.

Klasa V

1. Ćwiczenia słuchowe i słuchowo-głosowe:

- śpiewanie i rozpoznawanie opanowanych gam majorowych i minorowych /w odmianach/,
- śpiewanie trójdźwięków : majorowych, minorowych, zmniejszonych, zwiększonych oraz dominanty septymowej w postaci zasadniczej,
- rozpoznawanie wszystkich typów trójdźwięku
- powtarzanie łatwych schematów rytmicznych oraz wystukiwanie ich z zapisu nutowego,
- określanie wszystkich odległości melodycznych i harmonicznnych w obrębie oktawy z podaniem ich rozmiaru,
- intonowanie wszystkich interwałów prostych w określonej tonacji i w oderwaniu od tonacji,
- rozpoznawanie, określanie i śpiewanie z rozwiązaniem interwałów charakterystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem kwarty zwiększonej i kwinty zmniejszonej,
- rozpoznawanie i śpiewanie z rozwiązaniem dominanty septymowej w postaci zasadniczej.

2. Czytanie nut głosem:

- śpiewanie z taktowaniem w kluczu skrzypcowym i basowym bez wykroczenia z tonacji i z uwzględnieniem zbieżności modulacyjnych i modulacji,
- improwizowanie głosem następników do podanych poprzedników,
- próby tworzenia drugiego głosu do znanych melodii,
- pogłębianie umiejętności czytania nut a'vista.

3. Dyktanda:

- zapis jednogłosowej melodii równoległe ze słyszeniem w bardzo wolnym tempie,
- dyktando interwałowe /melodyczne i harmoniczne/ zapisywane cyframi arabskimi,
- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, kilkakrotnie stukane lub grane na jednym dźwięku,
- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, grane ze zmiennym przebiegiem melodii cztero- lub ośmiotaktowej,
- jednogłosowe pamięciowe dyktando melodyczno rytmiczne,
- notowanie prostych i krótkich przebiegów dwugłosowych,
- notowanie funkcji harmonicznnych: T,S, D,D⁷.

4. Zakres wiadomości o muzyce:

- opanowanie gam majorowych i minorowych w odmianach do trzech znaków przykluczowych,
- opanowanie wszystkich interwałów prostych z przewrotami,
- opanowanie kwarty zmniejszonej IV stopnia i kwinty zwiększonej VII stopnia z rozwiązaniem,
- opanowanie czterech rodzajów trójdźwięków,
- przewroty trójdźwięków, ze szczególnym uwzględnieniem trójdźwięków triady,
- opanowanie dominanty septymowej w postaci zasadniczej z rozwiązaniem,
- nazwy dźwięków enharmonicznie równoważnych,
- regularny i nieregularny podział wartości rytmicznych,
- takty proste i złożone - grupowanie wartości,
- synkopa wyrażona przez łuk i przez wartość,
- powtarzanie, systematyzowanie i utrwalanie wiadomości nabytych w poprzednich klasach.

Klasa VI

1. Ćwiczenia słuchowe i słuchowo-głosowe:

- śpiewanie i rozpoznawanie opanowanych gam majorowych i minorowych,
- śpiewanie trójdźwięków : majorowych, minorowych, zmniejszonych, zwiększonych oraz dominanty septymowej w postaci zasadniczej,
- rozpoznawanie wszystkich typów trójdźwięku,
- powtarzanie schematów rytmicznych oraz wystukiwanie ich z zapisu nutowego,
- określanie rozmiaru wszystkich interwałów prostych i złożonych,
- intonowanie interwałów prostych i złożonych ze sprowadzaniem ich głosu do oktawy,
- rozpoznawanie, określanie i śpiewanie z rozwiązaniem interwałów charakterystycznych,
- rozpoznawanie i śpiewanie z rozwiązaniem dominanty septymowej i nonowej bez rozwiązywania w postaci zasadniczej,
- rozpoznawanie i śpiewanie z rozwiązaniem dominanty septymowej w postaci zasadniczej z rozwiązaniem na tonikę VI stopnia w układzie skupionym.

2. Czytanie nut głosem:

- śpiewanie ćwiczeń w opracowanych tonacjach, z rozszerzoną tonalnością i odbiegające od tonalności w kluczu skrzypcowym i basowym,
- śpiewanie melodii ludowych i fragmentów z literatury muzycznej, utrzymanych w skalach modalnych,
- śpiewanie kanonów i ćwiczeń dwu- i trzygłosowych,
- czytanie nut a'vista.

3. Dyktanda:

- kontynuowanie wszystkich ćwiczeń elementarnych rozpoczętych w klasie IV, z uwzględnieniem systematycznego zwiększania stopnia ich trudności i wymagań dotyczących precyzji wykonania,
- zapis jednogłosowej melodii równoległe ze słyszeniem w bardzo wolnym tempie,
- dyktando interwałowe /melodyczne i harmoniczne/ zapisywane cyframi arabskimi,
- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, kilkakrotnie stukane lub grane na jednym dźwięku,

- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, grane ze zmiennym przebiegiem melodii cztero- lub ósmiotaktowej,
- jednogłosowe pamięciowe dyktando melodyczno rytmiczne,
- notowanie prostych i krótkich przebiegów dwu- i trzygłosowych,
- notowanie funkcji harmoniczych: T,S, D,D⁷.

4. Zakres wiadomości o muzyce:

- koło kwintowe i pokrewieństwo gam,
- gruntowne opanowanie gam do czterech znaków przykluczowych,
- opanowanie interwałów do kwintdecymy,
- opanowanie trójdźwięków na wszystkich stopniach gamy,
- budowanie różnych trójdźwięków od podanego dźwięku.
- przewroty trójdźwięków, ze szczególnym uwzględnieniem trójdźwięków triady,
- opanowanie dominanty nonowej postaci zasadniczej,
- powtarzanie, systematyzowanie i utrwalanie wiadomości nabytych w poprzednich klasach.

CZTEROLETNI CYKL NAUCZANIA

Klasa I

1. Ćwiczenia słuchowe i słuchowo-głosowe:

- śpiewanie i rozpoznawanie gam C, G, F,
- śpiewanie trójdźwięków triady harmoniczej w postaci zasadniczej melodycznie i harmonicznie w opanowanych tonacjach,
- ćwiczenia rytmiczne polegające przede wszystkim na rytmizowaniu gam, triady i innych motywów melodycznych, stanowiące praktyczne zastosowanie różnego metrum i różnych wartości rytmicznych,
- określanie wszystkich odległości melodycznych i harmoniczych w obrębie oktawy z podaniem ich rozmiaru,
- intonowanie interwałów w poznanych tonacjach nazwami literowymi i solmizacyjnymi oraz bez nazw, w oderwaniu od tonacji /z wyjątkiem seksty i septymy/, na podstawie podanego trójdźwięku,
- powtarzanie głosem jednego ze składników interwału harmonicznego oraz trójdźwięku majorowego i minorowego.

2. Czytanie nut głosem:

- śpiewanie z taktowaniem w kluczu skrzypcowym /bardzo proste układy/,
- śpiew jednogłosowych melodii tonalnych po utrwaleniu się w tonacji przez trójdźwięk toniczny lub triadę harmoniczną,
- śpiew łatwych melodycznie i rytmicznie dwugłosowych melodii tonalnych,
- sprowadzanie dźwięków lub całych fragmentów melodii będących na wysokości niedostępnej dla głosu dziecka, do indywidualnej skali głosu ucznia,
- śpiew jednogłosowych łatwych melodii tonalnych, z zastosowaniem alteracji.

3. Dyktanda:

- zapis jednogłosowej melodii w równych wartościach rytmicznych, w pochodzie sekundowym, tercjowym, kwintowym i oktawowym, równolegle ze słyszeniem w bardzo wolnym tempie,
- dyktando interwałowe /melodyczne i harmoniczne/ zapisywane cyframi arabskimi,
- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, kilkakrotnie stukane lub grane na jednym dźwięku,
- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, grane ze zmiennym przebiegiem melodii cztero- lub ósmiotaktowej,
- jednogłosowe pamięciowe dyktando melodyczno rytmiczne.

4. Zakres wiadomości o muzyce:

- tonacja /gamy/ majorowe do dwóch znaków przykluczowych,
- budowanie interwałów tonalnych w górę i w dół w oparciu o gamę - zapis melodyczny i harmoniczny, określanie ich rozmiaru,
- pojęcie transpozycji,
- metrum 2-, 3-, 4-, 5- i 6-miarowe o jednostce miary ćwierćnutowej i ósemkowej,
- powtarzanie, systematyzowanie i utrwalanie wiadomości.

Klasa II

1. Ćwiczenia słuchowe i słuchowo-głosowe:

- śpiewanie i rozpoznawanie gam C, G, F, D, B,
- śpiewanie trójdźwięków triady harmoniczej w postaci zasadniczej melodycznie i harmonicznie w opanowanych tonacjach,
- ćwiczenia rytmiczne polegające przede wszystkim na rytmiczowaniu gam, triady i innych motywów melodycznych, stanowiące praktyczne zastosowanie różnego metrum i różnych wartości rytmicznych,
- określanie wszystkich odległości melodycznych i harmonicznnych w obrębie oktawy z podaniem ich rozmiaru,
- intonowanie interwałów w poznanych tonacjach nazwami literowymi i solmizacyjnymi oraz bez nazw, w oderwaniu od tonacji /z wyjątkiem seksty i septymy/, na podstawie podanego trójdźwięku,
- powtarzanie głosem jednego ze składników interwału harmonicznego oraz trójdźwięku majorowego, minorowego oraz próby intonowania składników trójdźwięków zmniejszonych i zwiększonych.

2. Czytanie nut głosem:

- śpiewanie z taktowaniem w kluczu skrzypcowym i basowym /bardzo proste układy/,
- śpiew jednogłosowych melodii tonalnych po utrwaleniu się w tonacji przez trójdźwięk toniczny lub triadę harmoniczną,
- śpiew łatwych melodycznie i rytmicznie dwugłosowych melodii tonalnych,
- sprowadzanie dźwięków lub całych fragmentów melodii będących na wysokości niedostępnej dla głosu dziecka, do indywidualnej skali głosu ucznia,
- śpiew jednogłosowych łatwych melodii tonalnych, z zastosowaniem alteracji.

3. Dyktanda:

- zapis jednogłosowej melodii w równych wartościach rytmicznych, w pochodzie sekundowym, tercjowym, kwintowym i oktawowym, równolegle ze słyszeniem w bardzo wolnym tempie,

- dyktando interwałowe /melodyczne i harmoniczne/ zapisywane cyframi arabskimi,
- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, kilkakrotnie stukane lub grane na jednym dźwięku,
- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, grane ze zmiennym przebiegiem melodii cztero- lub ósmiotaktowej,
- jednogłosowe pamięciowe dyktando melodyczno rytmiczne.

4. Zakres wiadomości o muzyce:

- tonacja /gamy/ majorowe do dwóch znaków przykluczowych,
- budowanie interwałów tonalnych w górę i w dół w oparciu o gamę - zapis melodyczny i harmoniczny, określanie ich rozmiaru,
- kwarta zmniejszona IV stopnia i kwinta zwiększona VII stopnia w majorze, ich tonalne rozwiązanie melodyczne i harmoniczne,
- tryton w oderwaniu od tonalności,
- budowa czterech rodzajów trójdźwięków bez przewrotu w poznanych tonacjach,
- pojęcie transpozycji,
- nazwy oktav: zapis nutowy i literowy dźwięków i ich umiejscowienie na klawiaturze fortepianu,
- metrum 2-, 3-, 4-, 5- i 6-miarowe o jednostce miary ćwierćnutowej i ósemkowej,
- powtarzanie, systematyzowanie i utrwalanie wiadomości nabytych w poprzednich klasach.

Klasa III

1. Ćwiczenia słuchowe i słuchowo-głosowe:

- śpiewanie i rozpoznawanie opanowanych gam majorowych i minorowych /w odmianach/,
- śpiewanie trójdźwięków : majorowych, minorowych, zmniejszonych, zwiększonych oraz dominanty septymowej w postaci zasadniczej,
- rozpoznawanie wszystkich typów trójdźwięku
- powtarzanie łatwych schematów rytmicznych oraz wystukiwanie ich z zapisu nutowego,
- określanie wszystkich odległości melodycznych i harmonicznnych w obrębie oktawy z podaniem ich rozmiaru,
- intonowanie wszystkich interwałów prostych w określonej tonacji i w oderwaniu od tonacji,
- rozpoznawanie, określanie i śpiewanie z rozwiązaniem interwałów charakterystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem kwarty zwiększonej i kwinty zmniejszonej,
- rozpoznawanie i śpiewanie z rozwiązaniem dominanty septymowej w postaci zasadniczej.

2. Czytanie nut głosem:

- śpiewanie z taktowaniem w kluczu skrzypcowym i basowym bez wykroczenia z tonacji i z uwzględnieniem zboczeń modulacyjnych i modulacji,
- improwizowanie głosem następników do podanych poprzedników,
- próby tworzenia drugiego głosu do znanych melodii,
- pogłębianie umiejętności czytania nut a'vista.

3. Dyktanda:

- zapis jednogłosowej melodii równoległe ze słyszeniem w bardzo wolnym tempie,
- dyktando interwałowe /melodyczne i harmoniczne/ zapisywane cyframi arabskimi,
- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, kilkakrotnie stukane lub grane na jednym dźwięku,
- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, grane ze zmiennym przebiegiem melodii cztero- lub ósmiotaktowej,
- jednogłosowe pamięciowe dyktando melodyczno rytmiczne,
- notowanie prostych i krótkich przebiegów dwugłosowych,
- notowanie funkcji harmonicznyc: T,S, D,D⁷.

4. Zakres wiadomości o muzyce:

- opanowanie gam majorowych i minorowych w odmianach do trzech znaków przykluczowych,
- opanowanie wszystkich interwałów prostych z przewrotami,
- opanowanie kwarty zmniejszonej IV stopnia i kwinty zwiększonej VII stopnia z rozwiązaniem,
- opanowanie czterech rodzajów trójdźwięków,
- przewroty trójdźwięków, ze szczególnym uwzględnieniem trójdźwięków triady,
- opanowanie dominanty septymowej w postaci zasadniczej z rozwiązaniem,
- nazwy dźwięków enharmonicznie równoważnych,
- regularny i nieregularny podział wartości rytmicznych,
- takty proste i złożone - grupowanie wartości,
- synkopa wyrażona przez łuk i przez wartość,
- powtarzanie, systematyzowanie i utrwalanie wiadomości nabytych w poprzednich klasach.

Klasa IV

1. Ćwiczenia słuchowe i słuchowo-głosowe:

- śpiewanie i rozpoznawanie opanowanych gam majorowych i minorowych,
- śpiewanie trójdźwięków : majorowych, minorowych, zmniejszonych, zwiększonych oraz dominanty septymowej w postaci zasadniczej,
- rozpoznawanie wszystkich typów trójdźwięku,
- powtarzanie schematów rytmicznych oraz wystukiwanie ich z zapisu nutowego,
- określanie rozmiaru wszystkich interwałów prostych i złożonych,
- intonowanie interwałów prostych i złożonych ze sprowadzaniem ich głosu do oktawy,
- rozpoznawanie, określanie i śpiewanie z rozwiązaniem interwałów charakterystycznych,
- rozpoznawanie i śpiewanie z rozwiązaniem dominanty septymowej i nonowej bez rozwiązania w postaci zasadniczej,
- rozpoznawanie i śpiewanie z rozwiązaniem dominanty septymowej w postaci zasadniczej z rozwiązaniem na tonikę VI stopnia w układzie skupionym.

2. Czytanie nut głosem:

- śpiewanie ćwiczeń w opracowanych tonacjach, z rozszerzoną tonalnością i odbiegających od tonalności w kluczu skrzypcowym i basowym,
- śpiewanie melodii ludowych i fragmentów z literatury muzycznej, utrzymanych w skalach modalnych,
- śpiewanie kanonów i ćwiczeń dwu- i trzygłosowych,
- czytanie nut a'vista.

3. Dyktanda:

- kontynuowanie wszystkich ćwiczeń elementarnych rozpoczętych w klasie II, z uwzględnieniem systematycznego zwiększania stopnia ich trudności i wymagań dotyczących precyzji wykonania,
- zapis jednogłosowej melodii równoległe ze słyszeniem w bardzo wolnym tempie,
- dyktando interwałowe /melodyczne i harmoniczne/ zapisywane cyframi arabskimi,
- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, kilkakrotnie stukane lub grane na jednym dźwięku,
- jednogłosowe dyktando rytmiczne jedno lub dwutaktowego schematu, grane ze zmiennym przebiegiem melodii cztero- lub ośmiotaktowej,
- jednogłosowe pamięciowe dyktando melodyczno rytmiczne,
- notowanie prostych i krótkich przebiegów dwu- i trzygłosowych,
- notowanie funkcji harmoniczných: T,S, D,D⁷.

4. Zakres wiadomości o muzyce:

- koło kwintowe i pokrewieństwo gam,
- gruntowne opanowanie gam do czterech znaków przykluczowych,
- opanowanie interwałów do kwintdecymy,
- opanowanie trójdźwięków na wszystkich stopniach gamy,
- budowanie różnych trójdźwięków od podanego dźwięku.
- przewroty trójdźwięków, ze szczególnym uwzględnieniem trójdźwięków triady,
- opanowanie dominanty nonowej postaci zasadniczej,
- powtarzanie, systematyzowanie i utrwalanie wiadomości nabytych w poprzednich klasach.

OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. Formy i metody sprawdzania postępów w nauce:

- odpowiedź ustna,
- prace domowe,
- test,
- kartkówka (obejmująca niewielką partię materiału),
- sprawdzian / praca klasowa (obejmuje większą partię materiału),
- praca w klasie: indywidualna i zespołowa,
- praca pozalekcyjna,
- udział w konkursach przedmiotowych, koncertach, audycjach muzycznych,
- dyktanda rytmiczno-muzyczne,
- zadania słuchowe,
- prezentacje indywidualne i grupowe,
- opracowanie i wykonanie pomocy dydaktycznej
- aktywność na zajęciach.

2. Przy wystawianiu oceny semestralnej i końcoworocznej z przedmiotu kształcenie słuchu w szkole muzycznej I stopnia w klasach II – VI cyklu sześcioletniego i I – IV cyklu czteroletniego brane są pod uwagę następujące kryteria:

- stopień opanowania materiału nauczania przewidzianego do realizacji w danej klasie,
- uzyskane oceny cząstkowe z prac pisemnych, ćwiczeń i odpowiedzi ustnych,

- systematyczność w przygotowywaniu się do zajęć,
- nakład pracy ucznia w stosunku do jego zdolności i możliwości,
- stosunek do przedmiotu (zainteresowanie przedmiotem),
- sumienność i pilność,
- zaangażowanie w życie szkoły (udział w koncertach na terenie szkoły – czynny i bierny).

3. Kryteria oceniania osiągnięć uczniów:

- **Ocenę celującą** otrzymuje uczeń o szczególnych osiągnięciach, np.: sukcesy na regionalnych konkursach przedmiotowych i /lub ten, którego osiągnięcia w opanowaniu wiadomości teoretycznych i umiejętności praktycznych wyraźnie wykraczają poza program nauczania. Uczeń potrafi realizować szybko i bezbłędnie wszystkie rodzaje zadań w stopniu utrudnionym.
- **Ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń za całkowite opanowanie wiadomości teoretycznych oraz wykazanie się umiejętnościami praktycznymi przewidzianymi w programie danej klasy. Uczeń potrafi samodzielnie realizować zadania słuchowe z mało istotnymi pomyłkami.
- **Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, którego wiadomości teoretyczne i umiejętności praktyczne są opanowane w stopniu dobrym. Uczeń samodzielnie lecz z drobnymi błędami realizuje zadania słuchowe. Spełnienie wymagań edukacyjnych nie jest pełne, ale nie przewiduje się problemów w dalszym kształceniu.
- **Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, którego wiadomości teoretyczne są opanowane dość słabo. Uczeń realizuje zadania praktyczne z istotnymi błędami i często z pomocą nauczyciela. Uczeń spełnia podstawowe zadania edukacyjne, co może oznaczać trudności w dalszym kształceniu.
- **Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, którego wiadomości teoretyczne są opanowane bardzo słabo. Uczeń wykonuje zadania praktyczne tylko z pomocą nauczyciela. Zainteresowanie ucznia przedmiotem jest znikome, a jego dojrzałość szkolna niska. Spełnienie wymagań edukacyjnych jest minimalne i poważnie utrudni, a nawet może uniemożliwić dalsze kształcenie.
- **Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który wyraźnie nie spełnia wymagań edukacyjnych, co uniemożliwia mu kontynuację kształcenia.

Klasa I**1. Wiedza i umiejętności z zakresu podstawowych znaków i zasad notacji muzycznej oraz teorii muzyki.**

Uczeń:

- potrafi zapisać klucz wiolinowy i rozumie jego znaczenie,
- zna nazwy literowe i solmizacyjne nut oraz ich położenie na pięciolinii,
- zna wartości rytmiczne nut i pauz w zakresie od szesnastek do wartości na pięć oraz wartości z kropkami – umie je zapisać i zrealizować,
- zna podstawowe określenia dynamiczne, agogiczne i artykulacyjne,
- zna oznaczenia: Da capo al. Fine, I i II volta, znak repetycji i fermaty.

2. Umiejętności muzyczno - ruchowe .

Uczeń:

- potrafi realizować ruchem wartości rytmiczne w zakresie od szesnastek do wartości na pięć,
- potrafi wykonywać ruchy taktowania od 2-6,
- potrafi reagować ruchem na zmiany tempa, rytmu, kierunku melodii, dynamiki,
- potrafi zauważyć i ruchem reagować na akcent metryczny,
- potrafi utrzymywać- również w ciszy - puls metryczny,
- potrafi wykonać ruchem, w różny sposób, temat rytmiczny po jednokrotnej prezentacji,
- potrafi realizować ruchem rytm lub jego fragmenty poznanych piosenek,
- potrafi zrealizować proste ćwiczenia rytmiczne z taktowaniem na 2, 3 i 4,
- potrafi wykonać podstawowe kroki krakowiaka,
- potrafi grać na instrumentach perkusyjnych.

Klasa II**1. Wiedza i umiejętności z zakresu podstawowych znaków i zasad notacji muzycznej oraz teorii muzyki.**

Uczeń:

- zna grupy szesnastkowe i triolę ósemkową,
- zna określenia dynamiczne, agogiczne i artykulacyjne występujące w poznawanej literaturze muzycznej, ćwiczeniach i dyktandach..

2. Umiejętności muzyczno - ruchowe .

Uczeń:

- potrafi grupować w taktach 2/4, 3/4, 4/4 poznane grupy i wartości rytmiczne,
- potrafi szybko reagować na zmiany tempa, metrum, rytmu i dynamiki oraz utrzymywać puls metryczny przez dłuższy czas,
- potrafi ruchem realizować artykulację legato i staccato.
- potrafi realizować ruchem wartości rytmiczne nut i pauz, triolę ósemkową oraz grupy szesnastkowe,

- potrafi zrealizować ćwiczenia rytmiczne z taktowaniem na 2, 3, 4, 5 i 6 w tempach: moderato, allegro, andante ze zmianami dynamiki i artykulacji,
- potrafi zapisywać na pięciolinii zrealizowane ruchem przykłady tematów rytmicznych,
- potrafi zrealizować rytm po jednokrotnym wysłuchaniu na zasadzie echa – ruchem dowolnym lub ustalonym,
- potrafi realizować podstawowy krok poloneza oraz wykonać go w prostym układzie choreograficznym,
- potrafi wykonać na instrumentach perkusyjnych samodzielnie i zespołowo realizowane tematy rytmiczne, akompaniamenty do piosenek oraz przykładów z literatury muzycznej,
- zna i potrafi zastosować poznane określenia dynamiczne i agogiczne w realizowanych ćwiczeniach.

Klasa III

1. Wiedza i umiejętności z zakresu podstawowych znaków i zasad notacji muzycznej oraz teorii muzyki.

Uczeń:

- wie co to jest przedtakt, synkopa przez wartość i przez łuk,
- zna określenia dynamiczne, agogiczne, artykulacyjne i interpretacyjne występujące w poznawanej literaturze muzycznej, ćwiczeniach rytmicznych i dyktandach.
- potrafi grupować wartości w taktach ósemkowych i ćwierćnutowych.

2. Umiejętności muzyczno - ruchowe .

Uczeń:

- potrafi szybko reagować na zmiany tempa, metrum, rytmu i dynamiki oraz utrzymywać puls metryczny przez dłuższy czas,
- potrafi ruchem realizować artykulację legato i staccato,
- potrafi realizować ruchem wartości rytmiczne nut i pauz, triolę ósemkową, grupy szesnastkowe oraz synkopy,
- potrafi realizować ruchem tematy rytmiczne w podwójnej szybkości i podwójnym zwolnieniu,
- potrafi prawidłowo realizować przedtakt,
- zna zależności czasowe pomiędzy wartościami rytmicznymi i potrafi realizować rytm uzupełniający ćwierćnutowy i ósemkowy, ćwiczenia polirytmiczne oraz ćwiczenia z wykorzystaniem ostinata rytmicznego,
- potrafi zrealizować ćwiczenia rytmiczne z taktowaniem na 2, 3, 4, 5 i 6 w tempach: moderato, allegro, andante ze zmianami dynamiki i artykulacji,
- potrafi zapisywać na pięciolinii przykłady tematów rytmicznych,
- potrafi zrealizować rytm po jednokrotnym wysłuchaniu na zasadzie echa – ruchem dowolnym lub ustalonym,
- potrafi realizować podstawowy krok kujawiaka oraz wykonać go w prostym układzie choreograficznym,
- potrafi wykonać na instrumentach perkusyjnych samodzielnie i zespołowo realizowane tematy rytmiczne, akompaniamenty do piosenek oraz przykładów z literatury muzycznej.
- potrafi realizować jednoczesne wykonanie trzech wartości podziału nieregularnego i dwóch podziału regularnego,
- potrafi realizować łańcuch realizacji w metrum 3/4 i 4/4.

OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. Formy i metody sprawdzania postępów w nauce:

- odpowiedź ustna,
- zaliczenie ruchowe zadania,
- prace domowe,
- test,
- kartkówka (obejmująca niewielką partię materiału)
- sprawdzian (obejmuje większą partię materiału)
- praca w klasie: indywidualna i grupowa,
- udział w konkursach przedmiotowych,
- dyktanda rytmiczne,
- dyktanda rytmiczno - ruchowe
- zadania słuchowe,
- prezentacje indywidualne i grupowe,
- aktywność na zajęciach.

2. Ocena wyników nauczania rytmiki w szkole muzycznej I stopnia w klasach I – III cyklu sześcioletniego powinna opierać się przede wszystkim na ocenie:

- zaangażowania ucznia w proces edukacyjny,
- aktywności na zajęciach,
- systematycznej pracy w domu nagradzanej oceną częściową,
- ocenach uzyskiwanych podczas lekcji za wykonanie ćwiczeń, zadań czy poleceń nauczyciela.

Podczas dokonywania oceny osiągnięć ucznia należy pamiętać o następujących elementach:

- początkowym poziomie uzdolnień muzycznych ucznia,
- rozwoju umiejętności muzycznych w ocenianym okresie,
- zaangażowaniu i aktywności ucznia podczas lekcji,
- zaangażowaniu i systematyczności pracy w domu,
- zdobytych wiadomościach i umiejętnościach z teorii muzyki,
- umiejętności realizacji ruchem wartości i grup rytmicznych,
- umiejętności wykonania podstawowych kroków tańców,
- umiejętności wykorzystania instrumentarium Orffa,
- ogólnym rozwoju muzycznym: wrażliwości i poczuciu estetyki.

3. Kryteria oceniania osiągnięć uczniów:

- **Ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:
  - ma bardzo dobry słuch muzyczny,
  - zakres wiadomości i umiejętności z teorii muzyki opanował w stopniu wykraczającym poza program danej klasy,
  - zadania i polecenia wykonuje bezbłędnie i szybko,
  - z dużą precyzją realizuje ruchem wartości i grupy rytmiczne,
  - z dużą precyzją wykonuje podstawowe kroki tańców,
  - potrafi w sposób precyzyjny wykonać interpretowany utwór muzyczny wykorzystując instrumentarium Orffa,
  - rozwój jego predyspozycji muzycznych jest wyraźnie widoczny.

- **Ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
  - ma bardzo dobry słuch muzyczny,
  - zakres wiadomości i umiejętności z teorii muzyki opanował w stopniu objętym programem danej klasy,
  - zadania i polecenia wykonuje poprawnie i w dobrym tempie,
  - dokładnie realizuje ruchem wartości i grupy rytmiczne,
  - dokładnie wykonuje podstawowe kroki tańców,
  - potrafi w sposób dokładny wykonać interpretowany utwór muzyczny wykorzystując instrumentarium Orffa,
  - rozwój jego predyspozycji muzycznych jest stały.
- **Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
  - ma dobry słuch muzyczny,
  - zakres wiadomości i umiejętności z teorii muzyki opanował w stopniu zadowalającym,
  - zadania i polecenia wykonuje samodzielnie ale popełnia drobne błędy,
  - potrafi dość dobrze realizować ruchem wartości i grupy rytmiczne,
  - potrafi dość dobrze wykonać podstawowe kroki tańców,
  - potrafi dość dokładnie wykonać interpretowany utwór muzyczny wykorzystując instrumentarium Orffa,
  - spełnienie wymagań edukacyjnych nie zagraża dalszemu rozwojowi muzycznemu.
- **Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
  - ma dość dobry słuch muzyczny,
  - zakres wiadomości i umiejętności z teorii muzyki opanował w stopniu podstawowym,
  - zadania i polecenia wykonuje z pewnymi błędami lub wymaga pomocy nauczyciela ,
  - potrafi mało precyzyjnie realizować ruchem wartości i grupy rytmiczne,
  - potrafi mało precyzyjnie wykonać podstawowe kroki tańców,
  - potrafi mało precyzyjnie wykonać interpretowany utwór muzyczny wykorzystując instrumentarium Orffa,
  - spełnienie wymagań edukacyjnych pozwala na dalsze kształcenie muzyczne.
- **Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
  - ma dość dobry słuch muzyczny,
  - zakres wiadomości i umiejętności z teorii muzyki opanował w stopniu mniejszym niż podstawowy,
  - zadania i polecenia wykonuje z dużymi błędami i stale wymaga pomocy nauczyciela ,
  - wartości i grupy rytmiczne realizuje nieprawidłowo lub z dużymi trudnościami,
  - podstawowe kroki tańców realizuje nieprawidłowo lub z dużymi błędami,
  - nie potrafi wykonać interpretacji utworu muzycznego wykorzystując instrumentarium Orffa,
  - spełnienie wymagań edukacyjnych nie pozwala na dalsze kształcenie muzyczne.
- **Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
  - nie spełnia wymagań edukacyjnych dla danej klasy i zakres jego wiadomości i umiejętności nie pozwala na dalsze kształcenie muzyczne.

**E/ AUDYCJE MUZYCZNE w klasach IV–VI sześcioletniego cyklu nauczania
i II – IV czteroletniego cyklu nauczania**

I rok nauczania – klasy: IV cyklu sześcioletniego i II cyklu czteroletniego

1. Zagadnienia do realizacji w I półroczu:

- Powstawanie dźwięków (źródło, fala, odbiorca).
- Słuchowa analiza budowy formalnej:
- określanie budowy formalnej i faktury (bardzo ogólnie):
- wyznaczanie części na zasadzie podobieństw i różnic.
- Budowa okresowa (motyw, fraza, zdanie).
- Instrumenty dęte drewniane (budowa, prezentacja brzmienia solo i w zestawieniu z innymi instrumentami).
- Flety podłużne.

Umiejętności uczniów:

- samodzielne rozpoznanie instrumentu i określenie budowy w słuchanym utworze.

2. Zagadnienia do realizacji w II półroczu:

- Elementy dzieła muzycznego (melodia, rytm, harmonia):
  - dokonywanie analizy melodii: kierunku melodii, punktu kulminacyjnego, charakterystycznych interwałów, charakterystycznych zwrotów rytmicznych,
  - podstawowe rodzaje rytmu i jego znaczenie,
  - harmonia i jej rodzaje.
- Instrumenty dęte blaszane (budowa, prezentacja brzmienia solo i w zestawieniu z innymi instrumentami).
- Saksofony.
- Instrumenty smyczkowe: krótka historia instrumentów; solo, duet, trio, kwartet, kwintet.
- Imitacje dźwięków przyrody w muzyce.
- Instrumenty perkusyjne.

Umiejętności uczniów:

- samodzielne rozpoznanie słuchanych utworów,
- rozpoznanie instrumentu,
- umiejętność określenia typu melodii, rytmu i harmonii.
- określenie budowy w słuchanym utworze.

II rok nauczania – klasy: V cyklu sześcioletniego i III cyklu czteroletniego

1. Zagadnienia do realizacji w I półroczu:

- Elementy dzieła muzycznego (dynamika, agogika, kolorystyka, artykulacja):
  - dynamika i oznaczenia dynamiczne; analiza słuchowa przebiegu dynamiki w utworze (stabilna, zmienna, kontrastowa),
  - agogika i podstawowe oznaczenia agogiczne,
  - kolorystyka,
  - artykulacja – podstawowe oznaczenia i realizacja.
- Organy.
- Akordeon.

- Instrumenty strunowe klawiszowe.
- Instrumenty strunowe szarpane.
- Skład orkiestry symfonicznej.

Umiejętności uczniów:

- rozróżnianie kontrastów dynamicznych,
- znajomość oznaczeń dynamicznych,
- znajomość oznaczeń agogicznych,
- znajomość oznaczeń artykulacyjnych.

2. Zagadnienia do realizacji w II półroczu:

- Głosy wokalne.
- Muzyka ludowa:
  - związek muzyki ludowej z życiem ludu,
  - polscy etnografowie,
  - podział Polski na regiony folklorystyczne,
  - instrumenty ludowe i stroje,
  - pieśni ludowe,
  - tańce ludowe regionalne,
  - tańce narodowe,
  - tańce stylizowane.

Umiejętności uczniów:

- rozpoznanie słuchanych utworów,
- samodzielne określenie tańców i ich cech charakterystycznych na podstawie wysłuchanych przykładów.

III rok nauczania – klasy: VI cyklu sześcioletniego i IV cyklu czteroletniego

1. Zagadnienia do realizacji w I półroczu:

Potraktowanie utworów w porządku historycznym ma na celu ukazanie związków i wpływów potrzeb człowieka i rozwoju instrumentów na style i gatunki muzyczne. Przykłady muzyczne z różnych epok winny być wysłuchane i omówione ze zwróceniem uwagi na charakterystyczne cechy stylistyczne i formalne.

- Monodia średniowieczna - chorał gregoriański.(cechy chorału).
- Muzyka świecka XIII w. – trubadurzy i truverzy.
- Muzyka wokalna i instrumentalna renesansu:
  - M. Gomółka , W. z Szamotuł, tańce dworskie.
- Muzyka baroku:
  - J. S. Bach, G. F. Haendel, A. Vivaldi i formy muzyki barokowej: koncert barokowy, suita, fuga.
  - J. S. Bach – życie i twórczość.
  - Msza, kantata, oratorium.
  - Koncert barokowy.
  - Suita.
  - Fuga.

2. Zagadnienia do realizacji w II półroczu:

- Klasycy wiedeńscy i allegro sonatowe; kompozytorzy popularnych sonatin – repertuar dydaktyczny uczniów /Mozart, Haydn, Beethoven; Forma sonatowa/.
- Karol Lipiński – wirtuoz skrzypiec. Patron szkoły – życie i twórczość.

- Muzyka romantyczna ze szczególnym wyeksponowaniem twórczości F.Chopina oraz z uwzględnieniem repertuaru uczniowskiego /Chopin, życie i twórczość, szkoły narodowe, miniatura instrumentalna i pieśń/.
- Stanisław Moniuszko - przedstawiciel polskiej pieśni i opery narodowej /Rodzaje pieśni, Formy wokalnie-instrumentalne: opera, operetka, balet/.
- Impresjonizm – Debussy i Ravel.
- Polscy kompozytorzy XX w. (K. Szymanowski, W. Lutosławski, K. Penderecki i inni).
- Powtórzenie i usystematyzowanie wiadomości nabytych w latach poprzednich.

Umiejętności uczniów:

- rozpoznanie słuchanych utworów,
- prawidłowa wymowa i pisownia nazwisk kompozytorów,
- kojarzenie utworów z epoką,
- analiza utworów pod względem formy i faktury.

Osiągnięcia uczniów po zakończeniu trzyletniego cyklu nauczania przedmiotu:

- Umiejętność określania w utworach elementów dzieła muzycznego /rytm, melodia, harmonia, dynamika, agogika, artykulacja, kolorystyka/ i jego faktury.
- Umiejętność określania środków wyrazu zastosowanych w danym utworze (monofonia, polifonia, homofonia).
- Umiejętność określenia podstawowych cech budowy, możliwości wykonawczych instrumentów i głosu ludzkiego. Umiejętność rozpoznania poszczególnych typów zespołów muzycznych.
- Umiejętność posługiwania się terminologią muzyczną.
- Umiejętność rozpoznania i określenia podstawowych cech charakterystycznych polskich tańców narodowych i narodowych tańców europejskich.
- Umiejętność określenia cech charakterystycznych podstawowych gatunków i form muzyki europejskiej (ABA, rondo, wariacje, kanon, koncert, symfonia).
- Opanowanie podstawowych wiadomości o czołowych kompozytorach polskich i europejskich oraz ich twórczości.

OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. Formy i metody sprawdzania postępów w nauce:

- odpowiedź ustna,
- prace domowe,
- test,
- kartkówka (obejmująca niewielką partię materiału),
- sprawdzian / praca klasowa (obejmuje większą partię materiału),
- praca w klasie: indywidualna i zespołowa,
- praca pozalekcyjna,
- udział w konkursach przedmiotowych, koncertach, audycjach muzycznych,
- aktywność na zajęciach.

2. Przy wystawianiu oceny semestralnej i końcoworocznej z przedmiotu audycje muzyczne brane są pod uwagę następujące kryteria:

- stopień opanowania materiału nauczania przewidzianego do realizacji w danej klasie,
- uzyskane oceny cząstkowe z prac pisemnych i odpowiedzi ustnych,
- systematyczność w przygotowywaniu się do zajęć,
- nakład pracy ucznia w stosunku do jego zdolności i możliwości
- stosunek do przedmiotu (zainteresowanie przedmiotem),
- sumienność i pilność,
- zaangażowanie w życie szkoły (udział w koncertach na terenie szkoły – czynny i bierny).

3. Kryteria oceniania osiągnięć uczniów:

- **Ocena celująca** aktywny udział w konkursach i turniejach z wiedzy muzycznej, np.: sukcesy na regionalnych konkursach przedmiotowych, częste uczestnictwo w koncertach pozaszkolnych, umiejętność samodzielnej recenzji, dotyczącej wysłuchanego koncertu - odpowiedź ustna lub pisemna, wiedza i umiejętności wykraczające poza wymagania programowe danej klasy.
- **Ocena bardzo dobra** swobodne wypowiadanie się z poznanych treści programowych, wyciąganie wniosków, umiejętność łączenia ze sobą treści, aktywność, udział w zajęciach, systematyczna praca, realizacja zadań, bezbłędne rozpoznawanie utworów w testach słuchowych.
- **Ocena dobra** opanowanie nauczanego materiału w stopniu dobrym, umiejętność korzystania z pomocy nauczyciela i rozwinięcie wypowiedzi, aktywność ucznia podczas lekcji, wykonywanie powierzonych zadań, znajomość literatury poznanej na zajęciach.
- **Ocena dostateczna** opanowanie w stopniu dostatecznym treści programowych, mała aktywność na lekcji, opanowanie literatury muzycznej w stopniu dostatecznym.
- **Ocena dopuszczająca** opanowanie materiału w stopniu zadawalającym, minimalnym do treści programowych, sporadyczna aktywność na zajęciach, wrywkowa znajomość literatury muzycznej, brak swobody w wypowiedziach i analizie słuchowej.

Zagadnienia :

- Rozwijanie ogólnej muzykalności i poczucia estetyki
- Rozwijanie wrażliwości na jakość i barwę dźwięku.
- Nauczanie prawidłowego śpiewu wraz z ćwiczeniami oddechowymi i emisyjnymi.
- Rozwijanie umiejętności pracy w zespole. Kształtowanie dyscypliny artystycznej oraz poczucia odpowiedzialności.
- Rozszerzanie znajomości repertuaru chóralnego.

Osiągnięcia uczniów:

- Wzrost ogólnej muzykalności dzięki pracy w zespole chóralnym.
- Umiejętność poprawnej emisji i prawidłowej intonacji.
- Umiejętność prawidłowego śpiewania oraz kontrolowania jakości wydobywanego dźwięku.
- Umiejętność naturalnego frazowania.
- Umiejętność współpracy i wzajemnego słyszenia się oraz korekty intonacji.
- Umiejętność właściwego reagowania na ruchy dyrygenta.
- Umiejętność i właściwe nawyki pracy w grupie.
- Pogłębienie znajomości literatury chóralnej z różnych epok, stylów i gatunków muzycznych.

OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

- 1. Klasyfikacja śródroczna i końcoworoczna** - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia biorąc pod uwagę:
  - postępy w zdobywaniu umiejętności zespołowego muzykowania,
  - estetykę brzmienia,
  - frekwencję na zajęciach,
  - zaangażowanie w pracę na próbach, pilność i systematyczność pracy ucznia,
  - znajomość i wykonanie repertuaru przewidzianego na dany rok nauki,
  - zdolność współpracy z kolegami w zespole, właściwą postawę ucznia,
  - udział w koncertach,
  - inne czynniki ujęte w kryteriach i wymaganiach na poszczególne oceny.
- 2. Uczeń śpiewający w chórze podlega ocenie nauczyciela prowadzącego**, który poprzez obserwację stwierdza, w jakim stopniu jego wkład pracy przyczynia się do realizacji wspólnego celu, jakim jest ostateczna interpretacja opracowywanego utworu.
W uzasadnionych przypadkach dopuszczalne jest indywidualne odpytanie i ocena opanowania repertuaru.
- 3. Uczeń, który spełnia określone wymagania edukacyjne, uzyskuje odpowiednią ocenę. Ustala się następujące kryteria wymagań edukacyjnych** na poszczególne oceny bieżące oraz oceny śródroczne i końcoworoczne:

- **Ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria oceny bardzo dobrej, a ponadto realizuje co najmniej dwa z poniższych kryteriów:
  - podejmuje się dodatkowych obowiązków (np. prowadzenie prób sekcyjnych z młodszymi kolegami itp.) i wzorowo się z nich wywiązuje,
  - reprezentuje szkołę na konkursach,
  - bierze aktywny udział w warsztatach instrumentalnych bądź innych podobnych projektach.
- **Ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
  - przychodzi przygotowany na próby i usprawiedliwia swoje nieobecności,
  - sprawnie realizuje zalecenia wykonawcze nauczyciela prowadzącego chór,
  - wnosi twórczy wkład w realizowane zadania,
  - potrafi samodzielnie interpretować tekst muzyczny,
  - wykazuje się sprawnym czytaniem a'vista,
  - bierze aktywny udział w życiu koncertowym szkoły,
  - jest zdyscyplinowany,
  - wykazuje dbałość o powierzony mu materiał nutowy,
  - wykazuje się wzorową postawą jako kolega i muzyk.
- **Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
  - przychodzi przygotowany na próby i usprawiedliwia swoje nieobecności,
  - realizuje większość zaleceń wykonawczych nauczyciela prowadzącego chór,
  - efektywnie współpracuje w chórze i aktywnie pracuje w grupie,
  - bierze udział w większości koncertów,
  - jest zdyscyplinowany,
  - wykazuje dbałość o powierzony mu materiał nutowy.
- **Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
  - w sposób zadowalający realizuje repertuar o średnim stopniu trudności i niewielkim stopniu złożoności, stara się realizować podstawowe zalecenia wykonawcze,
  - dostrzega podstawowe związki pomiędzy różnymi zjawiskami muzycznymi,
  - stara się współpracować z kolegami w grupie i z nauczycielem prowadzącym chór,
  - wykazuje aktywność na zajęciach,
  - rzadko bierze udział w koncertach,
  - sporadycznie zakłóca porządek i łamie dyscyplinę podczas prób zespołu,
  - opuścił od 20 do 29% godzin zajęć bez usprawiedliwienia.
- **Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
  - w stopniu minimalnym przygotowuje realizowany materiał repertuarowy o niewielkim stopniu trudności
  - przejawia znikomą chęć współpracy z kolegami w grupie i z nauczycielem prowadzącym chór,
  - rzadko bierze udział w koncertach,
  - sporadycznie zakłóca porządek i łamie dyscyplinę podczas prób chóru,
  - opuścił od 30 do 39% godzin zajęć chóru bez usprawiedliwienia.
- **Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
  - jest ciągle nieprzygotowany do zajęć oraz wykazuje brak kompetencji muzycznych uniemożliwiający normalną pracę chóru,
  - nie przejawia chęci współpracy z kolegami i z nauczycielem prowadzącym chór,
  - nie bierze udziału w koncertach,
  - notorycznie narusza ład i dyscyplinę pracy chóru,
  - opuścił od 40 do 50 % godzin zajęć zespołu bez usprawiedliwienia.

G/ ZESPÓŁ KAMERALNY

Zadania techniczno - wykonawcze:

- Zdobyć elementarnej wiedzy w zakresie literatury kameralnej z różnych epok.
- Właściwe opanowanie tekstu opracowywanych utworów.
- Rozwijanie umiejętności czytania nut a'vista.
- Opanowanie i wykorzystanie w muzyce kameralnej podstawowych sposobów artykulacji, agogiki, dynamiki oraz frazowania.
- Pogłębienie umiejętności wykonawczych poprzez zbiorowe muzykowanie i pokonywanie podobnych problemów, jakie występują w solowej grze na instrumencie. Praktyczne zastosowanie w muzyce kameralnej indywidualnych umiejętności wykonawczych uczniów.
- Zdobyć umiejętności koncentrowania się i pokonywania tremy oraz przyswojenie podstawowych elementów obycia estradowego.
- Rozwijanie umiejętności samodzielnej pracy oraz korekty własnych błędów.
- Umiejętność wzajemnego słuchania oraz wzajemnej obserwacji podczas grania zespołowego (precyzyjna realizacja rytmu, orientacja we współzależności głosów).
- Integracja dzieci i młodzieży w ramach wspólnego muzykowania w zespole kameralnym.
- Przygotowanie do muzykowania w amatorskich orkiestrach i zespołach lub w zespołach i orkiestrach szkolnych w przypadku kontynuacji nauki w szkole muzycznej II stopnia.

OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

- 1. Klasyfikacja śródroczna i końcoworoczna** - ocenę wystawia nauczyciel prowadzący zajęcia biorąc pod uwagę:
  - postępy w zdobywaniu umiejętności zespołowego muzykowania,
  - estetykę brzmienia,
  - frekwencję na zajęciach,
  - zaangażowanie w pracę na próbach, pilność i systematyczność pracy ucznia,
  - znajomość i wykonanie repertuaru przewidzianego na dany rok nauki,
  - praktyczne zastosowanie indywidualnych umiejętności wykonawczych na instrumencie,
  - zdolność współpracy z kolegami w zespole, właściwą postawę ucznia,
  - udział w koncertach,
  - inne czynniki ujęte w kryteriach i wymaganiach na poszczególne oceny.
- 2. Uczeń grający w zespole kameralnym na każdej próbie podlega ocenie nauczyciela prowadzącego**, który poprzez obserwację stwierdza, w jakim stopniu jego wkład pracy przyczynia się do realizacji wspólnego celu, jakim jest ostateczna interpretacja opracowywanego utworu.
W uzasadnionych przypadkach dopuszczalne jest indywidualne odpytanie i ocena opanowania repertuaru.
- 3. Uczeń, który spełnia określone wymagania edukacyjne, uzyskuje odpowiednią ocenę. Ustala się następujące kryteria wymagań edukacyjnych** na poszczególne oceny bieżące oraz oceny śródroczne i końcoworoczne:
  - **Ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria oceny bardzo dobrej, a ponadto realizuje co najmniej dwa z poniższych kryteriów:
    - podejmuje się dodatkowych obowiązków (np. prowadzenie prób sekcyjnych z młodszymi kolegami itp.) i wzorowo się z nich wywiązuje,
    - reprezentuje szkołę na konkursach,
    - bierze aktywny udział w warsztatach instrumentalnych bądź innych podobnych projektach.

- **Ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia co najmniej pięć z wymienionych poniżej warunków:
  - przychodzi przygotowany na próby i usprawiedliwia swoje nieobecności,
  - sprawnie realizuje zalecenia wykonawcze nauczyciela prowadzącego zespół,
  - wnosi twórczy wkład w realizowane zadania,
  - potrafi samodzielnie interpretować tekst muzyczny,
  - wykazuje się sprawnym czytaniem a'vista,
  - bierze aktywny udział w życiu koncertowym szkoły,
  - jest zdyscyplinowany,
  - wykazuje dbałość o powierzony mu materiał nutowy,
  - wykazuje się wzorową postawą jako kolega i muzyk.
- **Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia co najmniej cztery z wymienionych poniżej warunków:
  - przychodzi przygotowany na próby i usprawiedliwia swoje nieobecności,
  - realizuje większość zaleceń wykonawczych nauczyciela prowadzącego zespół,
  - efektywnie współpracuje w zespole i aktywnie pracuje w grupie,
  - bierze udział w większości koncertów,
  - jest zdyscyplinowany,
  - wykazuje dbałość o powierzony mu materiał nutowy.
- **Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia co najmniej trzy z wymienionych poniżej warunków:
  - w sposób zadowalający realizuje repertuar o średnim stopniu trudności i niewielkim stopniu złożoności, stara się realizować podstawowe zalecenia wykonawcze,
  - dostrzega podstawowe związki pomiędzy różnymi zjawiskami muzycznymi,
  - stara się współpracować z kolegami w grupie i z nauczycielem prowadzącym zespół,
  - wykazuje aktywność na zajęciach,
  - rzadko bierze udział w koncertach,
  - sporadycznie zakłóca porządek i łamie dyscyplinę podczas prób zespołu,
  - opuścił od 20 do 29% godzin zajęć bez usprawiedliwienia.
- **Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który spełnia co najmniej trzy z wymienionych poniżej warunków:
  - w stopniu minimalnym przygotowuje realizowany materiał repertuarowy o niewielkim stopniu trudności
  - przejawia znikomą chęć współpracy z kolegami w grupie i z nauczycielem prowadzącym zespół,
  - rzadko bierze udział w koncertach,
  - sporadycznie zakłóca porządek i łamie dyscyplinę podczas prób zespołu,
  - opuścił od 30 do 39% godzin zajęć zespołu bez usprawiedliwienia.
- **Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia co najmniej trzy z wymienionych poniżej warunków:
  - jest ciągle nieprzygotowany do zajęć oraz wykazuje brak kompetencji muzycznych uniemożliwiający normalną pracę zespołu,
  - nie przejawia chęci współpracy z kolegami i z nauczycielem prowadzącym zespół,
  - nie bierze udziału w koncertach,
  - notorycznie narusza ład i dyscyplinę pracy zespołu,
  - opuścił od 40 do 50 % godzin zajęć zespołu bez usprawiedliwienia.